

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra ekonomických teorií

Diplomová práce

Finanční gramotnost vybraných skupin studentů

Bc. Barbora Medová

© 2019 ČZU v Praze

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Bc. Barbora Medová

Podnikání a administrativa

Název práce

Finanční gramotnost vybraných skupin studentů

Název anglicky

Financial Literacy of Selected groups of Students

Cíle práce

Hlavním cílem diplomové práce je komparovat úroveň finanční gramotnosti u vybraných skupin studentů ve věku 15-19 let z různých typů středních škol. Práce si také klade za cíl zjistit, jak se liší finanční gramotnost u těchto studentů s rostoucím věkem.

Dílní cíle:

- určení úrovně finanční gramotnosti malého vzorku studentů dospívajících v prostředí dětských domovů,
- identifikace nedostatků ve finančním vzdělávání, které se mohou vyskytovat u různých věkových skupin či u dětí z dětských domovů a návrh řešení pro jejich eliminaci.

Metodika

Teoretická východiska budou zpracována metodou deskripce a syntézy zdrojů. V praktické části práce bude provedeno testování finanční gramotnosti na vybraných cílových skupinách. K výzkumu bude vytvořen a použit vlastní test. Následně budou identifikovány a vyhodnoceny rozdíly v úrovni finanční gramotnosti studentů jednotlivých typů škol, bude provedena komparace. Bude analyzován způsob finančního vzdělávání a v případě zjištění nedostatků bude vypracován návrh na jejich odstranění.

Doporučený rozsah práce

60 – 80 stran

Klíčová slova

banka, dětský domov, exekuce, finanční gramotnost, finance, student, spoření, úrok, úvěr, vzdělávání, zadlužení

Doporučené zdroje informací

- BRČÁK, Josef, Bohuslav SEKERKA a Dana STARÁ. Makroekonomie – teorie a praxe. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014. ISBN 978-80-7380-.
- CALLAGHAN, George S, Ian FRIBBANCE a Martin HIGGINSON. Personal finance. Chichester, West Sussex, England: John Wiley, 2007. ISBN 0-470-02855-6.
- ČERNOHORSKÝ, Jan a Petr TEPLÝ. Základy financí. Praha: Grada, 2011. ISBN 978-80-247-3669-3.
- DVOŘÁKOVÁ, Zuzana a Luboš SMRČKA. Finanční vzdělávání pro střední školy: se sbírkou řešených příkladů na CD. V Praze: C.H. Beck, 2011. Beckovy ekonomické učebnice. ISBN 978-80-7400-008-9.
- NOVÁKOVÁ, Vladimíra a Věroslav SOBOTKA, ed. Slabikář finanční gramotnosti: učebnice základních 7 modulů finanční gramotnosti. 2., aktualiz. vyd. Praha: COFET, 2011. ISBN 978-80-904396-1-0.
- POLOUČEK, Stanislav. Peníze, banky, finanční trhy. V Praze: C.H. Beck, 2009. Beckovy ekonomické učebnice. ISBN 978-80-7400-152-9.
- REMUND, David L. Financial Literacy Explicated: The Case for a Clearer Definition in an Increasingly Complex Economy. Journal of Consumer Affairs. 2010, vol. 44, no. 2
- SAMUELSON, Paul Anthony a William D NORDHAUS. Ekonomie. Vyd. 2. Praha: Svoboda, 1995. ISBN 80-205-0494-x.
- ŠKVÁRA, Miroslav. Finanční gramotnost. Druhé vydání. Praha: Miroslav Škvára, 2016. ISBN 978-80-904823-3-3.
-

Předběžný termín obhajoby

2019/20 ZS – PEF (únor 2020)

Vedoucí práce

Ing. Pavel Hrdlička, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra ekonomických teorií

Elektronicky schváleno dne 19. 11. 2018

doc. PhDr. Ing. Lucie Severová, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 21. 11. 2018

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 05. 09. 2019

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "Finanční gramotnost vybraných skupin studentů" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autorka uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 9. 9. 2019

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala Ing. Pavlu Hrdličkovi, Ph.D. za odborné rady a vedení při zpracování této diplomové práce.

Finanční gramotnost vybraných skupin studentů

Abstrakt

Diplomová práce se zabývá finanční gramotností vybraných skupin studentů středních škol. V úvodu teoretické části je definován pojem finanční gramotnost, je diskutován její význam a vymezen Standard finanční gramotnosti pro střední vzdělávání. Dále jsou zde rozebrány jednotlivé složky finanční gramotnosti- peněžní, cenová a rozpočtová gramotnost a jejich základní komponenty. Další kapitoly navazují na toto dělení, zaměřují se na oblast peněz, bankovní a nebankovní sektor, finanční produkty, problematiku ochrany spotřebitele, základní makroekonomické pojmy a finanční hospodaření domácností. Praktická část práce je založena na výzkumném šetření, které bylo provedeno pomocí testu finanční gramotnosti na třech typech středních škol a ve dvou dětských domovech v kraji Vysočina. Hlavním cílem práce je komparovat úroveň finanční gramotnosti studentů vybraných škol a zjistit, jak se liší finanční gramotnost studentů s rostoucím věkem. Dílčím cílem je určit úroveň finanční gramotnosti malého vzorku studentů dospívajících v prostředí dětských domovů. Na základě vyplněných testů a provedené komparaci, jsou zde identifikovány nedostatky ve finančním vzdělávání a navržena doporučení pro jejich eliminaci.

Klíčová slova: banka, dětský domov, exekuce, finanční gramotnost, finance, student, spoření, úrok, úvěr, vzdělávání, zadlužení

Financial Literacy of Selected groups of Students

Abstract

The diploma thesis deals with the topic “Financial literacy of the selected groups of high school students”. The introduction of the theoretical part is focused on defining of the financial literacy concept, discussing its importance, and the Standard of Financial Literacy for Higher Education. There are also described the particular components of financial literacy- monetary, price and budget literacy and their main parts. The next chapters are linked to this division, focusing on the area of money, banking and non-banking sector, financial products, issues of consumer protection, basic macroeconomic concepts and the issues of household economy. The practical part of the thesis is based on quantitative research, which was carried out by the test focused on financial literacy at three types of high schools and in two children's homes in the Vysočina Region. The main goal of the thesis is to compare the level of financial literacy of the students of chosen schools and to find out how the students financial literacy differs with increasing age. The partial goal is to determine the level of financial literacy of a small sample of adolescent students in children's homes. Based on the completed tests and comparison, there are identified shortcomings in financial education and proposed recommendations for their elimination.

Keywords: bank, children´s home, execution, financial literacy, finance, student, saving, interest, credit, education, debt

Obsah

1. Úvod.....	13
2. Cíl práce a metodika	14
2.1 Cíl práce	14
2.2 Metodika	14
3. Teoretická východiska	16
3.1 Finanční gramotnost.....	16
3.1.1 Definice finanční gramotnosti	16
3.1.2 Složky finanční gramotnosti	18
3.1.3 Standardy finanční gramotnosti	19
3.2 Peníze	20
3.2.1 Historie, funkce a druhy peněz	21
3.2.2 Měna – domácí a zahraniční	22
3.3 Bankovní soustava a nebankovní sektor	22
3.3.1 Centrální banka	24
3.3.2 Obchodní banky	26
3.3.3 Nebankovní sektor	27
3.4 Finanční produkty	28
3.4.1 Ceny produktů na finančním trhu	28
3.4.2 Depozitní produkty	30
3.4.3 Úvěrové produkty	32
3.4.4 Pojištění	35
3.5 Právní gramotnost a ochrana spotřebitele	36
3.5.1 Právní gramotnost	36
3.5.2 Ochrana spotřebitele	37
3.5.3 Dohled nad ochranou spotřebitele na finančním trhu	37
3.5.4 Finanční arbitr	39
3.6 Základní makroekonomické pojmy.....	40
3.6.1 Ukazatel HDP	40
3.6.2 Inflace a deflace	40
3.6.3 Nezaměstnanost	42
3.7 Finanční hospodaření domácností.....	42
3.7.1 Osobní a rodinný rozpočet	43
4. Praktická část	45
4.1 Popis a průběh výzkumu	45

4.1.1	Výzkumné otázky	45
4.2	Popis testu finanční gramotnosti	46
4.3	Výsledky testování- Gymnázium Pelhřimov	48
4.3.1	Hodnocení testů 1. ročníku	48
4.3.2	Hodnocení testů 3. a 4. ročníku.....	51
4.3.3	Srovnání 1. se 3. a 4. ročníkem- Gymnázium.....	55
4.4	Výsledky testování- Obchodní akademie Pelhřimov	56
4.4.1	Hodnocení testů 1. ročníku	56
4.4.2	Hodnocení testů 3. a 4. ročníku.....	60
4.4.3	Srovnání 1. se 3. a 4. ročníkem- Obchodní akademie.....	63
4.5	Výsledky testování- Střední škola informatiky a cestovního ruchu SČMSD Humpolec, s.r.o.	65
4.5.1	Hodnocení testů 1. ročníku	65
4.5.2	Hodnocení testů 3. a 4. ročníku.....	68
4.5.3	Srovnání 1. se 3. a 4. ročníkem- Střední škola informatiky a cestovního ruchu, obor Informační technologie	72
4.6	Výsledky testování- Dětský domov Senožaty a Dětský domov Humpolec	73
4.6.1	Hodnocení testů studentů, kteří vyrůstají v dětských domovech.....	74
4.7	Celkové vyhodnocení a komparace výsledků	77
4.7.1	Porovnání úspěšnosti 1. ročníků jednotlivých škol.....	77
4.7.2	Porovnání úspěšnosti 3. a 4. ročníků jednotlivých škol.....	78
4.7.3	Komparace výsledků 1. ročníků se 3. a 4. ročníky všech škol	80
4.7.4	Souhrn odpovědí celkem.....	81
4.7.5	Vyhodnocení odpovědí všech studentů na doplňující otázky za testem... ..	83
5.	Výsledky a diskuse	86
6.	Závěr.....	93
7.	Seznam použitých zdrojů.....	96
8.	Přílohy	102

Seznam obrázků

Obrázek č. 1: Základní schéma finanční gramotnosti.....	18
Obrázek č. 2: Funkce centrální banky.....	24
Obrázek č. 3: Vzorec pro výpočet RPSN.....	30

Seznam tabulek

Tabulka č. 1: Standard finanční gramotnosti pro střední vzdělávání.....	19
---	----

Tabulka č. 2: Informace o žácích a souhrnný výsledek- 1. r. Gymnázium	48
Tabulka č. 3: Úspěšnost studentů- 1. r. Gymnázium	49
Tabulka č. 4: Vyhodnocení otázek- 1. r. Gymnázium	51
Tabulka č. 5: Informace o žácích a souhrnný výsledek- 3. a 4. r. Gymnázium.....	52
Tabulka č. 6: Úspěšnost studentů- 3. a 4. r. Gymnázium	53
Tabulka č. 7: Vyhodnocení otázek- 3. a 4. r. Gymnázium	54
Tabulka č. 8: Porovnání ročníků- Gymnázium.....	55
Tabulka č. 9: Informace o žácích a souhrnný výsledek- 1. r. Obchodní akademie	57
Tabulka č. 10: Úspěšnost studentů- 1. r. Obchodní akademie.....	58
Tabulka č. 11: Vyhodnocení otázek- 1. r. Obchodní akademie.....	59
Tabulka č. 12: Informace o žácích a souhrnný výsledek- 3. a 4. r. Obchodní akademie	60
Tabulka č. 13: Úspěšnost studentů- 3. a 4. r. Obchodní akademie.....	61
Tabulka č. 14: Vyhodnocení otázek- 3. a 4. r. Obchodní akademie	63
Tabulka č. 15: Porovnání ročníků- Obchodní akademie	64
Tabulka č. 16: Informace o žácích a souhrnný výsledek- 1. r. SČMSD, obor IT.....	65
Tabulka č. 17: Úspěšnost studentů- 1. r. SČMSD, obor IT	66
Tabulka č. 18: Vyhodnocení otázek- 1. r. SČMSD, obor IT	68
Tabulka č. 19: Informace o žácích a souhrnný výsledek- 3. a 4. r. SČMSD, obor IT	69
Tabulka č. 20: Úspěšnost studentů- 3. a 4. r. SČMSD, obor IT	70
Tabulka č. 21: Vyhodnocení otázek- 3. a 4. r. SČMSD, obor IT	71
Tabulka č. 22: Porovnání ročníků- SČMSD, obor IT.....	72
Tabulka č. 23: Informace o žácích a souhrnný výsledek- dětské domovy	74
Tabulka č. 24: Úspěšnost studentů- dětské domovy.....	75
Tabulka č. 25: Vyhodnocení otázek- dětské domovy.....	76
Tabulka č. 26: Porovnání 1. ročníků jednotlivých škol	78
Tabulka č. 27: Porovnání 3. a 4. ročníků jednotlivých škol	79
Tabulka č. 28: Porovnání 1. ročníků se 3. a 4. ročníky všech škol.....	80
Tabulka č. 29: Výsledky- všechny třídy	82
Tabulka č. 30: Vyhodnocení doplňujících otázek- všichni studenti.....	83
Tabulka č. 31: Úspěšnost škol ve výzkumu finanční gramotnosti- srovnání	86
Tabulka č. 32: Celková úspěšnost škol a dětských domovů.....	87
Tabulka č. 33: Porovnání úspěšností jednotlivých ročníků	88

Tabulka č. 34: Porovnání 1. ročníků se 3. a 4. ročníky všech škol.....	89
Tabulka č. 35: Porovnání úspěšnosti všech ročníků	90

Seznam grafů

Graf č. 1: Úspěšnost studentů- 1. r. Gymnázium	50
Graf č. 2: Vyhodnocení otázek- 1. r. Gymnázium	51
Graf č. 3: Úspěšnost studentů- 3. a 4. r. Gymnázium	53
Graf č. 4: Vyhodnocení otázek- 3. a 4. r. Gymnázium	55
Graf č. 5: Porovnání ročníků- Gymnázium.....	56
Graf č. 6: Úspěšnost studentů- 1. r. Obchodní akademie.....	58
Graf č. 7: Vyhodnocení otázek- 1. r. Obchodní akademie.....	60
Graf č. 8: Úspěšnost studentů- 3. a 4. r. Obchodní akademie	62
Graf č. 9: Vyhodnocení otázek- 3. a 4. r. Obchodní akademie	63
Graf č. 10: Porovnání ročníků- Obchodní akademie	64
Graf č. 11: Úspěšnost studentů- 1. r. SČMSD, obor IT	67
Graf č. 12: Vyhodnocení otázek- 1. r. SČMSD, obor IT	68
Graf č. 13: Úspěšnost studentů- 3. a 4. r. SČMSD, obor IT	70
Graf č. 14 : Vyhodnocení otázek- 3. a 4. r. SČMSD, obor IT	72
Graf č. 15: Porovnání ročníků- SČMSD, obor IT	73
Graf č. 16: Úspěšnost studentů- dětské domovy.....	75
Graf č. 17: Úspěšnost studentů- dětské domovy.....	77
Graf č. 18: Porovnání 1. ročníků jednotlivých škol	78
Graf č. 19: Porovnání 3., 4. ročníků jednotlivých škol	80
Graf č. 20: Porovnání 1. ročníku se 3. a 4. ročníkem všech škol.....	81
Graf č. 21: Výsledky- všechny třídy	83
Graf č. 22: Vyhodnocení otázky: Vlastnictví běžného účtu- srovnání výsledků.....	84
Graf č. 23: Vyhodnocení otázky: FG jako povinný předmět- srovnání výsledků	85
Graf č. 24: Úspěšnost jednotlivých škol a celková úspěšnost.....	86
Graf č. 25: Porovnání úspěšností jednotlivých ročníků	88
Graf č. 26: Porovnání 1. ročníku všech škol se 3. a 4. ročníkem všech škol	90

1. Úvod

V současné době je finanční gramotnost stále skloňovanějším a používanějším pojmem. Dochází k rychlému rozvoji finančních služeb a mění se i finanční chování občanů. Lidé mají sklony více a rychleji spotřebovat a s tím souvisí rostoucí počet žadatelů o úvěry. Také se stále zvyšuje míra zadluženosti českých domácností a jejich neschopnost splácet své dluhy. Důvodem tohoto problému může být nízká úroveň finanční gramotnosti a ekonomických znalostí jednotlivců. Nezodpovědné a nedostatečně promyšlené kroky při hospodaření s penězi s sebou přináší velká rizika. Snahy tato rizika minimalizovat jsou v zájmu stále více institucí zabývajících se podporou finanční gramotnosti, jejich cílem je vzdělávat občany v této oblasti.

Finančně gramotný člověk by měl finančně zajistit sebe i svoji rodinu, měl by být schopen orientovat se v oblasti cen, peněz a v nabídce finančních produktů. Tyto produkty by měl dokázat mezi sebou porovnat a zvolit si pro sebe ten nejvýhodnější s ohledem na svoji finanční situaci. Také by si měl umět sestavit domácí rozpočet a být připraven na možnou situaci ztráty hlavního příjmu.

Diplomová práce se zaměřuje na finanční gramotnost vybraných skupin studentů středních škol. Právě u studentů v tomto věku by se mohlo objevit riziko prvního zadlužování. Je proto třeba vhodným způsobem zařazovat vyučování finanční gramotnosti do výuky studentů. Tato práce mapuje aktuální situaci úrovně finanční gramotnosti skupin studentů různých typů středních škol. Je zde provedena komparace úrovně finanční gramotnosti studentů těchto středních škol.

2. Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Hlavním cílem diplomové práce je komparovat úroveň finanční gramotnosti u vybraných skupin studentů ve věku 15-19 let z různých typů středních škol. Práce si také klade za cíl zjistit, jak se liší finanční gramotnost u těchto studentů s rostoucím věkem.

Dílčím cílem je určit úroveň finanční gramotnosti malého vzorku studentů dospívajících v prostředí dětských domovů. Dalším dílčím cílem je identifikovat nedostatky ve finančním vzdělávání, které se mohou vyskytovat u různých věkových skupin či u dětí z dětských domovů a případně navrhnout řešení pro jejich eliminaci.

2.2 Metodika

Teoretická východiska budou zpracována metodou deskripce a syntézy zdrojů na základě prostudování odborné literatury týkající se finanční gramotnosti. V práci bude rozebrán a popsán obsah jednotlivých komponent finanční gramotnosti.

V praktické části práce bude provedeno testování finanční gramotnosti studentů středních škol metodou kvantitativního výzkumu, bude vytvořen a použit vlastní test. Následně budou identifikovány a vyhodnoceny rozdíly v úrovni finanční gramotnosti studentů jednotlivých typů škol, výsledky budou zpracovány metodou komparace. V praktické části práce budou také stanoveny tři výzkumné otázky, které budou na základě výzkumu vyhodnoceny.

Výzkumné šetření bude probíhat na třech středních školách a ve dvou dětských domovech. Testy budou vyplněny prvními, třetími a čtvrtými ročníky vybraných středních škol. Třetí a čtvrté ročníky budou analyzovány dohromady, jelikož výuka spojená s finanční gramotností probíhá zejména v těchto dvou ročnících, ale na každé škole v jiném období, dle vlastních studijních plánů škol. Testy také vyplní studenti vyrůstající v dětských domovech, kteří jsou ve věku studentů prvních, třetích a čtvrtých ročníků - v rovnoměrném zastoupení.

Na základě vyhodnocených testů budou porovnány nejprve výsledky studentů prvních ročníků s výsledky studentů třetích a čtvrtých ročníků jednotlivých škol. Dále

budou komparovány výsledky studentů prvních ročníků všech vybraných středních škol a také výsledky studentů třetích a čtvrtých ročníků těchto škol. Celková úspěšnost studentů vybraných středních škol bude porovnána s úspěšností studentů ze dvou dětských domovů. Bude analyzován způsob finančního vzdělávání a v případě zjištění nedostatků bude vypracován návrh na jejich odstranění. Také bude vyhodnocena úroveň finanční gramotnosti všech studentů tří středních škol dohromady.

3. Teoretická východiska

3.1 Finanční gramotnost

Vzdělávání vedoucí k finanční gramotnosti umožňuje jedincům rozumět finanční problematice a napomáhá jim správně hospodařit s finančními prostředky. Celá problematika zahrnuje různé finanční záležitosti, jako např. vhodný výběr finančních produktů či služeb, sestavení osobního a rodinného rozpočtu, finanční plánování, řešení zadlužení, exekuce apod. Finanční gramotnost a finanční vzdělávání se jeví jako účinná forma ochrany spotřebitele. (1)

3.1.1 Definice finanční gramotnosti

Tato podkapitola se zabývá pojetím ekonomické a finanční gramotnosti. Je zde uveden výčet definic od více autorů, kteří také hovoří o významu a podstatě finanční gramotnosti.

V dokumentu Národní strategie finančního vzdělávání (dále jen NSFV), vydaném Ministerstvem financí v roce 2010, je finanční gramotnost definována takto: „*Finanční gramotnost je soubor znalostí, dovedností a hodnotových postojů občana nezbytných k tomu, aby finančně zabezpečil sebe a svou rodinu v současné společnosti a aktivně vystupoval na trhu finančních produktů a služeb. Finančně gramotný občan se orientuje v problematice peněz a cen a je schopen odpovědně spravovat osobní/rodinný rozpočet, včetně správy finančních aktiv a finančních závazků s ohledem na měnící se životní situace.*“ (2, s. 11) V roce 2017 byla tato definice revidována a vznikla nová, na které se shodli členové Pracovní skupiny pro finanční vzdělávání: „*Finanční gramotnost je soubor znalostí, dovedností a postojů nezbytných k dosažení finanční prosperity prostřednictvím zodpovědného finančního rozhodování.*“ (2, s. 1)

Finanční gramotnost je specializovanou součástí většího celku – ekonomické gramotnosti. Ta navíc zahrnuje problematiku ekonomiky domácností (zajištění příjmů, trhu práce) a státu (zejména daní a transferů). Hovoří o porozumění jedince oboru makroekonomie a mikroekonomie, a že si je vědom svého postavení v ekonomice. Ekonomická kvalifikace obsahuje jak řízení osobních a rodinných financí, tak znalosti vztahů mezi makroekonomií a mikroekonomií a jak funguje trh práce. Ekonomická

gramotnost se zaměřuje na pochopení širších konceptů (např. pojetí produktivity a inflace), které přesahují osobní a okamžité záležitosti spojené s hospodařením s penězi. Samotná finanční gramotnost tedy zahrnuje oblasti, které přímo souvisejí s osobními financemi jedince a jeho rodiny a také zahrnuje vybrané části z oblasti makroekonomie (zejména otázky inflace) a daní, především daní z příjmů. (1) S pojmem finanční gramotnost souvisí také pojem finanční kvalifikace. Dle Ortona finančně kvalifikovaný člověk je schopný si uvědomit finanční příležitosti, ví, na koho se obrátit pro pomoc, rozhoduje se na základě dostupných informací a podniká efektivní kroky ke zlepšení své finanční situace. (3)

Dvořáková a Smrčka uvádějí funkční a koncepční definici finanční gramotnosti. Koncepčně je definována jako vlastní odpovědnost za hospodaření s financemi. Funkční definice hovoří o měřitelnosti finanční gramotnosti pomocí ukazatelů, např. jaký je poměr dluhu osoby k jeho majetku, jaké příjmy má domácnost atd. Také zahrnuje schopnost komunikovat o financích a finančních problémech, rozeznat finanční volby a odpovědně reagovat na životní události, které mají vliv na jednotlivá finanční rozhodnutí, a i obecné události v ekonomice. Funkční definice dále slouží k evaluaci a srovnání finanční gramotnosti ve výzkumu, programech finančního vzdělávání a studiích. Tvůrci národních strategií finančního vzdělávání by měli pracovat s jednou koncepční definicí a poté soudržnými metodami měření finanční gramotnosti. To urychluje a zefektivňuje procesy zaměřené na vytváření programů finančního vzdělávání. (1)

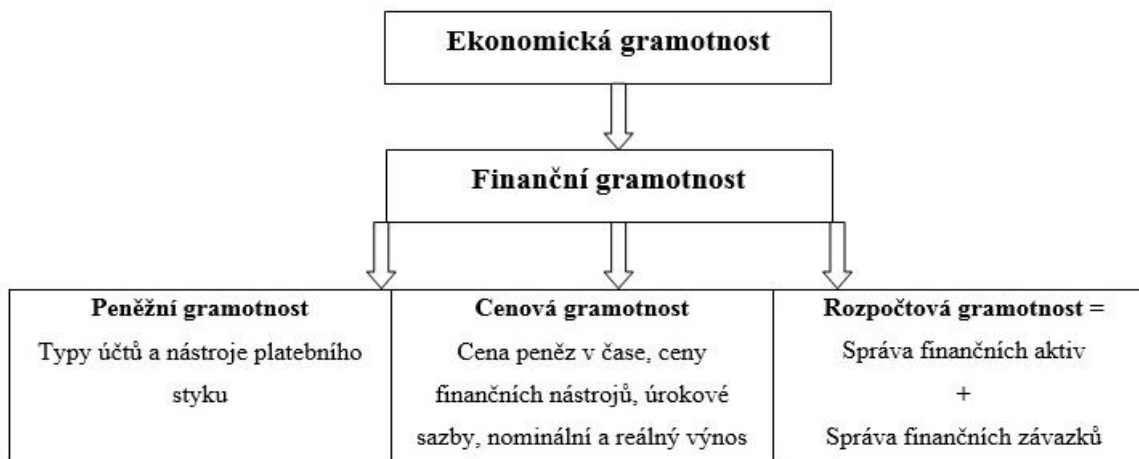
Dle Remunda je finanční gramotnost stupeň, který vystihuje, do jaké míry člověk rozumí hlavním finančním konceptům a má sebedůvěru a schopnost hospodařit se svými financemi. Dělá správná krátkodobá rozhodnutí a své finance plánuje v dlouhodobém horizontu s ohledem na životní události a měnící se ekonomické podmínky. Pojetí, že finanční gramotnost je jakýsi stupeň, dává vzdělávání a výzkumu měřítko finanční gramotnosti mezi různými demografickými a sociálními skupinami, generacemi a jak se liší v čase. (4)

S finanční gramotností úzce souvisí gramotnost informační (vyhledání, vyhodnocení a následné použití podstatných informací), právní (schopnost orientovat se v oblasti platného práva) a numerická (řešení numerických finančních úloh pomocí matematického aparátu). (5)

3.1.2 Složky finanční gramotnosti

Finanční gramotnost je tvořena 3 základními složkami: peněžní, cenovou a rozpočtovou gramotností, viz schéma. (5)

Obrázek č. 1: Základní schéma finanční gramotnosti

Zdroj: (5), vlastní zpracování

- Peněžní gramotnost zahrnuje kompetence nutné pro správu peněz – hotovostních i bezhotovostních, v korunách českých či cizích měnách, a transakce s nimi. Také obsahuje správu nástrojů k tomu určených (běžný účet, platební nástroje...).

- Cenová gramotnost souvisí s porozuměním cenovým mechanismům a inflaci. Důležité je porozumět principu „ceny peněz“ v čase, rozdílu mezi typy úrokových sazeb a konkrétním poplatkům.

- Rozpočtová gramotnost představuje kompetence, které jsou třeba ke správě osobního či rodinného rozpočtu (schopnost vést rozpočet, stanovování finančních cílů, rozhodnutí o alokaci finančních zdrojů, zvládnutí rozdílných životních událostí z finančního hlediska). Rozpočtová gramotnost zahrnuje také 2 specializované složky, které odpovídají přebytku či deficitu v rozpočtu. Jedná se o správu finančních aktiv (v podobě vkladů, pojištění, investic) a správu finančních závazků (ve formě úvěrů, leasingů a jiných dluhů). To vyžaduje orientaci na trhu odlišně komplikovaných finančních produktů a služeb a schopnost je vzájemně porovnat a vybrat ty nejvhodnější s ohledem na určitou životní situaci. (2)

3.1.3 Standardy finanční gramotnosti

Dělení a strukturovaná definice finanční gramotnosti dle NSFV viz výše jsou podkladem pro standardy finanční gramotnosti, které jsou prvkem systému budování finanční gramotnosti na základních školách (dále jen ZŠ) a středních školách (dále jen SŠ). Tyto standardy stanovují požadovanou úroveň finanční gramotnosti u odlišných cílových skupin (zvláště pro 1. stupeň ZŠ, 2. stupeň ZŠ a pro střední vzdělávání) a také cílový stav finančního vzdělávání. Jsou zde popsány znalosti a dovednosti žáků jednotlivých cílových skupin, kterých by mělo být dosaženo během vzdělávání. (6)

Ministerstvo financí v roce 2017 zveřejnilo aktuální Standard finanční gramotnosti pro žáky ZŠ a SŠ. Standard pro základní a střední vzdělání (maturitní i nematuritní obory) je rozdělen do 4 oblastí: nakupování a placení, hospodaření domácnosti, přebytek rozpočtu domácnosti, schodek rozpočtu domácnosti. Obsah jednotlivých okruhů je popsán v tabulce.

Tabulka č. 1: Standard finanční gramotnosti pro střední vzdělávání

Okruh	Obsah	Dovednosti žáka
nakupování a placení	nakupování	-dokáže zkontrolovat vzorový doklad a smlouvu + uvede možné důsledky neznalosti smlouvy, vč. všeobecných podmínek - kriticky zhodnotí nabídku zboží a služeb (dle vlastních nebo vyhledaných informací)
	placení	-zvolí vhodný způsob placení a vhodnou možnost směny cizí měny + vypočte částku nutnou pro tuto směnu
	inflace	-vysvětlí působení inflace na příjmy, úvěry a vklady -uvede příklady, jak se bránit mírné a vysoké inflaci
hospodaření domácnosti	rozpočet	-rozliší pravidelné a nepravidelné příjmy a výdaje + sestaví rozpočet jednotlivce i domácnosti -rozliší hrubý a čistý příjem
	porovnání majetku a závazků domácnosti	
	finanční služby	-charakterizuje finanční produkty a jejich využití a dokáže je porovnávat (riziko, výnos, likvidita)

		-počítá jednoduché úročení, zná princip složeného úročení -definuje úrok a poplatky + jejich vliv na cenu finančního produktu
	finanční plánování	-vymezí krátkodobé a dlouhodobé finanční cíle a způsob, jak jich dosáhnout + určí možná rizika (případně způsob, jak je zmírnit)
přebytek rozpočtu domácnosti	spoření	-vybere vhodný druh spoření + spočítá, jak dlouho spořit na určitý účel
	investice	-zhodnotí různé druhy investic -nutnost rozložení rizika uvede na příkladu
	pojištění	-vybere vhodné pojištění a uvede příklady povinných pojištění
	možnosti zabezpečení na stáří	
schodek rozpočtu domácnosti	úroky, úvěry	-vysvětlí metody stanovení úrokových sazeb a využití RPSN -dokáže odhadnout nebo vyhledat běžnou úrokovou sazbu a RPSN obvyklých druhů úvěrů -dokáže vybrat nejvhodnější úvěr, zhodnotí úvěruschopnost a možnost zajištění úvěru
	důsledky nesplácení	-navrhne řešení stavu předlužení -vysvětlí důsledky oddlužení

Zdroj: (7), vlastní zpracování

Standard byl poskytnut Ministerstvu školství, mládeže a tělovýchovy, které jej zapracovalo do rámcových vzdělávacích programů pro 1. i 2. stupeň ZŠ a střední vzdělání. (7)

V následujících podkapitolách bude podrobněji popsán obsah jednotlivých složek finanční gramotnosti s návazností na standard pro střední vzdělávání.

3.2 Peníze

Peníze jsou v obecném pojetí aktivem, které je všeobecně uznáváno a přijímáno jako prostředek při placení za zboží, služby a k úhradě jiných závazků. Toto aktivum musí

vykazovat určité vlastnosti, aby bylo všeobecně akceptováno při realizaci směnných vztahů. Mezi rozhodující vlastnosti patří: homogennost, standardizovaná kvalita, dělitelnost a trvanlivost. Peněžní teorie pojednává o významu peněz v tržní ekonomice, a jak peníze ovlivňují ekonomiku a její jednotlivé subjekty. (8)

3.2.1 Historie, funkce a druhy peněz

Vznik peněz je spojován s rozvojem dělby práce a rozvojem směny. V minulosti, kdy lidé ještě neznali peníze, měla směna naturální charakter, zboží a služby byly přímo směňovány za jiné zboží a služby. Této formě směny se říká barterová. Barterový obchod se ale postupem času ukázal jako pracný a časově náročný. Bylo obtížné nalézt někoho s přesně opačným záměrem, další nevýhodou byla nedělitelnost některých druhů zboží. Barter byl tedy postupně nahrazován nepřímou směnou. Jedná se o směnu jednoho zboží za druhé prostřednictvím třetího zboží, věc nabytá v první směně s cílem další směny se nazývá prostředek směny. Pokud je tímto prostředkem vysoce obchodovatelný statek, který je téměř každý ochoten přijmout, může být pak nazýván penězi. V minulosti byla za prostředky směny používána řada statků- např. mušle, dobytek (nejspíše nejstarší a nejdéle používaný prostředek), plátno, jantar, sůl, koně, rýže, obilí, koření, tabák. Později funkci peněz zastávali drahé kovy, především stříbrné a zlaté mince. A to zejména kvůli dělitelnosti, velikosti a vnitřní hodnotě, plynoucí z hodnoty kovu, z kterého byly raženy. S vývojem tržní ekonomiky byly tyto peníze postupně nahrazovány papírovými penězi (bankovkami) a mincemi z běžných kovů, tzv. neplnohodnotnými penězi – bez vnitřní hodnoty. Nějakou dobu byly bankovky kryty zlatem a směnitelné za zlato, krytí pak bylo ale postupně zrušeno. (5) (9) (10)

Funkce peněz:

- prostředek směny – zprostředkování směnných aktů, v současnosti především bezhotovostně
- účetní (zúčtovací) jednotka – vyjádření (měření) hodnoty zboží či služeb
- uchovatel hodnoty – schopnost uchovat si kupní sílu v čase, která je však znehodnocována inflací (o inflaci pojednáno v kapitole 3.6)

Současné peníze jsou penězi s nuceným oběhem, tzn., že dle rozhodnutí státu jsou peníze emitované státem zákonným platidlem. Jako peníze slouží hotovostní,

bezhotovostní a elektronické peníze. Z praktických důvodů žirové (bezhotovostní) peníze stále častěji nahrazují hotovostní peníze. (5) (10)

Druhy peněz:

- oběživo (bankovky a mince v oběhu, mimo bankovní systém) = hotovost
- depozita (bezhotovostní, bankovní) = vklady netermínované a termínované na účtech u peněžních ústavů
- elektronické peníze (digitální ekvivalent skutečných peněz) = fyzická podoba peněz je nahrazena virtuálním zápisem na elektronickém médiu (paměť počítače, čipová karta), slouží k provádění elektronických plateb v omezené výši. (5) (10)

3.2.2 Měna – domácí a zahraniční

Domácí měnou je zákonné platidlo, které se používá na vymezeném území a je upraveno právním řádem daného státu. Právní rámec definující zacházení s domácí měnou obsahuje např.: povinnost daňového poplatníka platit v domácí měně daně, povinnost přijmout měnu, zákaz kumulace a poškozování měny. Subjektem emitujícím domácí měnu je centrální banka daného státu, v České republice je to Česká národní banka (ČNB). (10)

Dle aktuálního měnového neboli směnného kurzu je možno si nakoupit určité množství dané zahraniční měny za národní měnu. Cizí měny v hotovosti jsou nazývány valuty, cizí měny v bezhotovostní formě jsou označovány jako devizy. Valutami jsou mince a bankovky, devizami se rozumí pohledávky a závazky znějící na zahraniční měnu, peněžní prostředky v cizí měně na bankovních účtech. Mezi formy deviz patří např. směnka, šek, cenný papír, dluhopis a akcie. (11)

Hodnoty směnných kurzů deviz a valut jsou zveřejňovány v kurzovním lístku, který udává ke každé měně kurz (cenu jedné měny vyjádřenou v jednotkách druhé měny) pro její nákup a prodej, popřípadě střed. (10) (12) „*Kursy valut (valutový kurs) mají širší kursové rozpětí (tzv. spread) mezi prodejním a nákupním kursem než kursy deviz.*“ (11, s. 50)

3.3 Bankovní soustava a nebankovní sektor

Bankovní systém (soustava) v ČR je tvořen centrální bankou, soustavou komerčních

(obchodních) bank, vztahy mezi nimi a vazbami k okolí. Jedná se o dvoustupňový bankovní systém, v němž centrální banka zajišťuje regulaci všech obchodních bank existujících v daném systému a provádí bankovní dozor. Rozsah a formy bankovní regulace jsou legislativně vymezeny. (13)

Česká bankovní asociace charakterizuje bankovní sektor v ČR jako finanční sektor, který je výrazně dominován bankami, je výrazně internacionalizován a hojně se koncentruje ve velkých bankovních domech. Mezi jednotlivými bankami přetrvává značná vzájemná soutěživost, i přes odlišnosti mezi jednotlivými segmenty trhu. Banky střední velikosti se stále snaží posilovat svoji aktivitu a zaměřují se na neustálý přísun tržních inovací, za jistých okolností představují pro velké bankovní domy v určitých segmentech bankovního trhu reálnou konkurenci. „*Banky jsou leadery téměř všech finančních skupin působících v České republice, takže lze hovořit o finančním trhu, kde hrají hlavní úlohy bankami vedené finanční konglomeráty.*“ (13, s.1) ČNB dohlíží a reguluje finanční sektor v ČR, dozorové aktivity koncentruje nad celým finančním trhem a jeho subsegmenty. V posledních letech banky věnují značnou pozornost rozvíjení retailového úvěrování, jakožto dynamického segmentu bankovního trhu. (14)

Definice banky:

Dle zákona č. 21/1992 Sb., o bankách je banka právnická osoba se sídlem v ČR, založená jako akciová společnost, která přijímá vklady od veřejnosti, poskytuje úvěry a k výkonu daných činností je vybavena povolením- licenci od ČNB. Banka může vykonávat další činnosti, pokud je má povolené v jí udělené licenci, např.: investovat do cenných papírů na vlastní účet; finanční leasing; platební služby; poskytování záruk; otvírání akreditivů; finanční makléřství; výkon funkce depozitáře; směnářskou činnost aj. (15)

Banky jsou členěny dle vlastnické struktury na státní, družstevní (podílové družstevní vlastnictví) a soukromé banky (akciové společnosti). Podle zaměření činnosti se rozlišují univerzální, komerční a specializované banky. Specifikace a činnost komerčních bank je popsána v kapitole 3.3.2. Specializovanými bankami jsou depozitní banka (spořitelna), stavební spořitelna, hypoteční banka, investiční banka a záruční banka. (5)

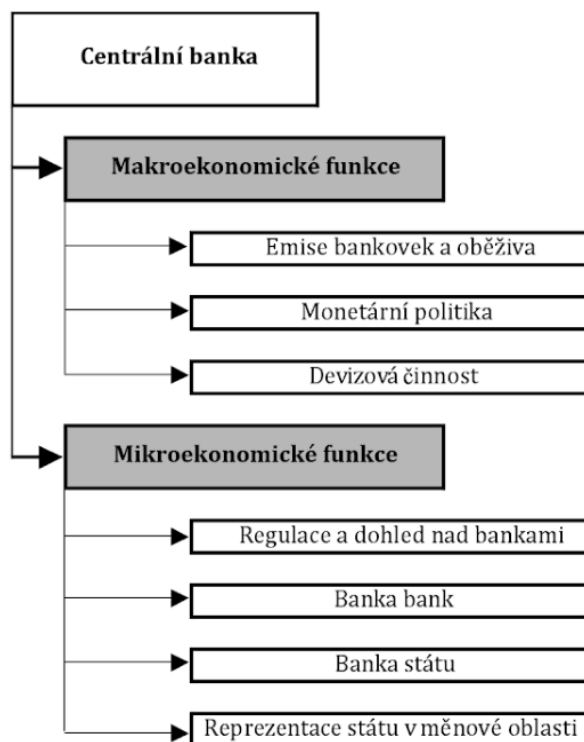
3.3.1 Centrální banka

Černohorský a Teplý definují centrální banku (jiným názvem emisní či cedulovou) jako státní banku, která má:

- emisní monopol, tzn., že jako jediná z bank může emitovat hotovostní peníze;
- provádí měnovou politiku- nastavuje úrokové sazby a další nástroje měnové politiky, aby dosáhla měnové nebo cenové stability;
- reguluje bankovní systém- nastavuje, aplikuje a kontroluje dodržování pravidel ostatními bankami. (9)

V ČR funkci ústřední (centrální) banky vykonává Česká národní banka od r. 1993, se sídlem v Praze. Je zřízena Ústavou ČR a ve své činnosti se řídí Zákonem č. 6/1993 Sb., o České národní bance, ve znění pozdějších předpisů, a dalšími souvisejícími právními předpisy. Jejím primárním cílem je péče o cenovou stabilitu, dosažení a udržení nízkoinflačního prostředí v ekonomice a tím vytvoření podmínek pro udržitelný hospodářský růst. (16) Funkce centrální banky bývají rozdělovány do 2 hlavních okruhů funkcí- makroekonomické a mikroekonomické funkce viz schéma (Obr. 2). (17)

Obrázek č. 2: Funkce centrální banky

Zdroj: (18), vlastní zpracování

Makroekonomická funkce je spojena se zabezpečením stability domácí měny, a to jak cenové, tak kurzové. Za tímto účelem vykonává centrální banka tyto činnosti:

- Emise hotovostních peněz

Centrální banka je emisním monopolem a v rámci této funkce banka stanovuje nominální hodnoty bankovek a mincí, jejich ochranné prvky a prověřuje jejich platnost, dále spravuje zásobu hotovosti v oběhu, výměnu poškozených peněz a další činnosti.

- Měnová (monetární) politika

Tato funkce spočívá v regulaci nabídky peněz za účelem udržení stability tuzemské měny, vyrovnané platební bilance, únosné míry nezaměstnanosti a plánovaného ekonomického růstu. Měnovou politiku provádí centrální banka zpravidla pomocí operací na volném trhu, určuje úrokové sazby (automatické facility) a povinné minimální rezervy.

- Devizová činnost

Jedná se o vytváření a správu devizových rezerv státu pro zabezpečení dostatečné devizové likvidity, aby byla země schopná dostát svým závazkům v zahraničních měnách. Operace s devizovými rezervami na devizovém trhu provádí ČNB za účelem udržování hodnot devizových rezerv, ovlivňování úrovně devizového kurzu domácí měny, a to pomocí prodeje nebo nákupu zahraničních měn za měnu domácí. (9) (13)

„Devizové rezervy se skládají především z cenných papírů denominovaných v cizích měnách, z depozit vedených na účtech zahraničních bank, případně ze zlatých rezerv či jiných drahých kovů.“ (13, s. 79)

Mezi **mikroekonomické funkce** centrální banky, zajišťující bezpečnost, efektivnost a spolehlivost bankovního systému, patří:

- Bankovní regulace a dohled

Funkce spočívá ve stanovení, aplikaci a kontrole pravidel činností bankovních institucí a v regulaci vstupu do bankovního sektoru na základě podmínek pro přidělení bankovní licence. Dále funkce zahrnuje povinné pojištění vkladů, což zabezpečuje důvěryhodnost bankovního sektoru. Centrální banka působí jako věřitel poslední instance, tzn. půjčuje bankám, které jsou ve špatné finanční situaci jako poslední případný zdroj financí.

- Působení jako „banka bank“

ČNB přijímá od obchodních bank vklady ve formě povinných minimálních rezerv a dobrovolných rezerv, poskytuje jim úvěry, vede účty a provádí zúčtování (clearing).

V případě existenčních problémů banky (potíže s likviditou) poskytuje centrální banka nouzový úvěr.

- Působení jako „banka státu“

Centrální banka vede účet vlády státu a provádí pro ni různé finanční operace, hlavní operace souvisí se správou státního dluhu. Jsou to činnosti spojené s poskytováním a splácením úvěrů státu, emisí dluhopisů a státních pokladničních poukázek.

- Reprezentace státu v měnové oblasti

ČNB je reprezentantem státu v měnové oblasti jak v tuzemsku, tak v zahraničí. V rámci domácí ekonomiky se zaměřuje na pravidelné informování veřejnosti o měnovém vývoji, zveřejňuje své hospodářské výsledky a podává zprávu parlamentu. V zahraničí zastupuje stát na důležitých zahraničních jednáních, např. na zasedání Mezinárodního měnového fondu a Světové banky. (9) (13) (19)

3.3.2 Obchodní banky

Obchodní banky jsou podnikatelskými subjekty, které se zaměřují na různé cílové skupiny klientů a to hlavně dle produktů, které nabízejí. Jejich nejzákladnějšími činnostmi je přijímání vkladů od fyzických nebo právnických osob a poskytování úvěrů na vlastní účet. Činnost obchodních bank se řídí zákonem č. 21/1992 Sb., o bankách, ve znění pozdějších předpisů. (10) Jak již bylo napsáno výše, banky musí splnit podmínky pro udělení bankovní licence, o čemž rozhoduje ČNB. Jednou z podmínek je dostatečná výše základního kapitálu banky, minimální výše je 500 milionů Kč a v této výši musí být peněžité vklady. (15)

Základní druhy komerčních bank:

Komerčními bankami jsou univerzální banky, které poskytují různé druhy produktů nebo specializované banky, které se zaměřují na určitou činnost a lze je dělit na:

- Spořitelny

Jsou depozitními finančními institucemi, které věnují pozornost shromažďování vkladů od drobných klientů na rozdíl od bank. Také mohou nabízet další služby jako vedení účtů, poskytování úvěrů a platební styk. V současnosti je těchto specializovaných druhů obchodních bank velice málo, často se z nich staly banky univerzální. (10) (20)

- Stavební spořitelny

Tyto instituce jsou bankami se zvláštním povolením. Přijímají účelové vklady a při splnění předem stanovených podmínek poskytují účelové úvěry na bydlení. Jejich předmětem činnosti je stavební spoření a další činnosti zákonem povolené. Stavební spoření je podporováno státem. (10) Více o stavebním spoření je napsáno v kapitole 3.4.2.

- Investiční banky

Hlavní činností těchto bank jsou operace s cennými papíry, obchodování s nimi, emise a správa cenných papírů na trhu, investiční poradenství, investování do majetkových účastí. Také poskytují dlouhodobé investiční úvěry. (9)

- Hypoteční banky

Tyto instituce poskytují dlouhodobé úvěry, které jsou zajištěny zástavním právem k nemovitosti. Nejčastěji slouží k financování pořízení nebo opravě nemovitostí. Rozšiřuje se i možnost financovat nákup movitých věcí (např. automobilu, strojů), v tom případě se jedná o tzv. „americkou hypotéku“. Tyto banky mohou získávat volné finanční zdroje pomocí emisí vlastních hypotečních zástavních listů.

Toto je základní výčet typů obchodních bank, dalšími druhy bank jsou úvěrová družstva, rozvojové banky, retailové banky, wholesale banky, depozitní banky, splátkové banky, clearingové banky, aj. (9)

Obchodní banky se musí řídit určitými zásadami podnikatelské činnosti. První zásadou je zásada rentability (neboli ziskovosti), která je základním atributem bankovního podnikání. Bankovní regulace by tak neměla příliš omezovat podnikatelské činnosti obchodních bank, jejich ziskovost je totiž schopna zajistit konkurenci v daném odvětví a tím i rozvoj celého bankovního a finančního odvětví. Další zásadou je zásada likvidity, banka musí být kdykoli schopná dostát svým závazkům vůči svým věřitelům, v objemové i časové struktuře, tzn., že musí vyhovět oprávněným požadavkům vkladatelů na získání jejich peněžních prostředků. Poslední zásadou je zásada jistoty (neboli solventnosti), což je platební schopnost banky splácet finanční závazky v dohodnutých lhůtách. (13)

Likvidita je takovým krátkodobým pohledem na solventnost. (21)

3.3.3 Nebankovní sektor

Společnosti nebankovního sektoru nemusí plnit žádné podmínky týkající se finanční stability společnosti, jakými jsou dostatečná výše vlastního kapitálu, schopnost likvidity

apod., také nejsou pod bankovním dohledem, nemají pojištěné vklady a nikdo jejich činnost pravidelně nekontroluje a nereguluje. (10)

Úrokové zatížení u nebankovních produktů je ve většině případů vyšší než u bankovních produktů. Hlavním cílem nebankovních institucí je získat zákazníka, který není tak citlivý na úrokové zatížení a dává přednost rychlému vyřízení půjčky. Nabídky nebankovních institucí mají značné nevýhody. Menší nebankovní společnosti využívají toho, že se pohybují v nedostatečně právně regulovaném prostředí, a tak si mohou dovolit to, co velké banky nemohou. Další nevýhodou je vyšší RPSN, o RPSN je blíže pojednáno v kapitole 3.4.1 a také penále a sankce za překročení doby splatnosti bývají u nebankovních společností nestandardně vysoké. Dalším nebezpečím může být neserióznost firmy, kdy pracovník při ústním jednání zamlčí žadateli o úvěr některé důležité skutečnosti. Dle zákona o spotřebitelském úvěru má však klient právo na předmluvní informace týkající se veškerých podmínek úvěru, než podepíše úvěrovou smlouvu. (5)

Nejobvyklejšími nebankovními subjekty jsou nebankovní poskytovatelé různých typů úvěrů. Dle Zákona č. 257/2016 Sb. o spotřebitelském úvěru nebankovní poskytovatelé spotřebitelského úvěru musí získat oprávnění k činnosti (licenci) od ČNB, aby mohli poskytovat spotřebitelský úvěr, a počáteční kapitál těchto poskytovatelů musí být v minimální výši 20 mil. Kč. Dohled nad licencovanými subjekty vykonává ČNB. (22)

3.4 Finanční produkty

Tato podkapitola se zabývá základními finančními produkty na finančním trhu, které jsou běžnými občany využívány nejčastěji a ukazateli jejich výhodnosti.

3.4.1 Ceny produktů na finančním trhu

K porovnání jednotlivých produktů v nabídce bankovních i nebankovních institucí a k finančním výpočtům, je nutné znát význam základních finančních pojmů jako je: úrok, úroková míra, RPSN.

- Úrok

„Úrok je odměna za dočasnou ztrátu kapitálu, za riziko spojené se změnami tohoto kapitálu (inflaci) a za nejistotu, že kapitál nebude splacen v dané lhůtě a výši. Věřitel tedy získává úrok za to, že peníze poskytl dočasně jinému.“ (5, s. 130)

Pro dlužníka je úrok cenou, kterou platí za získání úvěru. „Dobu, po kterou je peněžní částka (kapitál) uložena nebo zapůjčena, tedy za kterou počítáme úrok, nazýváme doba splatnosti (úroková doba, doba existence smluvního vztahu).“ (23, s. 25)

- Úroková míra (úroková sazba)

Jedná se o podíl úroku k hodnotě půjčeného kapitálu, úroková sazba je procentním vyjádřením tohoto podílu. Rozlišujeme několik druhů úrokových měr, čtyři základní druhy úrokové míry jsou: nominální, efektivní, zvažovaná a vnitřní výnosové procento. U nominální úrokové míry jsou nejdůležitějšími znaky- délka časového období (za které je poměřována) a četnost skládání úroků. Úroková sazba se váže k období, ke kterému se vztahuje úrok a může být: roční: p.a. (per annum), pololetní: p.s. (per semestre), čtvrtletní: p.q. (per quartale), měsíční: p.m. (per mensem), denní: p.d. (per diem). Úrokové období je doba, za kterou se úroky pravidelně připisují. (23)

Jsou dva základní způsoby úročení- jednoduché a složené úročení. U jednoduchého se vyplácené úroky nepřičítají k původnímu kapitálu a dále se neúročí. U složeného úročení se úroky přičítají k peněžní částce, s kterou se dále úročí. (5) Vzorec pro výpočet jednoduchého úročení je následující: **$FV = PV * (1 + i * n)$**

kde FV je budoucí hodnota kapitálu (Future Value), PV- současná hodnota kapitálu (Present Value), i- roční úroková sazba, n- doba splatnosti (24)

- RPSN (=Roční procentní sazba nákladů)

RPSN neboli roční procentní sazba nákladů se udává v procentech ročně a říká, jak je skutečně úvěr drahý. Vyjadřuje celkové náklady, které je klient povinen splatit za poskytnutý úvěr za období jednoho roku. Do těchto celkových nákladů bývají zahrnuty kromě úroku, který je nejvyšším nákladem, administrativní poplatky za uzavření smlouvy, poplatky za správu úvěru, vedení účtu, převody peněžních prostředků, pojištění schopnosti splácet, aj., (splátka samotné jistiny do RPSN započítána není). Tento ukazatel tedy umožňuje spotřebiteli lépe vyhodnotit výhodnost či nevýhodnost úvěru. Díky tomu, že se udává na roční bázi, tak také umožňuje snazší orientaci při porovnávání různých nabídek. Pro klienta je RPSN jedním z nejdůležitějších údajů u nabídky úvěrů a lze se s ním setkat u všech typů úvěrů. Dle zákona je povinností poskytovatelů uvádět RPSN v nabídkách spotřebitelských úvěrů. (5) (25) (26)

Vzorec pro výpočet RPSN podle zákona č. 257/2016 Sb., o spotřebitelském úvěru je zobrazen na obrázku č. 3.

Obrázek č. 3: Vzorec pro výpočet RPSN

$$\sum_{k=1}^m C_k(1 + X)^{-t_k} = \sum_{l=1}^{m'} D_l(1 + X)^{-s_l}$$

kde:

X je roční procentní sazba nákladů,

m je číslo posledního čerpání,

k je číslo čerpání, proto $1 \leq k \leq m$,

C_k je částka čerpání k,

t_k je interval vyjádřený v letech a zlomcích roku mezi datem prvního čerpání a datem každého následného čerpání, proto $t_1 = 0$,

m' je číslo poslední splátky jistiny nebo nákladů,

l je číslo splátky jistiny nebo nákladů,

D_l je výše splátky jistiny nebo nákladů,

s_l je interval vyjádřený v letech a zlomcích roku mezi datem prvního čerpání a datem každé splátky jistiny nebo nákladů.

Zdroj: (27)

3.4.2 Depozitní produkty

Depozitní produkty jsou jedním z nástrojů obchodních bank pro získání finančních prostředků, banky získávají zdroje prostřednictvím přijímání vkladů od svých klientů. Takové zdroje banka zachycuje v bankovní bilanci na straně pasiv. (18) Základními depozitními bankovními produkty jsou vklady na viděnou, úsporné vklady a termínované vklady. Produkty klienti využívají pro uložení a zhodnocení svých peněz a platební styk.

Vklady na viděnou (vista vklady, na požádání)

Tyto vklady klientů jsou splatné kdykoli bez výpovědní lhůty, jsou vysoce likvidní, s čímž souvisí nízká úroveň úrokových sazeb a slouží hlavně k bezhotovostnímu platebnímu styku. Nejčastější jejich podobou jsou běžné účty, popřípadě kontokorentní účty. (18) (28)

Běžný účet

Je základním produktem, který banky nabízejí klientům pro správu financí a jeho primárním účelem jsou bezhotovostní platby. Klienti k účtu obdrží platební kartu. Prostřednictvím tohoto účtu je možné provádět jednorázové nebo trvalé příkazy k úhradě, platby prostřednictvím inkasních plateb či inkasní platby, kdy příjemce platby si sám platbu zúčtuje na základě souhlasu majitele. Také je možné využití zahraničního platebního styku. Většina bank k běžným účtům nabízí balíčky služeb, které nabízí různé nadstandardní služby, např. kreditní kartu, zvýhodněné úročení apod. Standardem k účtu je jedna nebo více platebních (debetních) karet a některý z produktů z oblasti přímého bankovníctví, např. internet banking. Nabídka běžných účtů je odlišná pro fyzické a právnické osoby. Banka zřizuje běžný účet jak tuzemcům, tak cizozemcům, v domácí i zahraniční měně. (29) (10)

Úsporné vklady

Jsou vkládány na úsporné vkladové účty (spořicí) za účelem uložení peněz. Oproti termínovaným vkladům mají výhodu ve vyšší likviditě finančních prostředků. Jejich účelem není provádění platebního styku, jako je tomu u běžných vkladů a jsou u nich nabízeny vyšší úrokové sazby než u běžných vkladů. Oproti termínovaným vkladům jsou u nich ale nabízeny spíše nižší úrokové sazby. Pro banku je výhodou, že u nich průběžně může měnit výši úrokových sazeb. (30) Typickými druhy úsporných vkladů jsou spořicí účet a stavební spoření.

Spořicí účet

Tento účet slouží k dlouhodobému ukládání a zhodnocování volných finančních prostředků a k tvorbě rezerv. Výhodou tohoto účtu je, že peníze na něm jsou rychle dostupné a nabízí vyšší úrok než běžný účet. Vklady jsou dle zákona pojištěny do výše 100 000 eur. (31)

Při výběru spořicího účtu by měl být uvážěn požadovaný minimální vklad či zůstatek pro úročení, výpovědní lhůta (jeli stanovena), úročení, zvýhodnění k účtům aj. (10)

Většina bank si stanovuje/nastavuje různé výše úrokových sazeb pro různé výše zůstatků na účtech a platí u nich, že nižší částky se úročí vyšší sazbou. Také pro získání nejvýhodnější sazby je u většiny bank třeba splnit určité jimi nastavené podmínky. Mezi

tyto podmínky patří např. konkrétní počet uskutečněných plateb kartou v měsíci, příchozí platby na účet či využití dalších produktů banky. (32)

Stavební spoření

„Je účelový druh spoření, při kterém vkladatel dlouhodobě ukládá prostředky u specializované banky za účelem zajištění úspor primárně pro účely bydlení. V průběhu spoření může čerpat státní podporu a po jeho skončení získává, při splnění dalších podmínek, nárok na úvěr ze stavebního spoření.“ (10, s. 170) Nevýhodou tohoto spoření je dlouhá doba návratnosti investic, minimálně 6 let, aby zůstal nárok na státní podporu a úroky připsané. Státní podporu může získat pouze fyzická osoba nikoliv právnická, právnická osoba má právo pouze na připsané úroky z vložených peněz. Při předčasné výpovědi musí být zaplacen poplatek. Výše státní podpory se odvíjí od výše vkladů a je omezená. (26)

Termínované vklady

U termínových vkladů klienti nemají možnost s prostředky kdykoli manipulovat, a platí zde, že čím vyšší objem peněz a delší výpovědní lhůta, tím vyšší je výnos. Úroky jsou u těchto vkladů vyšší než u vkladů na viděnou. Bývá zde možnost zvolit fixní nebo pohyblivý úrok, který je většinou navázán na aktuální mezibankovní úrokové sazby. Tento typ vkladů může být sjednáván s automatickým opakováním, tzv. revolvingem. Při předčasném výběru banka klientům účtuje sankční poplatky. (33) (10)

3.4.3 Úvěrové produkty

Úvěry lze klasifikovat dle řady kritérií. Nejzákladnějším členěním je- na bankovní (věřitelem je banka nebo družstevní záložna) a nebankovní úvěry. Dle délky úvěru jsou rozlišovány 3 typy úvěrů- krátkodobé (do 1 roku), střednědobé (1-5 let) a dlouhodobé (nad 5 let). Dle osoby dlužníka jsou řazeny na spotřebitelské a úvěry pro osoby, které nejsou spotřebiteli (podnikatele). Další dělení je dle zajištění a podle účelu. (34) Dle Škváry je možné úvěry dělit na zbožové (mezi ně patří také prodej zboží na splátky) či peněžní, dále je lze dělit podle subjektu, objektu, zajištění, doby splatnosti a dle měny. (5)

Kontokorentní úvěr

Kontokorent neboli povolené přečerpání účtu je poskytován k běžnému účtu a jedná se o typ úvěru, který umožňuje klientům čerpat peníze z běžného účtu, aniž by měli

na účtu dostatečnou hotovost. Klient smí jít na účtu „do mínusu“, do tzv. debetu. Kontokorent tedy slouží k dočasnému překlenutí nesouladu mezi příjmy a výdaji klienta a navyšuje disponibilní zůstatek. (10) U většiny bank je nutné doložit příjmy, dle kterých banka vypočítá úvěrový limit. Cena kontokorentu závisí na úrokové sazbě a na dalších poplatcích jako např. poplatku za povolení kontokorentu, vedení úvěrového účtu a změně úvěrového limitu. Ukazatel RPSN udává skutečnou výši nákladů. Co se týče lhůty pro splacení úvěru, banky většinou požadují vyrovnání kontokorentu tzn. kladný nebo nulový zůstatek na účtu v daném časovém období (např. jednou za rok, za půl roku). (35)

Kreditní karta

Kreditní karta slouží jako prostředek k čerpání poskytnutého úvěru od banky či nebankovní společnosti. S touto kartou je možné platit u obchodníků, na internetu nebo slouží pro výběr z bankomatu, což je zpoplatněné, někdy až v řádu stovek korun. Výši úvěrového limitu, který je možno měsíčně čerpat stanovuje banka na základě doložených měsíčních příjmů. (36)

Úrok se neplatí, jestliže je dluh umořen během bezúročného období, které trvá většinou 20-55 dní. Pokud v tomto období není dluh umořen, banka napočítá vysoký úrok za celou dobu, kdy jsou peníze půjčeny. Kromě úroku si banky a úvěrové společnosti účtují další poplatky jako např. poplatek za vedení karty a úvěrového účtu nebo také poplatek za zvýšení limitu, tyto poplatky ale většina bank odpustí, pokud je měsíčně utracen určitý obnos. Při nesplaceném dluhu na kreditní kartě si banka účtuje sankční poplatky. Ukazatel RPSN udává celkovou výši nákladů na kreditní kartu při konkrétní frekvenci splácení. Ke kreditním kartám jsou nabízeny různé benefity, nejčastěji je lze čerpat formou slev u vybraných obchodů nebo je možné část utracených peněz obdržet zpět. (37)

Hypoteční úvěr

Hypoteční úvěr je specifický druh úvěru, jde o dlouhodobý účelový úvěr, který je zajištěn zástavním právem k nemovitosti. Je využíván především ke koupi bytu, rodinného domu, družstevního podílu spojeného s nájmem bytu nebo stavebního pozemku. Lze ho využít i na výstavbu, rekonstrukci nebo modernizaci stávající nemovitosti. Další možné využití tohoto úvěru je pro vypořádání spoluvlastnického podílu na nemovitosti či dědických a jiných majetkových nároků. Také slouží pro refinancování dříve poskytnutých úvěrů. (5)

„Výše hodnoty zastavované nemovitosti (zvané též „zástava“) v poměru k půjčované částce je jedním z hlavních ukazatelů ovlivňujících úrokovou sazbu hypotéky. Tento poměr se označuje jako LTV (Loan to value) a má velký vliv nejen na úrokovou sazbu, ale může hrát roli i při schvalování hypotéky jako takové.“ (38, s. 81) Úroková sazba je tím vyšší, čím vyšší je poměr půjčky k hodnotě nemovitosti. Dále cenu hypotéky ovlivňuje délka fixace, první možností je hypotéka s pevným fixačním obdobím, tzn. stejnou úrokovou sazbou po dobu fixace. Druhou možností je plovoucí (floatingová) sazba, kdy její výše závisí na některé z úrokových sazeb centrální banky. Dalším faktorem, který ovlivňuje, o kolik bude hypotéka přeplacena a výši měsíčních splátek je délka splácení. Vedle účelových hypoték na bydlení existují neúčelové (americké) hypotéky, které lze využít na cokoliv a bývají obvykle dražší než účelové hypotéky. (39)

Spotřebitelský úvěr

V ČR spotřebitelské úvěry nabízí jak bankovní, tak nebankovní instituce a jsou poskytovány klientům na krytí finančních potřeb nepodnikatelského charakteru. Klienti je využívají např. ke koupi spotřební elektroniky, dovolené, automobilu, zařízení domácnosti apod. Při uvedení účelu úvěru je možné získat výhodnější úrok, při neuvedení účelu zase rychlejší vyřízení. Podmínky získání tohoto typu úvěru jsou často velmi lákavé a jednoduché, postačuje věk nad 18 let a české občanství, případně trvalý pobyt na území ČR. Je však nutné prostudovat a zhodnotit veškeré podmínky úvěru. (5)

Účelové úvěry většinou poskytují bankovní domy a je třeba průkazně doložit využití finančních prostředků tzn. předložit doklad dokazující účelové čerpání prostředků. Jejich průměrná úroková sazba se pohybuje kolem 10 % p.a. Účelové úvěry jsou levnější než neúčelové s delší dobou splatnosti. Neúčelové úvěry mají vyšší úrok i hodnotu RPSN, jejich průměrná úroková sazba se pohybuje kolem 15 % p.a. Účelové i neúčelové úvěry lze čerpat hotovostně i převodem na účet. O výši půjčky rozhoduje mnoho faktorů, mezi nejzásadnější patří úvěruschopnost žadatele. (40)

Mikroúvěr

Tento typ půjčky bývá nazýván také jako mikropůjčka, rychlá půjčka, finská půjčka, sms půjčka, nebankovní půjčka. (41)

„Mikropůjčka je krátkodobá zápůjčka peněz v hodnotě do 5 000 Kč. Při opakovaných žádostech však společnosti nabízejí i vyšší jistinu až do 30 000 Kč.“ (42) Doba splatnosti se u těchto úvěrů pohybuje v rozmezí pár dnů až jeden měsíc, často lze za

poplatek (v rádech stovek až tisíců korun) splatnost prodloužit. Podmínky pro sjednání tohoto úvěru jsou minimální, stačí doložení totožnosti, vlastnictví účtu v bance a prokázání pravidelného měsíčního příjmu. Některé společnosti nevyžadují doložit příjmy a úvěr poskytnou i v případě záznamu v registru klientských informací. Nevýhodou mikroúvěru je vysoká RPSN, avšak tato sazba je udávána na roční bázi a mikropůjčka je většinou splatná do měsíce. Pokud není mikroúvěr řádně a včas splacen, jsou účtovány velmi vysoké poplatky a to již za týdenní zpoždění. (42)

3.4.4 Pojištění

Škvára definuje pojištění jako: „*vytváření finanční rezervy sloužící k úhradě potřeb nebo škod, které vzniknou pojištěným z nahodilých událostí.*“ (5, s. 99) Tato rezerva je vytvářena z pojistného. Cena pojištění je stanovena na základě pravděpodobnosti nastání dané události, kdy s rostoucí pravděpodobností roste cena pojištění. Pojištění lze klasifikovat na škodová a obnosová pojištění a dle toho, co je pojišťováno na pojištění osob a věcí a jiného majetku. Mezi škodová pojištění patří např. úrazové a pojištění pro případ nemoci, do obnosových je navíc řazeno pojištění pro případ smrti a dožití. Dle věcného hlediska mezi škodová pojištění patří např. pojištění odpovědnosti za škodu, pojištění finančních ztrát či právní ochrany, do obnosových patří pojištění jiného majetku než věci nebo souboru věcí. Dvě základní odvětví pojištění jsou životní a neživotní. (5)

Životní pojištění

Existují dva základní druhy životních pojištění- rizikové a rezervotvorné (investiční, kapitálové). Životní pojištění je dobré uzavřít co nejdříve, jelikož zdravotní i jiná rizika s věkem rostou a tudíž i pojistná částka se zvyšuje. Riziková pojištění kryjí riziko smrti a neobsahují žádnou spořicí složku, veškeré pojistné kryje riziko. Pojistka může kryt i další rizika jako je úraz, trvalá invalidita. Rezervotvorné (kombinované) životní pojištění se dělí na kapitálové (označované také jako důchodové, univerzální, pojištění ve prospěch dítěte) a investiční pojištění. Kapitálové je tvořeno pojištěním pro případ smrti a dožití, kdy pojistná částka může, ale nemusí být shodná. K tomuto pojištění je možné mít další připojištění např. kvůli úrazu. Tento typ pojištění je využíván pro garanci získání částky na dožití. Investiční životní pojištění kombinuje pojištění pro případ smrti s možností investovat určitou část pojistného do podílových fondů, přičemž spořicí složka může být pohyblivá. (43) „*Optimální pojistná částka pro případ smrti by měla činit*

dvoj až pětinasobek ročního příjmu klienta. Minimální doporučená délka pojištění s pravidelnými platbami by měla činit 10 let.“ (43)

Neživotní pojištění

Neživotní pojištění se dělí na majetkové a odpovědnostní. Na rozdíl od životního pojištění pracuje s absolutně náhodnými jevy, funguje pouze pro účely krytí rizika a rozsah pojišťovaných rizik je velmi obsáhlý. Významným produktem je úrazové pojištění, pojišťovny nabízí pojištění rizika trvalých následků, smrti a úrazů bez trvalých následků. (44)

Dále neživotní pojištění zahrnuje pojištění nemovitosti a domácnosti, pojistky pro vlastníky motorových vozidel (povinné ručení a pojištění havarijní), pojištění odpovědnosti za škodu a cestovní pojištění. U pojištění nemovitostí jsou nejčastější rizika, proti kterým lze nemovitost pojistit požár, výbuch, pád stromů, krupobití, vichřice, odcizení, vandalismus atd. Výše konečné částky v pojistné smlouvě by měla odpovídat reálné hodnotě např. stavby, jelikož je horní hranicí náhrady za způsobenou škodu. Výše pojistného závisí na výši pojistné částky, pojistné hodnoty (nejvyšší možná majetková újma), limitu pojistného plnění, sjednané spoluúčasti a na míře rizika povodně či záplavy v oblasti, kde se nemovitost nachází. (45)

3.5 Právní gramotnost a ochrana spotřebitele

Ochrana spotřebitele zahrnuje systém pravidel, práv a povinností, který však může účinně plnit svoji funkci pouze v součinnosti se samotným spotřebitelem. Ten by měl být finančně gramotný a sám se finančně vzdělávat, měl by znát svá práva a aktivně je uplatňovat. (46) Takové dovednosti jsou součástí právní gramotnosti, a proto tyto dvě témata spolu úzce souvisí.

3.5.1 Právní gramotnost

Právní gramotnost zahrnuje kompetence potřebné k aktivnímu a plnohodnotnému životu ve společnosti, která je stále více ovlivňována právními předpisy. Jistý stupeň této gramotnosti je zásadní pro efektivní participaci na moderní společnosti. Každý občan by měl mít určitý souhrn znalostí a informací z oblasti platného práva, aby byl schopen účinně prosazovat svá práva, kvalifikovaně se rozhodovat a plnit své povinnosti. (5) (10)

Hodnoty, které se týkají právní gramotnosti plynou především z Ústavy a Listiny. Hlavní zákony, nařízení a vyhlášky, které se týkají financí v České republice vydává ČNB, Ministerstvo financí, orgán státní správy pro státní rozpočet a Ministerstvo práce a sociálních věcí. (5)

Jako vhodný způsob šíření právní gramotnosti se jeví výuka na školách. Právě jedním z cílů vzdělávání studentů středních škol je právní gramotnost. Rámcové vzdělávací programy pro studenty středních škol určují konkrétní vzdělávací cíle v této oblasti. (2)

3.5.2 Ochrana spotřebitele

„Spotřebitel bývá nejčastěji vymezen jako fyzická osoba, která při uzavírání a plnění smlouvy, na jejímž základě se poskytuje finanční služba (např. úvěr, pojištění apod.), nejedná v rámci své obchodní nebo jiné podnikatelské činnosti.“ (46) Na finančním trhu bývá spotřebitel označován též jako klient či zákazník (neprofesionální, retailový). (46)

Politika ochrany spotřebitele usiluje o to, aby spotřebitelé byli uznáni jako rovnoprávní a odpovědní účastníci obchodu na vnitřním trhu, kteří činí informovaná rozhodnutí ohledně nákupu zboží a služeb a jejich zájmy jsou chráněny. Dosažená úroveň ochrany spotřebitele v ČR by měla být dále posílena a rozvinuta. V rámci priorit spotřebitelské politiky by měla být zavedena opatření lepší informovanosti spotřebitelů, účinnější spolupráce dozorových orgánů, kvalitnější spotřebitelské legislativy a ochrany ekonomických zájmů spotřebitelů. Toto opatření se týká ochrany spotřebitelů před nekalými obchodními praktikami neseřízných podnikatelů a zvyšování úrovně znalostí v oblasti ochrany spotřebitelů. Mělo by být podporováno spotřebitelské a finanční vzdělávání a to především u středoškolských studentů. (5)

3.5.3 Dohled nad ochranou spotřebitele na finančním trhu

Stát využívá dva druhy nástrojů pro lepší postavení spotřebitelů na finančním trhu – legislativní a nelegislativní. Legislativní jsou uplatňovány především prostřednictvím občanského zákoníku, zákonu o ochraně spotřebitele a norem, které upravují jednotlivé sektory finančního trhu. Patří mezi ně např. stanovni striktních podmínek pro podnikání, určení náležitostí smluv o finančních produktech, stanovení chování prodejců finančních produktů a postupů pro řešení případných sporů mezi spotřebitelem a finanční institucí.

Dále mezi tyto nástroje spadá využití cenové regulace, vytváření garančních a záručních systémů, zajištění ochrany osobních údajů apod. Cílem nelegislativních nástrojů je zaopatřit nezávislé poskytování informací o finančních institucích a produktech, bezplatné právní poradenství ve spotřebitelských záležitostech, finanční vzdělávání obyvatel aj. Kromě státu se na národní právní úpravě zajištění ochrany spotřebitele podílí hlavně instituce Evropské unie. (46)

Česká národní banka je hlavním dohledovým orgánem na finančním trhu při ochraně spotřebitele. ČNB ve vymezených oblastech a u zákonem určených subjektů přijímá a prošetřuje podněty či stížnosti od spotřebitelů a jejich sdružení, zabráňuje bezprostřednímu ohrožení majetku spotřebitele, provádí opatření k nápravě a ukládá sankce. ČNB dohlíží na tyto oblasti a subjekty (které patří do její působnosti): bankovní sektor, kapitálový trh, družstevní záložny, pojišťovnictví, penzijní společnosti a jejich fondy, nebankovní poskytovatele a zprostředkovatele spotřebitelského úvěru, směnárny a instituce v oblasti platebního styku. Dle zákona o ochraně spotřebitele ČNB dohlíží na dodržování zákazu používání nekalých obchodních praktik, zákazu diskriminace spotřebitele, čímž může být např. odmítnutí prodeje pojištění z důvodu národnosti. Dále dohlíží na dodržování informovanosti o ceně služeb a způsobu jejího stanovení. (47)

Určité spory řeší Česká obchodní inspekce (ČOI), která je orgánem státní správy podřízeným Ministerstvu průmyslu a obchodu. Tato instituce *„kontroluje a dozoruje právnické a fyzické osoby, které prodávají nebo dodávají výrobky a zboží na vnitřní trh, poskytují služby, poskytují spotřebitelský úvěr nebo provozují tržiště. Vykonává dohled nad mnoha odvětvími trhu. V oblasti finančního trhu však dohlíží pouze po přechodnou dobu poskytování a zprostředkování nebankovních spotřebitelských úvěrů do doby, než tyto subjekty získají oprávnění k činnosti od České národní banky.“* (47) Na ČOI se lze obrátit např. v případě, že obchodník používá nekalé obchodní praktiky dle zákona o ochraně spotřebitele (uvedení nepravdivých údajů či zamlčení některých informací zásadně ovlivňujících chování spotřebitele apod.). Dále se lze na ČOI obrátit v případě, že spotřebiteli není poskytnuta jistota, že daná úvěrová smlouva obsahuje všechny povinné náležitosti a informace. (47)

Dalším možným příkladem, kdy zasahuje ČOI je nepřijetí nebo nevyřízení reklamace v zákonné lhůtě, v této situaci je ČOI oprávněna sankcionovat prodávajícího. Právním spotřebitele (kupujícího) je, že reklamace i s odstraněním vady musí být vyřízena

nejpozději do třiceti dnů ode dne jejího uplatnění. Dle § 19 odst. 3 zákona o ochraně spotřebitele, č. 634/1992 Sb. se kupující a prodávající mohou dohodnout i na delší době. Po uplynutí třiceti dnů má však spotřebitel stejná práva, jako by se jednalo o vadu neodstranitelnou, tzn. že, má právo od smlouvy odstoupit nebo právo na výměnu věci. (48) (49) (50)

3.5.4 Finanční arbitr

Finanční arbitr je jmenován vládou a jeho činnost zajišťuje Kancelář finančního arbitra (organizační složka státu). Tento orgán pomáhá spotřebitelům vyřešit spory s finančními institucemi v bezplatném mimosoudním řízení. Finanční arbitr působí v oblastech, kterými jsou platební služby, spotřebitelské úvěry, kolektivní investování, směnárenská činnost, stavební spoření a životní pojištění. (5)

Řízení před finančním arbitrem se zahajuje vždy na návrh navrhovatele (spotřebitele), kdy vhodným způsobem podá návrh s potřebnými náležitostmi. „*Arbitr rozhoduje bez zbytečného odkladu, nejdéle však do 90 dnů od shromáždění všech podkladů nutných pro rozhodnutí. Ve zvlášť složitých případech může tuto lhůtu přiměřeně prodloužit, nejvýše však o dalších 90 dnů a musí o tomto účastníky řízení bezodkladně vyrozumět.*“ (51)

Arbitr spor nemůže řešit, pokud nenáleží do jeho působnosti, nebo byl spor již rozhodnut soudem či bylo zahájeno soudní řízení ve věci samé. Také pokud spor je nebo již byl v řízení arbitra, spor byl vyřešen v rozhodčím řízení nebo bylo rozhodčí řízení zahájeno. I při sjednané rozhodčí doložce může být však věc projednána u arbitra. (51)

Rozhodčí řízení a spotřebitel

Jedná se o způsob řešení majetkových sporů mimosoudně (zákonem upraveno), kdy o řešení sporu rozhodnou rozhodci nebo rozhodčí soud a jejich rozhodnutí je závazné. Ve smlouvě se strany dobrovolně dohodnou, že v případě vzniku budoucích sporů bude řešení v rukou zmíněné třetí strany. Písemná rozhodčí smlouva má dvě podoby, tou první je smlouva o rozhodci týkající se již vzniklého konkrétního sporu, druhou podobou je rozhodčí doložka týkající se možných budoucích sporů mezi spotřebitelem a podnikatelem. Spotřebitel se tedy zbavuje práva na řízení před obecním soudem a souhlasí, že místo soudu bude rozhodovat soukromý rozhodce. Rozhodčí doložka musí povinně obsahovat

informaci o: „rozhodci nebo o tom, že rozhoduje stálý rozhodčí soud, způsobu zahájení rozhodčího řízení, formě vedení rozhodčího řízení, nákladech, místu konání, způsobu doručení rozhodčího nálezu spotřebiteli, o tom, že pravomocný rozhodčí nález je vykonatelný.“ (52)

Od 1.12.2016 však uzavření rozhodčí smlouvy v souvislosti se spotřebitelskou smlouvou není možné, jelikož docházelo k častému zneužívání rozhodčího řízení k újmě spotřebitelů. Rozhodčí smlouvy uzavřené před tímto datem ale zůstávají v platnosti. (52)

3.6 Základní makroekonomické pojmy

V této kapitole jsou vysvětleny základní makroekonomické pojmy, které jsou nutné k pochopení cenového systému a které jsou součástí cenové gramotnosti.

3.6.1 Ukazatel HDP

Hrubý domácí produkt je využíván k určování výkonnosti ekonomiky státu. „Vyjadřuje hodnotu finální produkce vytvořené za určité období výrobními faktory, které působily na území státu.“ (53, s. 14) K výpočtu HDP se používají tři metody: výrobní, výdajová, důchodová. Výrobní (produkční, výrobová) metoda je založena na součtu hrubých přidaných hodnot a čistých daní na produkty. Součet přidaných hodnot se vypočítá jako rozdíl mezi hodnotou produkce a mezispotřebou, aby byl výpočet kompletní, je třeba k tomu ještě přičíst daně z produktů a odečíst dotace na produkci. Výdajovou metodou se HDP počítá jako součet spotřebních výdajů domácností, investic firem, výdajů na vládní nákupy statků a služeb a čistého exportu (saldo mezi exportem a importem). Dále lze HDP vypočítat součtem prvotních důchodů za národní hospodářství celkem, tato metoda je označována jako důchodová. (53)

3.6.2 Inflace a deflace

„K inflaci dochází, roste-li celková cenová hladina. Míra inflace je definována jako míra změny cenové hladiny (měřené např. indexem spotřebitelských cen, CPI). CPI měří náklady tržního koše spotřebních statků a služeb.“ (54, s. 306) Inflace je projevem ekonomické nerovnováhy a vyvolává znehodnocení peněz (vkladů) a tedy i negativní úrokovou míru. (53)

V inflačním prostředí je nutné rozlišovat dvě hodnoty téže peněžní jednotky- nominální hodnotu (cifra na minci nebo bankovce) a reálnou hodnotu (kupní sílu). Stejně tak je nutné rozlišovat nominální a reálnou úrokovou míru, kdy reálná úroková míra zahrnuje vliv inflace (tempo růstu cen). (36)

Vývojová tendence celkové cenové hladiny se měří sestrojováním cenových indexů- průměrů spotřebitelských cen a cen výrobců. Rozlišují se tři stupně závažnosti inflace: mírná inflace, pádivá inflace a hyperinflace. Při mírné inflaci ceny rostou pomalu, jde o jednociferné roční míry inflace. Ceny jsou tedy relativně stabilní a lidé jsou ochotni setrávat u oběživa, jelikož se jeho hodnota nebude rychle snižovat. Lidé mají peníze v bankách, drží je na účtech a úsporových vkladech, také podepisují dlouhodobé smlouvy vyjádřené nominálně v penězích, protože věří, že peníze si uchovají reálnou hodnotu. K pádivé inflaci dochází: „*začínají-li ceny růst dvou či trojcifernými tempy o 20 %, 100 % či 200 % ročně.*“ (54, s. 312) Pokud se tato inflace plně rozvine, vzniknou vážné hospodářské problémy. Lidé se vyhýbají držení více peněz než je minimum, hromadí statky, kupují nemovitosti. K hyperinflaci dochází, pokud se ceny mimořádně zvyšují. Při inflaci se mění relativní ceny. (54)

Deflace je opakem inflace a nastává v případě, že celková hladina cen klesá. Je vlastně reálným zdražením budoucích závazků, to je nevýhodou např. pro ty, co splácejí dluhy. V období deflace je také zaznamenán nárůst krachů, konkurzů a zvyšuje se nezaměstnanost. Desinflací se rozumí růst cen, ale pomalejším tempem, jde o zpomalování tempa růstu cenové hladiny. Stagflace nastává při stagnaci reálného produktu a inflaci. (53)

(54)

Důsledky inflace jsou různé. Jedním z nich je přerozdělování bohatství od věřitelů k dlužníkům, jelikož peníze přestávají mít svou hodnotu. Inflace snižuje hodnotu dluhů dlužníků, a tak je pro ně výhodná a pro věřitele nevýhodná. Inflace má také dopad na příjemce fixních důchodů, kdy reálná kupní síla těchto důchodů klesá. Inflace také ovlivňuje mzdy a platy. Při mírné inflaci reálné mzdy obvykle rostou, ovšem při pádivé inflaci reálné mzdy většinou klesají. Dalším následkem je deformace cen u dlouhodobých smluv (nájemné, pracovní a dodavatelské smlouvy), velikost dluhu dlužníků je pak reálně nižší. Druhá strana má možnost se bránit inflačními doložkami ve smlouvách. Inflace také postihuje sociálně slabší skupiny obyvatel, kteří mají menší majetek a mzdy s klesající kupní silou jsou ovlivněny negativně. Důsledkem je i znehodnocování úspor. Mezi další

následky inflace patří: změny v čistém exportu, změny měnového kurzu a nejisté ekonomické prostředí. (53)

3.6.3 Nezaměstnanost

„Z pohledu ekonomie je práce cílevědomá činnost člověka, která vyváří nové hodnoty, z pohledu práva jde o činnost, za kterou je člověk odměňován.“ (5, s. 65)
Nezaměstnaným lze označit osobu, starší patnácti let, která aktivně hledá práci a je do ní připravena nastoupit v řádu dní. Taková osoba je tedy schopná práce a chce pracovat, ale nenachází placené zaměstnání. (5)

Ekonomicky aktivní obyvatelstvo (pracovní síla) se skládá ze zaměstnaných a nezaměstnaných. Naopak do kategorie ekonomicky neaktivních obyvatel spadají lidé v produktivním věku, kteří nejsou zaměstnaní a ani zaměstnání nehledají. Jsou to např. studenti denního studia, lidé v domácnosti pečující o malé děti nebo handicapované členy rodiny, zdravotně postižení, lidé s alternativním způsobem života. (54) (55)

Nejčastěji používaným ukazatelem mapujícím vývoj na trhu práce je míra nezaměstnanosti. Tento ukazatel je podílem počtu nezaměstnaných k ekonomicky aktivním jedincům a je vyjádřena v procentech. Důležitým ukazatelem znázorňujícím situaci na národním trhu práce a sloužícím k mezinárodnímu srovnávání je obecná míra nezaměstnanosti. Hodnota obecné míry nezaměstnanosti je stanovena na základě průzkumu- Výběrové šetření pracovních sil, který provádí Český statistický úřad na vybraném vzorku domácností. (55)

3.7 Finanční hospodaření domácností

Finančnímu hospodaření se věnuje rozpočtová gramotnost, jakožto další z pilířů finanční gramotnosti. Domácnosti by měly být schopné sestavit základní osobní rodinný rozpočet a spravovat finanční aktiva a závazky. Rozpočtová gramotnost zahrnuje také stanovování finančních cílů a rozhodování o alokaci finančních zdrojů. Dle standardů finanční gramotnosti by studenti měli dokázat navrhnout jak řešit přebytkový či schodkový rozpočet. (1)

3.7.1 Osobní a rodinný rozpočet

Cílem finančního hospodaření domácnosti je dlouhodobě vytvářet alespoň vyrovnaný rozpočet, kdy platí, že příjmy se rovnají výdajům domácnosti. Lépe je však vytvářet přebytkový rozpočet, kdy příjmy převyšují výdaje. Nesoulad mezi těmito složkami lze vyrovnat buď snížením výdajů, nebo zvyšováním příjmů, ideálně kombinací obojího. Domácnosti by měly být schopné kontrolovat své výdaje a umírněně a promyšleně spotřebovávat, k tomu jim může pomoci analýza vlastního spotřebního chování a nákupních návyků. „*Základním sestavovaným rozpočtem je rozpočet měsíční. V rámci něj je kromě vyčíslení jednotlivých příjmů a výdajů vhodné sledovat také tzv. cash-flow, tedy určitý přehled o toku peněz.*“ (56) To znamená, že v každém okamžiku by měl být k dispozici pro plánované výdaje odpovídající zdroj příjmů. Je tedy vhodné si rozvrhnout plánované příjmy a výdaje v čase. (56)

Se sestavováním rozpočtu souvisí také finanční plánování. Díky finančnímu plánu je možné objevit rizika a určit jejich výši. Finanční plán je často zobrazován jako pyramida, kde základem je zajištění majetku a příjmů, teprve na kvalitním zajištění mohou stát spoření, investice a úvěry. (26)

V plánu hospodaření domácnosti je vhodné rozdělit výdaje dle jejich účelu a poté určit, které z nich jsou zbytné a které nezbytné. Často však platí, že i nezbytný výdaj může být nahrazen, snížen, či zcela vyřazen. Nezbytné výdaje lze dále dělit na mandatorní, tzn. povinné, kdy v případě jejich neplacení vznikne finanční nebo morální sankce (např. pokuta, vyloučení) a na ekonomicky nutné (celoroční předplacená jízdenka na MHD). Dále lze dělit výdaje na průběžné a mimořádné, přičemž průběžné výdaje je vhodné hradit z pravidelných příjmů a mimořádné výdaje z úspor. Pokud se jedná o nákup předplacené služby či zboží, je vhodné si výdaje v měsíčním rozpočtu přepočítat na jejich měsíční podíl. Úvěrové finanční produkty na pokrytí výdajů jsou doporučovány pouze výjimečně a to především na investici, která by měla zajišťovat budoucí trvalé zvýšení příjmů (snížení výdajů)- např. vlastní bydlení, vzdělání dětí atd. Co se týče příjmů, které představují společně s úsporami domácnosti její disponibilní příjem, je možné rozlišit příjmy pravidelné a mimořádné. Pravidelnými příjmy jsou např. zaměstnanecká mzda (měla by být započítávána do rozpočtu v čisté výši), benefit (stravenky), příjmy od státu (penze), kapitálové a jiné příjmy (úroky z úspor). Mimořádným příjmem může být např. odměna za

pracovní výsledky, přijatá dividenda z akcií, dědictví, výhra v loterii. Pravidelné příjmy by měly být využívány ke krytí běžných výdajů a tvorbě rezerv, mimořádné naopak k jednorázovému snížení dluhů či zvýšení rezerv. Je vhodné, aby každá domácnost zároveň měla k dispozici rezervu ve výši minimálně trojnásobku měsíčních výdajů ke krytí nenadálých událostí (např. úraz). (56)

Škvára pro zvládnutí osobního rodinného rozpočtu používá dvě metody. Tou první je tzv. START, jedná se o pět jednoduchých kroků, díky nimž lze zvládnout osobní finance. Nejprve je nutné sepsat své čisté příjmy, poté shrnout své měsíční výdaje, dále analyzovat, zda příjmy pokrývají výdaje. Dalším krokem je zvážit a přizpůsobit výdaje a po určité době rozpočet přehodnotit a aktualizovat. Druhou metodou je „pět pé“ rodinného rozpočtu. Tzv. „pět pé“ zahrnuje- přehled nad svými výdaji (na co jsou peníze vynaloženy), plán tedy rozpočet (přehled o příjmech a výdajích), předpoklad naplnění cílů a závazků (co vše je možné si dovolit a co je pro to nutné udělat), pochopení, že je nutné mít úspory (vědomí rezervy na nepředvídané události), princip (návyk pomáhající předcházet a zvládnout možné dluhy). (5)

4. Praktická část

4.1 Popis a průběh výzkumu

V praktické části bylo provedeno výzkumné šetření pomocí testu, který obsahoval 10 otázek. Pro tento výzkum byl zhotoven vlastní test finanční gramotnosti. Hlavní testování probíhalo na 3 středních školách v kraji Vysočina u vybraných studentů z věkové skupiny 15-19 let. Dílčí testování s menším vzorkem studentů bylo provedeno ve 2 dětských domovech v kraji Vysočina u vybraných studentů ze stejné věkové skupiny jako při testování ve školách.

Test vyplnili studenti 1., 3. a 4. ročníků středních škol a skupina 11 studentů dospívajících v prostředí dětských domovů, viz níže.

- Gymnázium a Obchodní akademie Pelhřimov (obor Gymnázium)
- Gymnázium a Obchodní akademie Pelhřimov (obor Obchodní akademie)
- Střední škola informatiky a cestovního ruchu SČMSD Humpolec, s.r.o. (obor Informační technologie)
- Dětský domov Senožaty
- Dětský domov Humpolec

Průzkum byl prováděn v prostorách jednotlivých škol se souhlasem vedení škol a po dohodě s vyučujícími. V případě dětských domovů taktéž v jejich prostorách a po souhlasu vedení. Vlastní testování bylo provedeno za mé účasti. Studenty jsem nejprve seznámila s tématem, účelem a podmínkami testování. Také byli žáci obeznámeni o anonymitě jejich odpovědí a struktuře testu. Následně jim byly testy rozdány. Na vyplnění testu byl stanoven časový limit 25 minut, což bylo dostačující, většinou studenti stihli test vyplnit do 20 minut.

4.1.1 Výzkumné otázky

Před samotným testováním byly na základě stanovených cílů určeny tři výzkumné otázky, na které byly poté hledány odpovědi.

- 1) Zvyšuje se úroveň finanční gramotnosti studentů s rostoucím věkem?

- 2) Mají studenti Střední školy informatiky a cestovního ruchu SČMSD Humpolec, s.r.o. (oboru Informační technologie) nižší úroveň finanční gramotnosti v porovnání se studenty ostatních středních škol?
- 3) Jaká je finanční gramotnost studentů ve věku 15-19 let ze dvou vybraných dětských domovů?

4.2 Popis testu finanční gramotnosti

Test obsahuje celkem 10 otázek, které jsou koncipovány tak, aby vycházely ze Standardu finanční gramotnosti pro střední vzdělávání (dokument vydaný Ministerstvem financí). Prvních 5 otázek je zaměřeno na obecné znalosti, dalších 5 otázek je prakticky zaměřených, tzn., že byly sestaveny tak, aby odpovídaly reálným životním situacím. Tyto příklady z praxe zkoumají, jak by si s určitou situací studenti poradili. Jednotlivé otázky jsou bodově hodnoceny a celkem je možné z testu získat 20 bodů. Test je k nahlédnutí v přílohách.

1.- 5. teoretická otázka

U první otázky měli studenti uvést, jaká instituce v ČR vykonává dohled nad bankami. Tato otázka byla hodnocena 0-1 bodem a zkoumá, zda studenti mají základní přehled o bankovním systému v ČR. Druhá otázka je ekonomicky orientována, zjišťuje, zda studenti rozumí pojmu inflace a ví, co je jejím důsledkem. Tato otázka je hodnocena 2 body a studenti z ní měli možnost získat 0-2 body dle přesnosti jejich odpovědi. Třetí otázka je zaměřena na finanční pojmy, se kterými se studenti mohou setkat u úvěrů. Úkolem bylo uvést jaký je rozdíl mezi úrokem a RPSN (roční procentní sazbou nákladů). Studenti by měli znát a umět rozlišit tyto pojmy a vědět, jak významné jsou při výběru půjčky. Tato otázka byla hodnocena 0-2 body, dle správnosti odpovědi. Čtvrtá otázka zkoumá, zda studenti vědí, co to je rozhodčí doložka a jak je důležité se s ní před podepsáním smlouvy obsahující rozhodčí doložku detailně seznámit. Otázka byla opět hodnocena 0-2 body podle přesnosti odpovědi. V páté otázce měli studenti uvést rozdíl mezi debetní a kreditní platební kartou. Zde se předpokládá, že mnoho studentů SŠ vlastní běžný účet, a tedy i platební kartu, proto by měli znát rozdíl mezi těmito kartami. U této otázky bylo možno získat 0-2 body dle správnosti odpovědi.

6.- 10. praktická otázka

Šestý příklad je z praxe a zaměřuje se na směnu peněz, konkrétně českých korun za eura. Tento příklad zkoumá, zda jsou studenti schopni se orientovat v kurzovním lístku směnárny a dle uvedených hodnot v lístku správně spočítat potřebnou sumu peněz k výměně. Studenti by měli znát rozdíl mezi valuty a devizami a také rozdíl mezi směnným kurzem nákupu a prodeje, případně si dokázat odvodit, který z těchto kurzů je pro výpočet relevantní. Zde mohli studenti získat buď 0 nebo 2 body za správný výpočet, nemohli získat 1 bod. V sedmém příkladu týkajícím se jednoduchého úročení měli studenti spočítat stav vkladu po 1 roce při úrokové sazbě 2 % p.a. (bez zohlednění daně a poplatků). Studenti za tento příklad mohli obdržet 0-2 body, 1 bod získali, pokud uvedli správný výsledek, ale neuvedli postup výpočtu. Osmý příklad je zaměřen na malou půjčku (mikropůjčku), kde studenti měli použít vzorec pro jednoduché úročení. U tohoto příkladu bylo nutné, aby si studenti uvědomili, že k výpočtu mají použít výši RPSN, jelikož v zadání je otázka na *celkový* přeplatek. Částka 3 690 Kč uvedená poskytovatelem na obrázku (viz Obrázek č. 4: Ukázka testu FG, u osmé otázky- Celkem splatíte) tedy není správná. Celkem se za půjčku zaplatí 5 814 Kč a přeplatek tedy činí 2 814 Kč. Tento příklad poukazuje na významnost ukazatele RPSN. Studenti za tento příklad mohli získat 0-3 body. 1 bod získali, pokud uvedli, že částka uvedená poskytovatelem není správná a uvedli z jakého důvodu (výše RPSN), ale neprovedli výpočet. 2 body bylo možné získat za správný postup výpočtu, ale nesprávný výsledek. 3 body získali studenti za kompletně správné řešení- správný postup výpočtu i výsledek. Devátá otázka je zaměřena na odvod pojistného a daně při sjednané studentské brigádě na dohodu o provedení práce. U této otázky bylo možno získat 0-2 body dle správnosti odpovědi. Desátá otázka se týká problematiky ochrany spotřebitele, konkrétně reklamačního řízení. Tento příklad zkoumá, zda studenti mají povědomí o tom, jaká mají práva při reklamačním řízení. V zadaném příkladu prodejce překročil zákonem stanovenou 30denní lhůtu pro vyřízení reklamace. Po uplynutí této lhůty (i přes špatné užívání obuvi) má zákazník právo na bezplatnou výměnu zboží nebo odstoupení od kupní smlouvy a vrácení peněz v plné výši, definováno v zákoně o ochraně spotřebitele, č. 634/1992 Sb. (§ 13, § 19 odst. 3.). Prodejce tedy nejednal v souladu se zákonem. Otázka byla hodnocena 0-2 body dle přesnosti odpovědi.

Doplňující otázky pod čarou

Pod samotným testem jsou tři doplňující otázky. První otázkou je, zda test vyplnila dívka nebo chlapec. Druhá otázka zkoumá, zda studenti mají vlastní běžný účet. Třetí otázka zjišťuje, zda si studenti myslí, že by se finanční gramotnost měla vyučovat na školách jako povinný předmět. Tato otázka by mohla poukazovat na zájem či nezájem studentů o problematiku finanční gramotnosti.

4.3 Výsledky testování- Gymnázium Pelhřimov

Na gymnáziu v Pelhřimově je výuka finanční gramotnosti součástí matematiky, konkrétně u geometrických posloupností ve čtvrtém ročníku, ale především je součástí předmětu Základy společenských věd ve třetím ročníku. Navíc se studenti účastní ve druhém ročníku cyklu přednášek týkajících se finanční gramotnosti pořádaných Občanskou poradnou při Oblastní charitě Pelhřimov. (57)

4.3.1 Hodnocení testů 1. ročníku

V tabulce č. 2 jsou zobrazeny informace o žácích prvního ročníku Gymnázia Pelhřimov, kteří vyplnili test a souhrnný výsledek testování. Celkem test vyplnilo 25 studentů, z toho 17 dívek a 8 chlapců. Z doplňujících otázek u testů bylo dále zjištěno, že 60 % studentů prvního ročníku vlastní běžný účet a 76 % studentů by mělo zájem mít finanční gramotnost jako povinný předmět. Dohromady žáci prvního ročníku získali 141 bodů z možných 500 bodů, celková úspěšnost třídy tedy činí 28,2 %.

Tabulka č. 2: Informace o žácích a souhrnný výsledek- 1. r. Gymnázium

Celkem studentů	25	Procentuální zastoupení
Celkem dívek	17	68 %
Celkem chlapců	8	32 %
Vlastní běžný účet	15	60 %
Zájem o předmět FG	19	76 %
Celkem bodů za ročník	141	
Celková úspěšnost ročníku	28,20 %	

Zdroj: vlastní zpracování

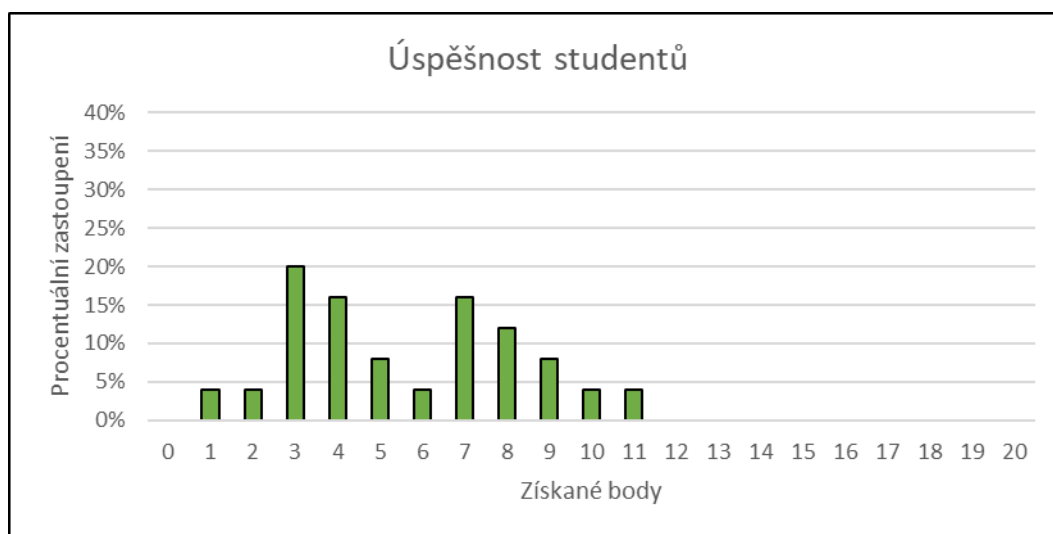
V tabulce č. 3 je přehled výsledků studentů 1. ročníku a jejich úspěšnost, tzn., jaký počet studentů získal daný počet bodů (1-20) a procentuální zastoupení. Graf č. 1 je grafickým znázorněním tabulky č. 3 a zobrazuje, jaké procento studentů získalo 0-20 bodů. Nula bodů nezískal žádný student, jeden a dva body získal pouze jeden student, tři body získalo 5 studentů (20 %), což je nejvíce studentů. Čtyři body získali čtyři studenti (16 %), pět bodů získali dva studenti (8 %), šest bodů získal jeden student. 16 % studentů získalo sedm bodů, osm bodů získali tři studenti (12 %), devět bodů získali dva studenti, deset a jedenáct bodů získal pouze jeden student (4 %). Nikdo ze studentů nezískal více než jedenáct bodů z možných dvaceti bodů.

Tabulka č. 3: Úspěšnost studentů- 1. r. Gymnázium

Získané body	Počet studentů	Procentuální zastoupení
0	0	0 %
1	1	4 %
2	1	4 %
3	5	20 %
4	4	16 %
5	2	8 %
6	1	4 %
7	4	16 %
8	3	12 %
9	2	8 %
10	1	4 %
11	1	4 %
12	0	0 %
13	0	0 %
14	0	0 %
15	0	0 %
16	0	0 %
17	0	0 %
18	0	0 %
19	0	0 %
20	0	0 %

Zdroj: vlastní zpracování

Graf č. 1: Úspěšnost studentů- 1. r. Gymnázium

Zdroj: vlastní zpracování

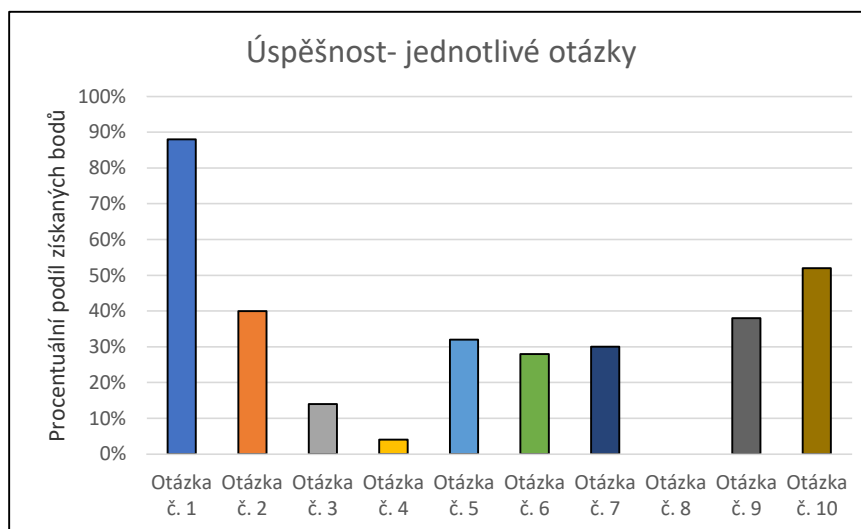
V tabulce č. 4 je vyhodnoceno, kolik bodů celkem získali studenti z jednotlivých otázek a procentuální podíl (počet získaných bodů celkem z dané otázky / maximální (možný) počet bodů celkem z dané otázky). Úspěšnost u první otázky je největší (88 %), studenti z ní získali celkem 22 bodů. Tato otázka (*Uved'te, jaká instituce v ČR vykonává dohled nad bankami.*) byla hodnocena jedním bodem, tudíž je patrné, že odpověď na tuto otázku nevěděli pouze tři studenti. Úspěšnost u druhé otázky (*Co znamená inflace a co je jejím důsledkem? 2 body*) je 40 % a má třetí největší úspěšnost. Za třetí otázku (*Jaký je rozdíl mezi úrokem a RPSN (co přesně znamená zkratka RPSN)? 2 body*) studenti získali celkem 7 bodů z možných 50 bodů (14% úspěšnost). Čtvrtá otázka, týkající se znalosti rozhodčí doložky, byla pro studenty nejkomplicovanější, úspěšnost má jen 4 %. Pátá otázka (*Jaký je rozdíl mezi debetní a kreditní platební kartou? 2 body*) má 32 % úspěšnost. Z šestého příkladu z praxe, který se týká směny peněz, studenti získali celkem 14 bodů z 50 bodů (28 % úspěšnost). Ze sedmého příkladu na jednoduché úročení studenti získali celkem 15 bodů z 50 bodů (30 % úspěšnost). Osmý příklad týkající se mikropůjčky má nejmenší úspěšnost, nevyřešil ho žádný student. Devátá otázka týkající se sjednané brigády na dohodu o provedení práce má 38 % úspěšnost. Poslední otázka, která se týká reklamačního řízení má druhou největší úspěšnost (52 %). Vyhodnocení jednotlivých otázek je také znázorněno v grafu č. 2 na další straně.

Tabulka č. 4: Vyhodnocení otázek- 1. r. Gymnázium

Úspěšnost jednotlivých otázek	Počet získaných bodů	Podíl získaných bodů
Otázka č. 1	22	88 %
Otázka č. 2	20	40 %
Otázka č. 3	7	14 %
Otázka č. 4	2	4 %
Otázka č. 5	16	32 %
Otázka č. 6	14	28 %
Otázka č. 7	15	30 %
Otázka č. 8	0	0 %
Otázka č. 9	19	38 %
Otázka č. 10	26	52 %

Zdroj: vlastní zpracování

Graf č. 2: Vyhodnocení otázek- 1. r. Gymnázium

Zdroj: vlastní zpracování

4.3.2 Hodnocení testů 3. a 4. ročníku

Tabulka č. 5 zobrazuje informace o studentech 3. a 4. ročníku gymnázia, kteří vyplnili test a souhrnný výsledek testování. Celkem test vyplnilo 34 studentů, z toho 15 dívek a 19 chlapců. Bylo zjištěno, že většina (91,18 %) studentů vlastní běžný účet a 73,53 % studentů by mělo zájem mít finanční gramotnost jako povinný předmět. Dohromady

studenti 3. a 4. ročníku získali 279 bodů z možných 680 bodů, celková úspěšnost tedy je 41,03 %.

Tabulka č. 5: Informace o žácích a souhrnný výsledek- 3. a 4. r. Gymnázium

Celkem studentů	34	Procentuální zastoupení
Celkem dívek	15	44,12 %
Celkem chlapců	19	55,88 %
Vlastní běžný účet	31	91,18 %
Zájem o předmět FG	25	73,53 %
Celkem bodů za ročník	279	
Celková úspěšnost ročníku	41,03 %	

Zdroj: vlastní zpracování

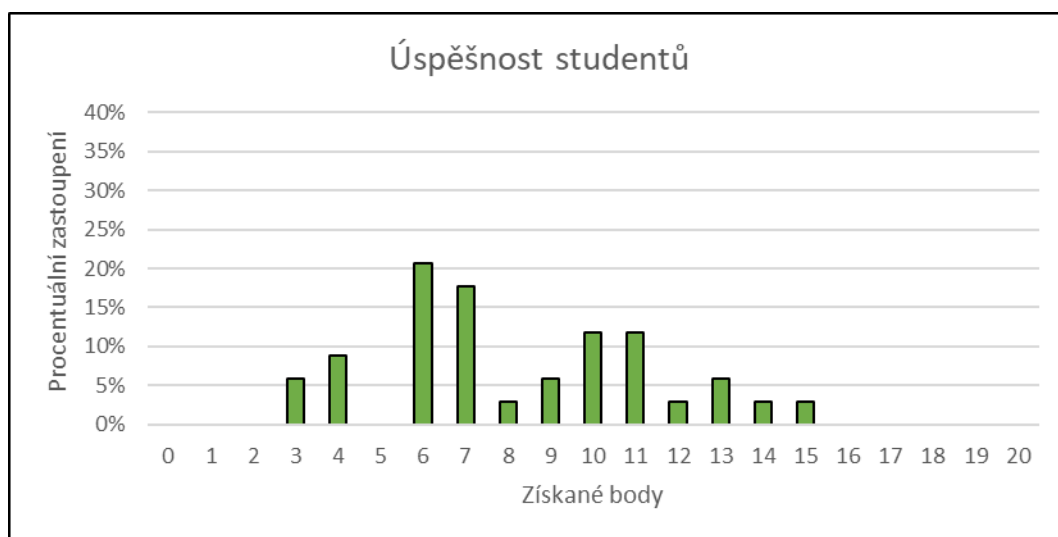
V tabulce č. 6 na následující straně je přehled výsledků studentů 3. a 4. ročníku, jejich úspěšnost a procentuální zastoupení. Graf č. 3 na další straně vyobrazuje výsledky z tabulky č. 6- kolik procent studentů získalo daný počet bodů (0-20). Nula, jeden nebo dva body nezískal žádný student, tři body získali dva studenti (5,88 %). Čtyři body získalo 8,82 % studentů, pět bodů nezískal nikdo, šest bodů získalo sedm studentů (20,59 %), což je nejvíce studentů. Sedm bodů získalo 17,65 % studentů, osm bodů získal pouze jeden student, devět bodů získali dva studenti (5,88 %), deset a jedenáct bodů získali čtyři studenti (11,76 %). Jen jeden žák (2,94%) získal dvanáct bodů, dva studenti získali třináct bodů. Čtrnáct a patnáct bodů získal pouze jeden student. Žádný ze studentů nezískal více než patnáct bodů z možných dvaceti bodů.

Tabulka č. 6: Úspěšnost studentů- 3. a 4. r. Gymnázium

Získané body	Počet studentů	Procentuální zastoupení
0	0	0,00 %
1	0	0,00 %
2	0	0,00 %
3	2	5,88 %
4	3	8,82 %
5	0	0,00 %
6	7	20,59 %
7	6	17,65 %
8	1	2,94 %
9	2	5,88 %
10	4	11,76 %
11	4	11,76 %
12	1	2,94 %
13	2	5,88 %
14	1	2,94 %
15	1	2,94 %
16	0	0,00 %
17	0	0,00 %
18	0	0,00 %
19	0	0,00 %
20	0	0,00 %

Zdroj: vlastní zpracování

Graf č. 3: Úspěšnost studentů- 3. a 4. r. Gymnázium

Zdroj: vlastní zpracování

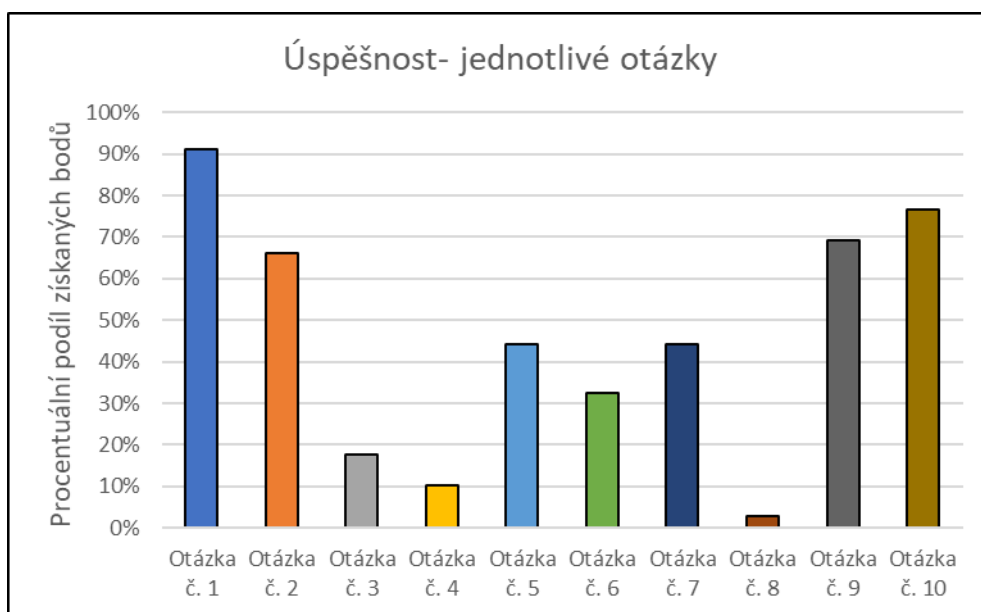
V tabulce č.7 je vyhodnoceno, kolik bodů získali studenti celkem z jednotlivých otázek a procentuální podíl (počet získaných bodů celkem z dané otázky / maximální počet bodů celkem z dané otázky). Úspěšnost u první otázky je největší (91,18 %), tzn., že studenti z této otázky získali celkem 31 bodů z možných 34 bodů. Úspěšnost u druhé otázky týkající se inflace je 66,18 %, studenti zde získali 45 bodů celkem z možných 68 bodů. Za třetí otázku (ohledně rozdílu mezi úrokem a RPSN) studenti získali celkem 12 bodů z možných 68 bodů (17,65 % úspěšnost). Čtvrtá otázka, týkající se znalosti rozhodčí doložky, má jen 10,29 % úspěšnost. Pátá otázka na debetní a kreditní kartu má 44,12 % úspěšnost. Z šestého příkladu z praxe- na směnu peněz studenti získali celkem 22 bodů z 68 bodů (32,35 % úspěšnost). Ze sedmého příkladu na jednoduché úročení studenti získali 30 bodů celkem z 68 bodů (44,12 % úspěšnost). Osmý příklad týkající se mikropůjčky má nejmenší úspěšnost a to pouhých 2,94 % (3 body). Devátá otázka týkající se pojistného a daní u dohody o provedení práce má třetí největší úspěšnost (69,12 %). Poslední otázka, která se týká reklamačního řízení má druhou největší úspěšnost (76,47 %). Přehledné vyhodnocení jednotlivých otázek je vyobrazeno v grafu č. 4 na další straně.

Tabulka č. 7: Vyhodnocení otázek- 3. a 4. r. Gymnázium

Úspěšnost jednotlivých otázek	počet získaných bodů	podíl získaných bodů
Otázka č. 1	31	91,18 %
Otázka č. 2	45	66,18 %
Otázka č. 3	12	17,65 %
Otázka č. 4	7	10,29 %
Otázka č. 5	30	44,12 %
Otázka č. 6	22	32,35 %
Otázka č. 7	30	44,12 %
Otázka č. 8	3	2,94 %
Otázka č. 9	47	69,12 %
Otázka č. 10	52	76,47 %

Zdroj: vlastní zpracování

Graf č. 4: Vyhodnocení otázek- 3. a 4. r. Gymnázium

Zdroj: vlastní zpracování

4.3.3 Srovnání 1. se 3. a 4. ročníkem- Gymnázium

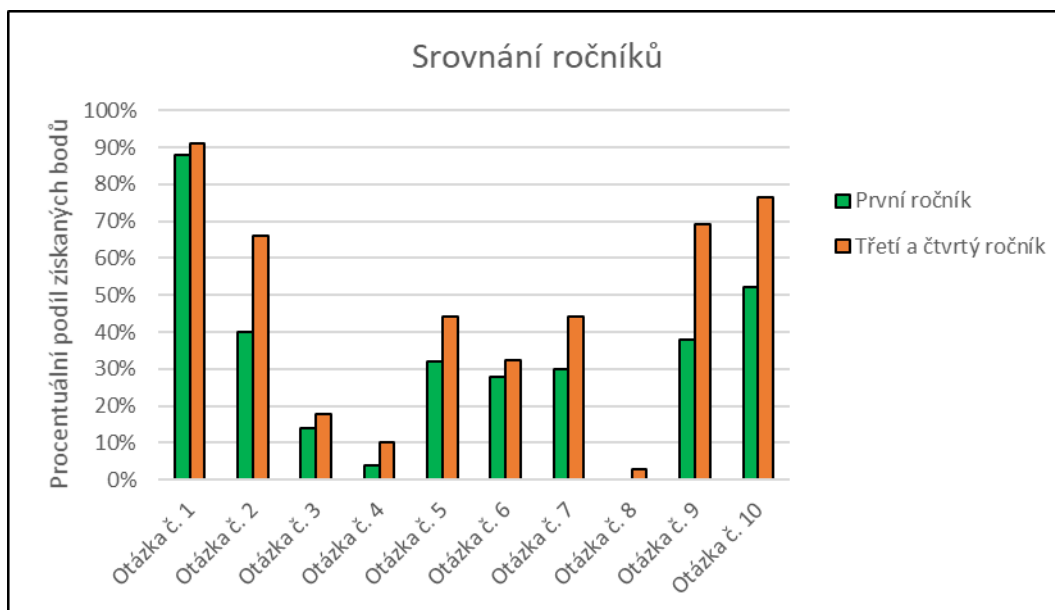
Tabulka č. 8 a graf č. 5 na následující straně zobrazuje celkové porovnání ročníků Gymnázia Pelhřimov. Jsou zde uvedeny výsledky vyhodnocených otázek 1. ročníku a 3. a 4. ročníku pro porovnání.

Tabulka č. 8: Porovnání ročníků- Gymnázium

jednotlivé otázky	podíl získaných bodů 1. ročník	podíl získaných bodů 3. a 4. ročník	rozdíl úspěšnosti
Otázka č. 1	88 %	91,18 %	3,18 %
Otázka č. 2	40 %	66,18 %	26,18 %
Otázka č. 3	14 %	17,65 %	3,65 %
Otázka č. 4	4 %	10,29 %	6,29 %
Otázka č. 5	32 %	44,12 %	12,12 %
Otázka č. 6	28 %	32,35 %	4,35 %
Otázka č. 7	30 %	44,12 %	14,12 %
Otázka č. 8	0 %	2,94 %	2,94 %
Otázka č. 9	38 %	69,12 %	31,12 %
Otázka č. 10	52 %	76,47 %	24,47 %

Zdroj: vlastní zpracování

Graf č. 5: Porovnání ročníků- Gymnázium

Zdroj: vlastní zpracování

Z grafu č. 5 je patrné, že procentuální úspěšnost u všech otázek je vyšší v případě 3. a 4. ročníku gymnázia. Nejvyrovnanější úspěšnost je u první (rozdíl 3,18 %) a osmé (rozdíl 2,94 %) otázky. Největší rozdíl úspěšnosti (31,12 %) je u otázky deváté. Tato otázka se týkala odvodu pojistného a daní u sjednané brigády, kdy je nepochybné, že větší zkušenosti mají starší žáci. Celkově lze z grafu tedy vyčíst, že vyšší finanční gramotnost mají studenti 3. a 4. ročníku na Gymnáziu Pelhřimov.

4.4 Výsledky testování- Obchodní akademie Pelhřimov

Na obchodní akademii v Pelhřimově probíhá výuka finanční gramotnosti zejména ve třetím ročníku (finanční matematika), tento blok je pak zakončen přednáškami odborníků z Občanské poradny Pelhřimov. Dílčí téma o hospodaření domácností je zařazeno i v 1. ročníku. Začlenění výuky finanční gramotnosti je srovnatelné se systémem na gymnáziu. (58)

4.4.1 Hodnocení testů 1. ročníku

Tabulka č. 9 zobrazuje informace o žácích prvního ročníku Obchodní akademie Pelhřimov, kteří vyplnili test a souhrnný výsledek testování ročníku. Celkem test vyplnilo 39 studentů, z toho 32 dívek a 7 chlapců. Z doplňujících otázek u testů bylo zjištěno, že

69,23 % studentů tohoto ročníku vlastní běžný účet a 79,49 % studentů by mělo zájem mít finanční gramotnost jako povinný předmět. Dohromady žáci prvního ročníku získali 166 bodů z možných 780 bodů, celková úspěšnost třídy tak činí 21,28 %.

Tabulka č. 9: Informace o žácích a souhrnný výsledek- 1. r. Obchodní akademie

Celkem studentů	39	Procentuální zastoupení
Celkem dívek	32	82,05 %
Celkem chlapců	7	17,95 %
Vlastní běžný účet	27	69,23 %
Zájem o předmět FG	31	79,49 %
Celkem bodů za ročník	166	
Celková úspěšnost ročníku	21,28 %	

Zdroj: vlastní zpracování

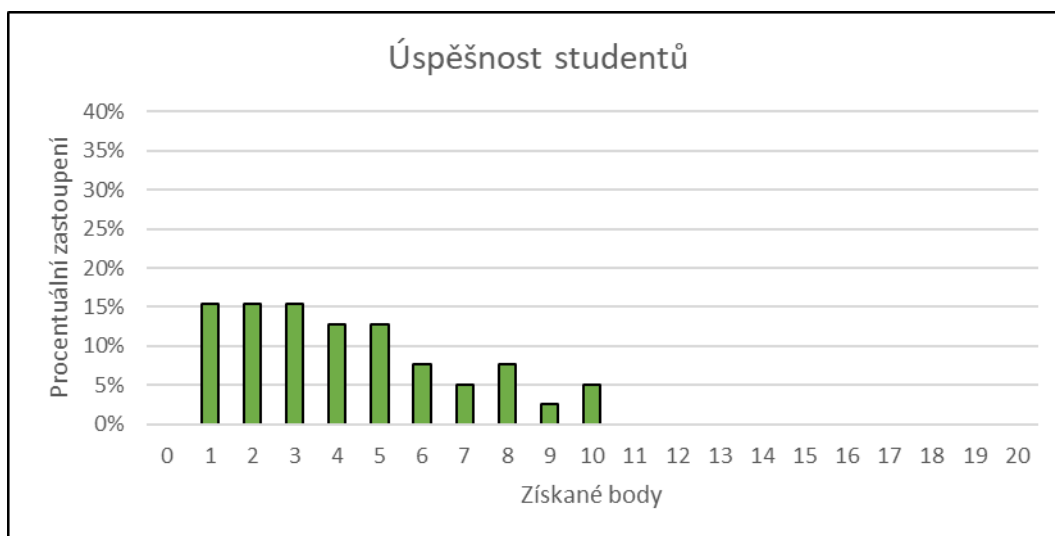
V tabulce č. 10 na následující straně je přehled výsledků studentů prvního ročníku, jejich úspěšnost a procentuální zastoupení. Graf č. 6 je grafickým znázorněním tabulky č. 9 a zobrazuje, kolik procent studentů získalo 0-20 bodů. Nula bodů nezískal žádný student. Jeden, dva a tři body získalo šest studentů (15,38 %), což je největší počet studentů. Čtyři a pět bodů získalo pět studentů (12,82 %), šest a osm bodů získali tři studenti (7,69 %) a sedm bodů získali dva studenti. Devět bodů získal pouze jeden žák (2,56 %), deset bodů získali dva studenti (5,13 %), kteří byli nejméně úspěšní z celku.

Tabulka č. 10: Úspěšnost studentů- 1. r. Obchodní akademie

Získané body	Počet studentů	Procentuální zastoupení
0	0	0,00 %
1	6	15,38 %
2	6	15,38 %
3	6	15,38 %
4	5	12,82 %
5	5	12,82 %
6	3	7,69 %
7	2	5,13 %
8	3	7,69 %
9	1	2,56 %
10	2	5,13 %
11	0	0,00 %
12	0	0,00 %
13	0	0,00 %
14	0	0,00 %
15	0	0,00 %
16	0	0,00 %
17	0	0,00 %
18	0	0,00 %
19	0	0,00 %
20	0	0,00 %

Zdroj: vlastní zpracování

Graf č. 6: Úspěšnost studentů- 1. r. Obchodní akademie

Zdroj: vlastní zpracování

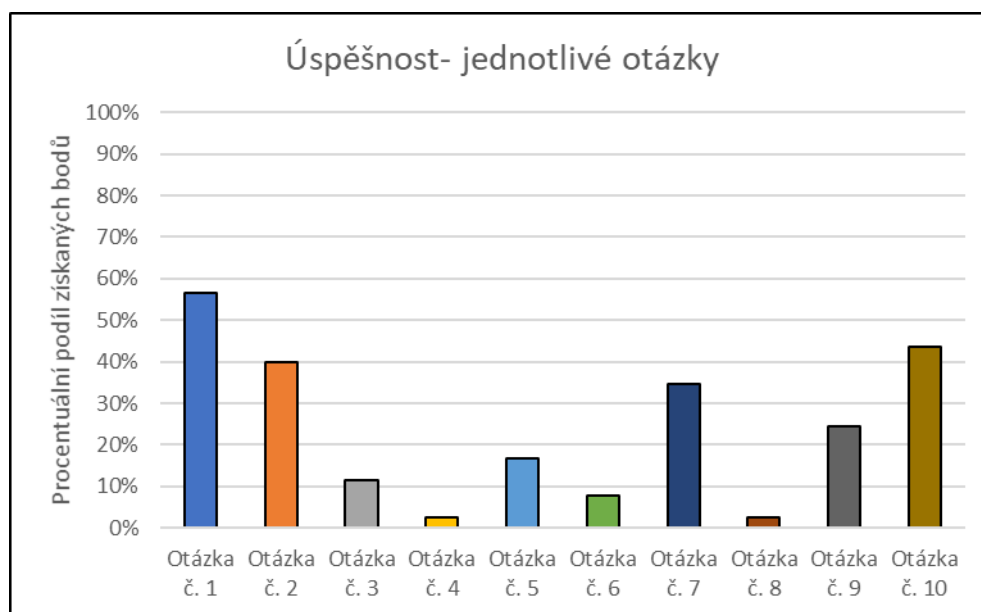
V tabulce č. 11 je vyhodnoceno, kolik bodů získali studenti celkem z jednotlivých otázek a procentuální podíl (počet získaných bodů celkem z dané otázky / maximální (možný) počet bodů celkem z dané otázky). Úspěšnost u první otázky, která se týká bankovního systému, je největší (56,41 %), studenti zde získali celkem 22 bodů z 39 bodů. Úspěšnost u druhé otázky je 39,74 %, tato otázka má třetí největší úspěšnost. Za třetí otázku studenti získali celkem 9 bodů z možných 78 bodů (11,54 % úspěšnost). Čtvrtá otázka, týkající se znalosti rozhodčí doložky, byla pro studenty nejkomplicovanější, úspěšnost má jen 2,56 %. Pátá otázka má 16,67 % úspěšnost, studenti zde získali 13 bodů. Z šestého příkladu z praxe, který se týká směny peněz, studenti celkem získali 6 bodů ze 78 bodů (7,69 % úspěšnost). Ze sedmého příkladu na jednoduché úročení studenti získali celkem 27 bodů ze 78 bodů (34,62 % úspěšnost). Osmý příklad týkající se mikropůjčky má spolu se čtvrtou otázkou nejmenší úspěšnost (2,56 %), zde studenti získali 3 body z možných 117 bodů. Devátá otázka má 24,36 % úspěšnost, studenti zde získali 19 bodů. Poslední otázka, která se týká reklamačního řízení má druhou největší úspěšnost (43,59 %). Vyhodnocení jednotlivých otázek je také zobrazeno v grafu č. 7 na další straně.

Tabulka č. 11: Vyhodnocení otázek- 1. r. Obchodní akademie

Úspěšnost jednotlivých otázek	Počet získaných bodů	Podíl získaných bodů
Otázka č. 1	22	56,41 %
Otázka č. 2	31	39,74 %
Otázka č. 3	9	11,54 %
Otázka č. 4	2	2,56 %
Otázka č. 5	13	16,67 %
Otázka č. 6	6	7,69 %
Otázka č. 7	27	34,62 %
Otázka č. 8	3	2,56 %
Otázka č. 9	19	24,36 %
Otázka č. 10	34	43,59 %

Zdroj: vlastní zpracování

Graf č. 7: Vyhodnocení otázek- 1. r. Obchodní akademie

Zdroj: vlastní zpracování

4.4.2 Hodnocení testů 3. a 4. ročníku

Tabulka č. 12 zobrazuje informace o studentech 3. a 4. ročníku Obchodní akademie Pelhřimov a souhrnný výsledek testování. Celkem test vyplnilo 33 studentů, z toho 29 dívek 4 chlapci. Bylo zjištěno, že 78,79 % studentů vlastní běžný účet a většina (93,94 %) studentů by měla zájem mít finanční gramotnost jako povinný předmět. Dohromady studenti 3. a 4. ročníku získali 322 bodů z možných 660 bodů, celková úspěšnost těchto ročníků tedy je 48,79 %.

Tabulka č. 12: Informace o žácích a souhrnný výsledek- 3. a 4. r. Obchodní akademie

Celkem studentů	33	Procentuální zastoupení
Celkem dívek	29	87,88 %
Celkem chlapců	4	12,12 %
Vlastní běžný účet	26	78,79 %
Zájem o předmět FG	31	93,94 %
Celkem bodů za ročník	322	
Celková úspěšnost ročníku	48,79 %	

Zdroj: vlastní zpracování

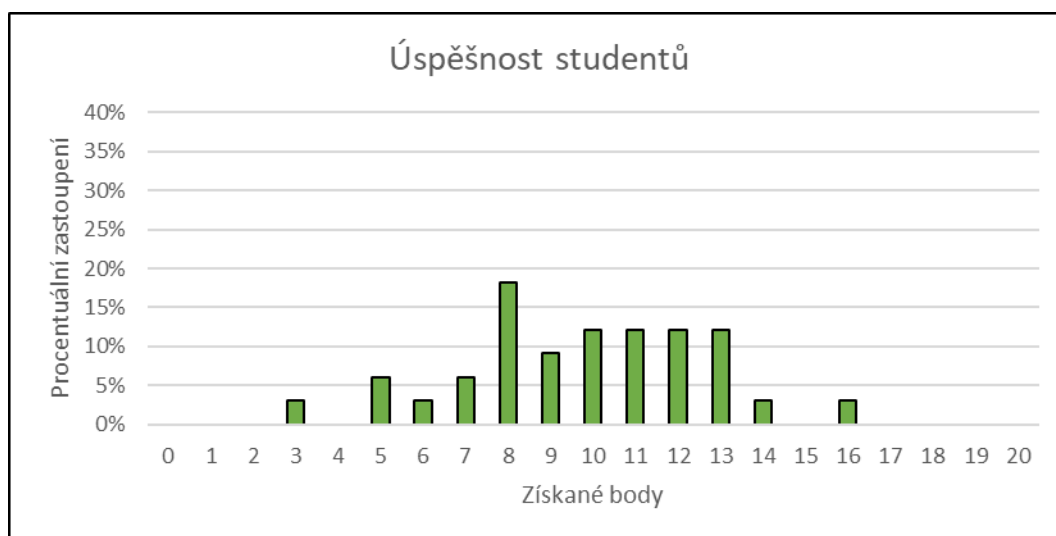
V tabulce č. 13 je přehled výsledků studentů 3. a 4. ročníku, jejich úspěšnost a procentuální zastoupení. Graf č. 8 na následující straně vyobrazuje výsledky z tabulky č. 13, jaké procento studentů získalo daný počet bodů (0-20). Žádný ze studentů nezískal méně jak tři body, tři body získal pouze jeden student (3,03 %) a nikdo nezískal čtyři body. Pět a sedm bodů získali dva studenti (6,06 %), šest bodů získal jeden student. Nejvíce studentů- konkrétně šest (18,18 %) získalo osm bodů, devět bodů získalo 9,09 % studentů. Deset, jedenáct, dvanáct a třináct bodů získali čtyři studenti (12,12 %). Jen jeden žák (3,03 %) získal čtrnáct bodů, patnáct bodů nezískal nikdo. Pouze jeden student získal šestnáct bodů, což byl nejlepší výsledek (i celkového testování napříč školami).

Tabulka č. 13: Úspěšnost studentů- 3. a 4. r. Obchodní akademie

Získané body	Počet studentů	Procentuální zastoupení
0	0	0,00 %
1	0	0,00 %
2	0	0,00 %
3	1	3,03 %
4	0	0,00 %
5	2	6,06 %
6	1	3,03 %
7	2	6,06 %
8	6	18,18 %
9	3	9,09 %
10	4	12,12 %
11	4	12,12 %
12	4	12,12 %
13	4	12,12 %
14	1	3,03 %
15	0	0,00 %
16	1	3,03 %
17	0	0,00 %
18	0	0,00 %
19	0	0,00 %
20	0	0,00 %

Zdroj: vlastní zpracování

Graf č. 8: Úspěšnost studentů- 3. a 4. r. Obchodní akademie

Zdroj: vlastní zpracování

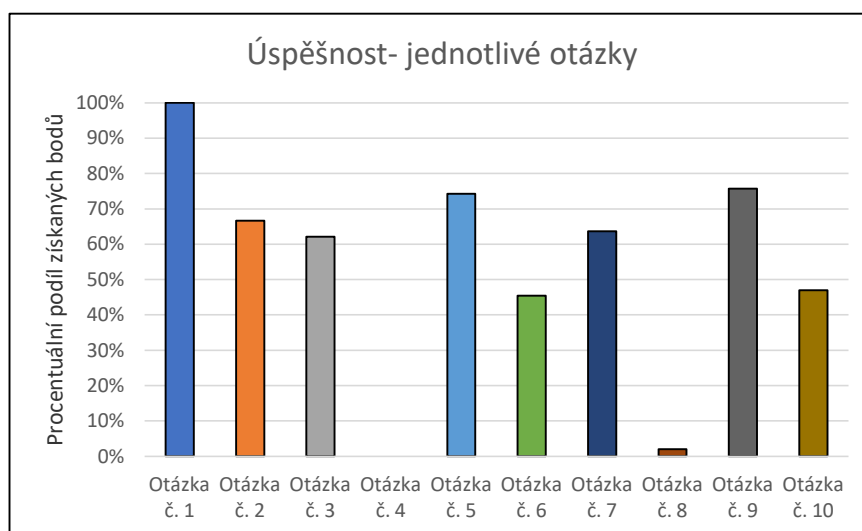
V tabulce č.14 je vyhodnoceno, kolik bodů získali studenti celkem z jednotlivých otázek a procentuální podíl. Úspěšnost u první otázky je největší (100 %), tzn., že všichni studenti zodpověděli otázku týkající se bankovního systému správně. Úspěšnost u druhé otázky týkající se inflace je 66,67 %, studenti zde získali 44 bodů celkem z možných 66 bodů. Za třetí otázku studenti získali celkem 41 bodů z možných 66 bodů (62,12 % úspěšnost). Na čtvrtou otázku, týkající se znalosti rozhodčí doložky, nedokázal žádný ze studentů správně odpovědět, má tedy nejmenší úspěšnost. Pátá otázka má 74,24 % úspěšnost. Z šestého příkladu z praxe- na směnu peněz studenti získali celkem 30 bodů z 66 bodů (45,45 % úspěšnost). Ze sedmého příkladu na jednoduché úročení studenti získali 42 bodů celkem z 66 bodů (63,64 % úspěšnost). Osmý příklad týkající se mikropůjčky má druhou nejmenší úspěšnost a to pouhých 2,02 % (2 body). Devátá otázka má druhou největší úspěšnost (75,76 %). Poslední otázka, která se týká reklamačního řízení má téměř poloviční úspěšnost (46,97 %). Přehledné vyhodnocení jednotlivých otázek je zobrazeno v grafu č. 9 na následující straně.

Tabulka č. 14: Vyhodnocení otázek- 3. a 4. r. Obchodní akademie

Úspěšnost jednotlivých otázek	Počet získaných bodů	Podíl získaných bodů
Otázka č. 1	33	100,00 %
Otázka č. 2	44	66,67 %
Otázka č. 3	41	62,12 %
Otázka č. 4	0	0,00 %
Otázka č. 5	49	74,24 %
Otázka č. 6	30	45,45 %
Otázka č. 7	42	63,64 %
Otázka č. 8	2	2,02 %
Otázka č. 9	50	75,76 %
Otázka č. 10	31	46,97 %

Zdroj: vlastní zpracování

Graf č. 9: Vyhodnocení otázek- 3. a 4. r. Obchodní akademie

Zdroj: vlastní zpracování

4.4.3 Srovnání 1. se 3. a 4. ročníkem- Obchodní akademie

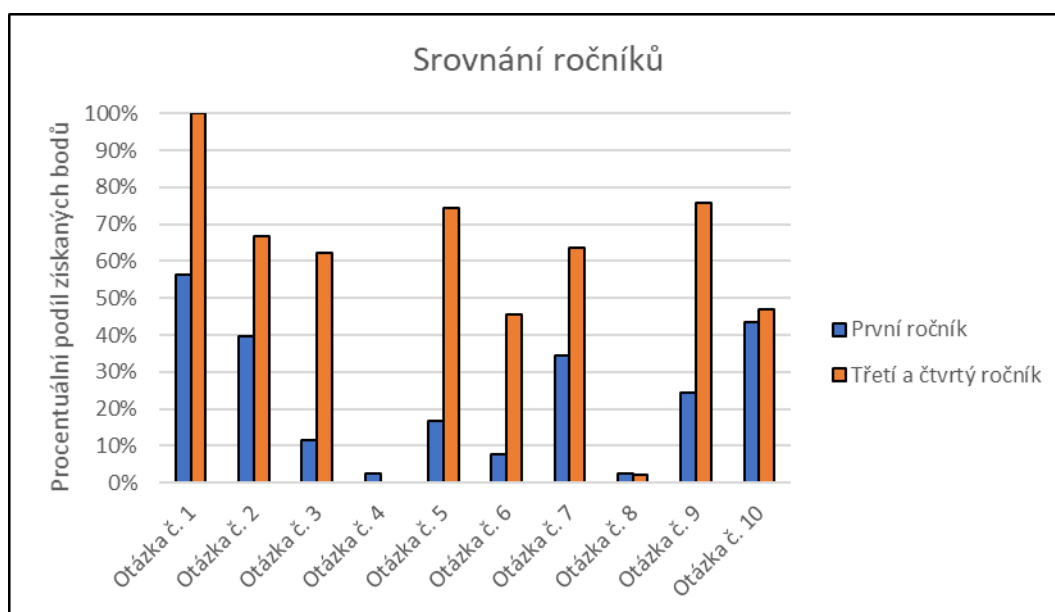
Tabulka č. 15 a graf č. 10 na následující straně zobrazuje celkové porovnání ročníků Obchodní akademie Pelhřimov. Jsou zde uvedeny výsledky vyhodnocených otázek 1. ročníku a 3. a 4. ročníku pro porovnání.

Tabulka č. 15: Porovnání ročníků- Obchodní akademie

Jednotlivé otázky	Podíl získaných bodů 1. ročník	Podíl získaných bodů 3. a 4. ročník	Rozdíl úspěšnosti
Otázka č. 1	56,41 %	100,00 %	43,59 %
Otázka č. 2	39,74 %	66,67 %	26,93 %
Otázka č. 3	11,54 %	62,12 %	50,58 %
Otázka č. 4	2,56 %	0,00 %	-2,56 %
Otázka č. 5	16,67 %	74,24 %	57,57 %
Otázka č. 6	7,69 %	45,45 %	37,76 %
Otázka č. 7	34,62 %	63,64 %	29,02 %
Otázka č. 8	2,56 %	2,02 %	-0,54 %
Otázka č. 9	24,36 %	75,76 %	51,40 %
Otázka č. 10	43,59 %	46,97 %	3,38 %

Zdroj: vlastní zpracování

Graf č. 10: Porovnání ročníků- Obchodní akademie

Zdroj: vlastní zpracování

Z tabulky č. 15 a grafu č. 10 je patrné, že procentuální úspěšnost je u téměř všech otázek vyšší v případě 3. a 4. ročníku Obchodní akademie. Pouze u čtvrté a osmé otázky byl mírně úspěšnější 1. ročník, rozdíl úspěšnosti je zde 2,56 % a 0,54 %, úspěšnost studentů je tedy téměř vyrovnaná. Dále nejvyrovnanější úspěšnost studentů je u poslední (rozdíl 3,38 %) otázky. Největší rozdíl úspěšnosti (57,57 %) je u páté otázky, která se týká

znalosti rozdílu mezi debetní a kreditní platební kartou. Druhý největší rozdíl úspěšnosti (51,40 %) je u deváté otázky, která se týká pojistného a daní u sjednané brigády. Celkově lze říci, že vyšší finanční gramotnost mají studenti 3. a 4. ročníku Obchodní akademie Pelhřimov.

4.5 Výsledky testování- Střední škola informatiky a cestovního ruchu SČMSD Humpolec, s.r.o.

Žáci Střední školy informatiky a cestovního ruchu SČMSD Humpolec, s.r.o. mají zařazený blok finanční gramotnosti do matematiky, dále do ICT (informačních technologií) při výuce Excelu. Také mají blok finanční gramotnosti ve FIF (fiktivní firma) při výuce vedení účetnictví firmy a navíc se účastní projektu Finger Play. (59)

4.5.1 Hodnocení testů 1. ročníku

Pro výzkum byli vybráni studenti oboru Informační technologie Střední školy informatiky a cestovního ruchu SČMSD Humpolec. V tabulce č. 16 jsou informace o žácích prvního ročníku oboru Informační technologie, kteří vyplnili test a souhrnný výsledek testování. Celkem test vyplnilo 17 studentů, z toho 2 dívky a 15 chlapců. Z doplňujících otázek u testů bylo zjištěno, že 52,94 % studentů tohoto ročníku vlastní běžný účet a necelá polovina (47,06 %) studentů by měla zájem mít finanční gramotnost jako povinný předmět. Dohromady žáci prvního ročníku získali 40 bodů z možných 340 bodů, celková úspěšnost třídy tak činí 11,76 %.

Tabulka č. 16: Informace o žácích a souhrnný výsledek- 1. r. SČMSD, obor IT

Celkem studentů	17	Procentuální zastoupení
Celkem dívek	2	11,76 %
Celkem chlapců	15	88,24 %
Vlastní běžný účet	9	52,94 %
Zájem o předmět FG	8	47,06 %
Celkem bodů za ročník	40	
Celková úspěšnost ročníku	11,76 %	

Zdroj: vlastní zpracování

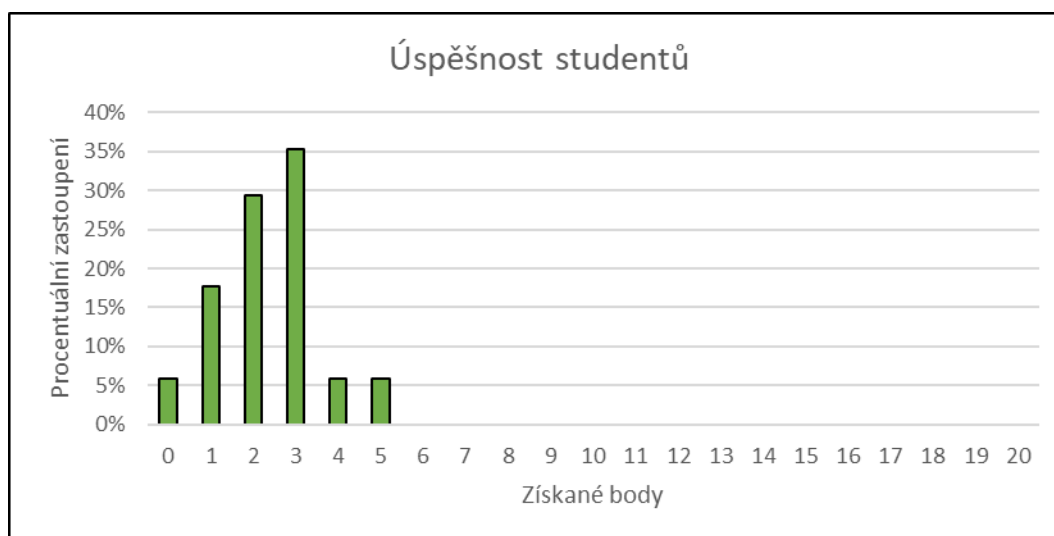
V tabulce č. 17 je přehled výsledků studentů 1. ročníku oboru IT, jejich úspěšnost, tzn., jaký počet studentů získal daný počet bodů (1-20) a procentuální zastoupení. Graf č. 11 na další straně je grafickým znázorněním tabulky č. 17 a zobrazuje, kolik procent studentů získalo 0-20 bodů. Nula bodů získal jeden student, jeden bod získali tři studenti (17,65 %) a dva body získalo pět studentů (29,41 %). Tři body získalo nejvíce studentů-šest (35,29 %). Čtyři a pět bodů získal pouze jeden student (5,88 %). Nikdo ze studentů nezískal více než pět bodů z možných dvaceti bodů.

Tabulka č. 17: Úspěšnost studentů- 1. r. SČMSD, obor IT

Získané body	Počet studentů	Procentuální zastoupení
0	1	5,88 %
1	3	17,65 %
2	5	29,41 %
3	6	35,29 %
4	1	5,88 %
5	1	5,88 %
6	0	0,00 %
7	0	0,00 %
8	0	0,00 %
9	0	0,00 %
10	0	0,00 %
11	0	0,00 %
12	0	0,00 %
13	0	0,00 %
14	0	0,00 %
15	0	0,00 %
16	0	0,00 %
17	0	0,00 %
18	0	0,00 %
19	0	0,00 %
20	0	0,00 %

Zdroj: vlastní zpracování

Graf č. 11: Úspěšnost studentů- 1. r. SČMSD, obor IT

Zdroj: vlastní zpracování

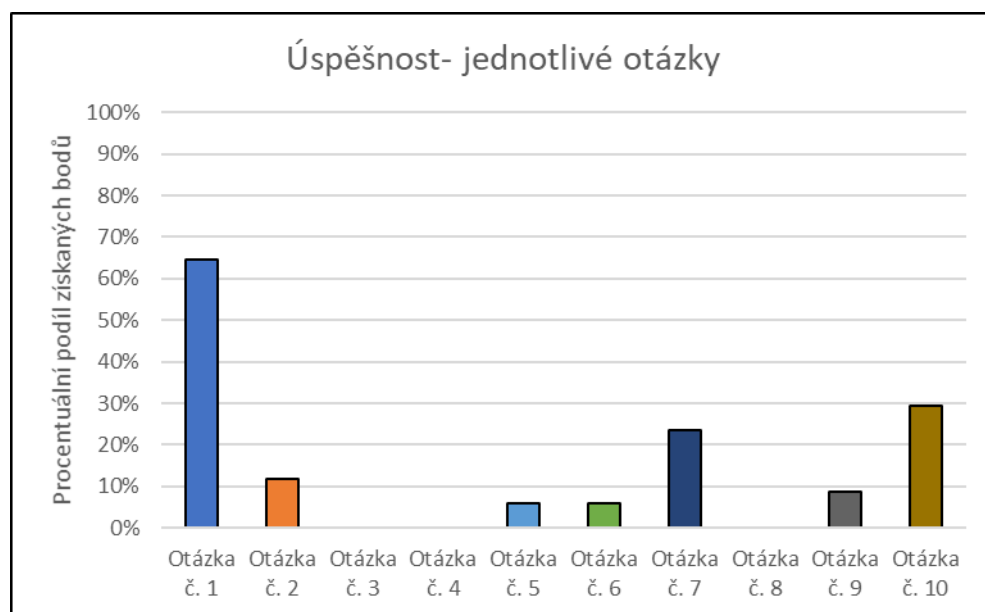
V tabulce č. 18 je vyhodnoceno, kolik bodů celkem získali studenti z jednotlivých otázek a procentuální podíl. Úspěšnost u první otázky je největší (64,71 %), studenti z ní získali celkem 11 bodů. Tato otázka byla hodnocena jedním bodem, tudíž je patrné, že odpověď na tuto otázku nevědělo šest studentů. Úspěšnost u druhé otázky týkající se inflace je 11,76 %. Třetí otázku (ohledně rozdílu mezi úrokem a RPSN) a čtvrtou otázku týkající se rozhodčí doložky nedokázal zodpovědět žádný ze studentů, úspěšnost je tedy 0 %. Pátá otázka na debetní a kreditní kartu má 5,88 % úspěšnost. Z šestého příkladu z praxe, který se týká směny peněz, studenti získali celkem 2 body z 34 bodů (5,88 % úspěšnost). Ze sedmého příkladu na jednoduché úročení studenti získali celkem 8 bodů z 34 bodů (23,53 % úspěšnost). Osmý příklad, týkající se mikropůjčky, má spolu s třetí a čtvrtou otázkou nejmenší úspěšnost, nevyřešil ho žádný student. Devátá otázka týkající se pojistného a daní při sjednané brigádě má 8,82 % úspěšnost. Poslední otázka, která se týká reklamačního řízení má druhou největší úspěšnost (29,41 %). Vyhodnocení jednotlivých otázek je také vyobrazeno v grafu č. 12 na další straně.

Tabulka č. 18: Vyhodnocení otázek- 1. r. SČMSD, obor IT

Úspěšnost jednotlivých otázek	Počet získaných bodů	Podíl získaných bodů
Otázka č. 1	11	64,71 %
Otázka č. 2	4	11,76 %
Otázka č. 3	0	0,00 %
Otázka č. 4	0	0,00 %
Otázka č. 5	2	5,88 %
Otázka č. 6	2	5,88 %
Otázka č. 7	8	23,53 %
Otázka č. 8	0	0,00 %
Otázka č. 9	3	8,82 %
Otázka č. 10	10	29,41 %

Zdroj: vlastní zpracování

Graf č. 12: Vyhodnocení otázek- 1. r. SČMSD, obor IT

Zdroj: vlastní zpracování

4.5.2 Hodnocení testů 3. a 4. ročníku

Tabulka č. 19 zobrazuje informace o studentech 3. a 4. ročníku střední školy informatiky a cestovního ruchu, oboru Informační technologie, kteří vyplnili test a souhrnný výsledek testování. Celkem test vyplnilo 19 studentů, z toho 1 dívka a 18 chlapců. Bylo zjištěno, že 78,95 % studentů vlastní běžný účet a 73,68 % studentů by mělo

zájem mít finanční gramotnost jako povinný předmět. Dohromady studenti 3. a 4. ročníku získali 123 bodů z možných 380 bodů, celková úspěšnost tedy je 32,37 %.

Tabulka č. 19: Informace o žácích a souhrnný výsledek- 3. a 4. r. SČMSD, obor IT

Celkem studentů	19	Procentuální zastoupení
Celkem dívek	1	5,26 %
Celkem chlapců	18	94,74 %
Vlastní běžný účet	15	78,95 %
Zájem o předmět FG	14	73,68 %
Celkem bodů za ročník	123	
Celková úspěšnost ročníku	32,37 %	

Zdroj: vlastní zpracování

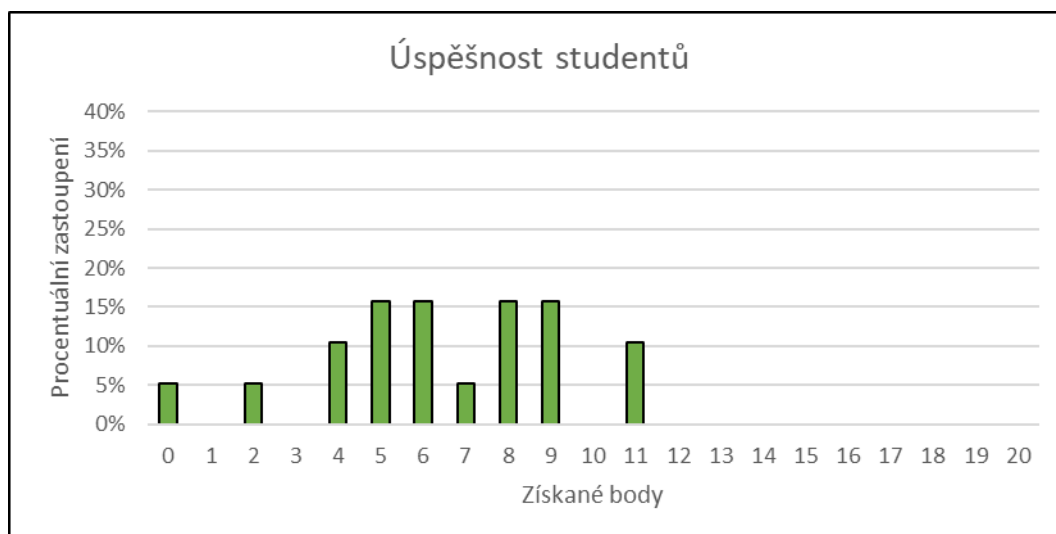
V tabulce č. 20 na následující straně je přehled výsledků studentů 3. a 4. ročníku, jejich úspěšnost (jaký počet studentů získal daný počet bodů) a procentuální zastoupení. Graf č. 13 na další straně vyobrazuje výsledky z tabulky č. 20- kolik procent studentů získalo daný počet bodů (0-20). Jeden student měl nula bodů, jeden bod nezískal žádný ze studentů a dva body získal jeden student (5,26 %). Tři body nezískal nikdo, čtyři body získali 2 studenti (10,53 %), pět bodů získali tři studenti (15,79 %). Šest, osm a devět bodů získali také tři studenti (15,79 %). Sedm bodů získal pouze jeden ze studentů, deset bodů neobdržel nikdo. Jedenáct bodů, což byl nejlepší výsledek, získali 2 studenti (10,53 %). Žádný ze studentů nezískal více než jedenáct bodů z možných dvaceti bodů.

Tabulka č. 20: Úspěšnost studentů- 3. a 4. r. SČMSD, obor IT

Získané body	Počet studentů	Procentuální zastoupení
0	1	5,26 %
1	0	0,00 %
2	1	5,26 %
3	0	0,00 %
4	2	10,53 %
5	3	15,79 %
6	3	15,79 %
7	1	5,26 %
8	3	15,79 %
9	3	15,79 %
10	0	0,00 %
11	2	10,53 %
12	0	0,00 %
13	0	0,00 %
14	0	0,00 %
15	0	0,00 %
16	0	0,00 %
17	0	0,00 %
18	0	0,00 %
19	0	0,00 %
20	0	0,00 %

Zdroj: vlastní zpracování

Graf č. 13: Úspěšnost studentů- 3. a 4. r. SČMSD, obor IT

Zdroj: vlastní zpracování

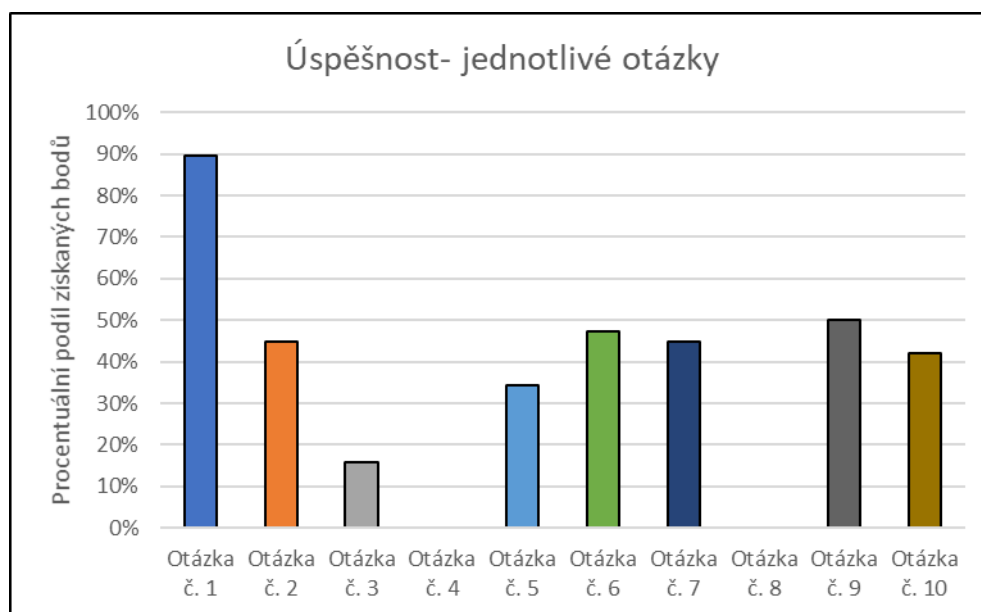
V tabulce č. 21 je vyhodnoceno, kolik bodů získali studenti celkem z jednotlivých otázek a procentuální podíl. Úspěšnost u první otázky je největší (89,47 %), pouze dva studenti nezodpověděli správně tuto otázku, která se týká bankovního systému. Úspěšnost u druhé otázky týkající se inflace je 44,74 %, studenti zde získali 17 bodů celkem z možných 38 bodů. Za třetí otázku (ohledně rozdílu mezi úrokem a RPSN) studenti celkem získali 6 bodů z možných 38 bodů (15,79 % úspěšnost). Na čtvrtou otázku, týkající se znalosti rozhodčí doložky, nedokázal žádný ze studentů správně odpovědět, má tedy nejmenší úspěšnost. Pátá otázka týkající se debetní a kreditní karty má 34,21 % úspěšnost. Z šestého příkladu z praxe- na směnu peněz studenti získali 18 bodů celkem z 38 bodů (47,37 % úspěšnost). Ze sedmého příkladu na jednoduché úročení studenti získali 17 bodů celkem z 38 bodů (44,74 % úspěšnost). Osmý příklad týkající se mikropůjčky má spolu s čtvrtou otázkou nejmenší úspěšnost (0 %). Devátá otázka týkající se pojistného a daní má druhou největší úspěšnost (50 %). Poslední otázka, která se týká reklamačního řízení má úspěšnost 42,11 %. Přehledné vyhodnocení jednotlivých otázek je vyobrazeno v grafu č. 14 na následující straně.

Tabulka č. 21: Vyhodnocení otázek- 3. a 4. r. SČMSD, obor IT

Úspěšnost jednotlivých otázek	Počet získaných bodů	Podíl získaných bodů
Otázka č. 1	17	89,47 %
Otázka č. 2	17	44,74 %
Otázka č. 3	6	15,79 %
Otázka č. 4	0	0,00 %
Otázka č. 5	13	34,21 %
Otázka č. 6	18	47,37 %
Otázka č. 7	17	44,74 %
Otázka č. 8	0	0,00 %
Otázka č. 9	19	50,00 %
Otázka č. 10	16	42,11 %

Zdroj: vlastní zpracování

Graf č. 14 : Vyhodnocení otázek- 3. a 4. r. SČMSD, obor IT

Zdroj: vlastní zpracování

4.5.3 Srovnání 1. se 3. a 4. ročníkem- Střední škola informatiky a cestovního ruchu, obor Informační technologie

Tabulka č. 22 a graf č. 15 zobrazuje celkové porovnání ročníků Střední školy informatiky a cestovního ruchu SČMSD Humpolec, s.r.o. Jsou zde uvedeny výsledky vyhodnocených otázek 1. ročníku a 3. a 4. ročníku pro porovnání.

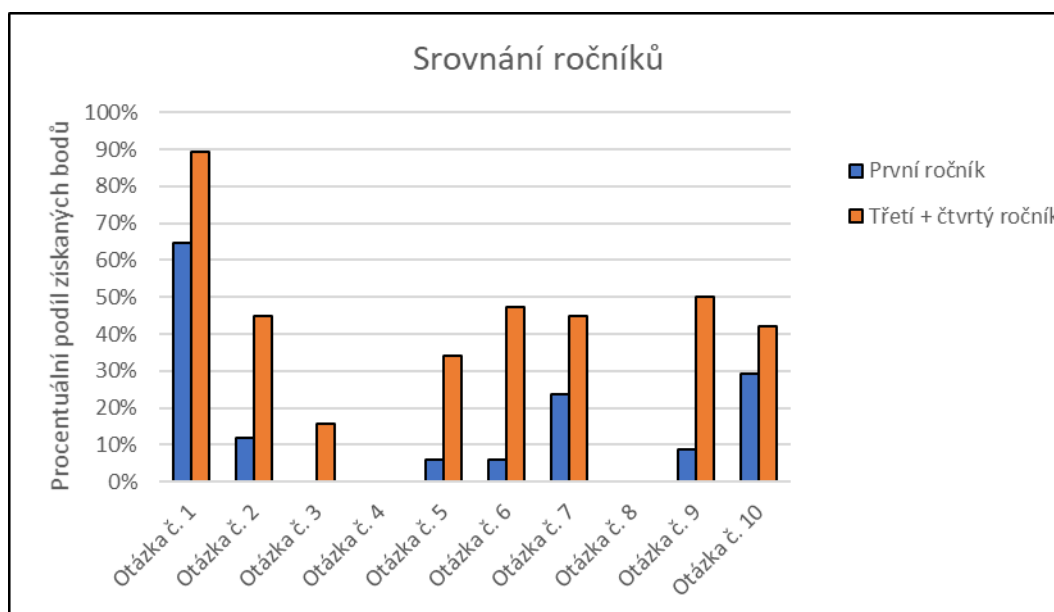
Tabulka č. 22: Porovnání ročníků- SČMSD, obor IT

jednotlivé otázky	podíl získaných bodů 1. ročník	podíl získaných bodů 3. a 4. ročník	rozdíl úspěšnosti
Otázka č. 1	64,71 %	89,47 %	24,76 %
Otázka č. 2	11,76 %	44,74 %	32,98 %
Otázka č. 3	0,00 %	15,79 %	15,79 %
Otázka č. 4	0,00 %	0,00 %	0,00 %
Otázka č. 5	5,88 %	34,21 %	28,33 %
Otázka č. 6	5,88 %	47,37 %	41,49 %
Otázka č. 7	23,53 %	44,74 %	21,21 %
Otázka č. 8	0,00 %	0,00 %	0,00 %
Otázka č. 9	8,82 %	50,00 %	41,18 %
Otázka č. 10	29,41 %	42,11 %	12,70 %

Zdroj: vlastní zpracování

Graf č. 15: Porovnání ročníků- SČMSD, obor IT

Zdroj: vlastní zpracování

Z tabulky č. 22 a grafu č. 15 je zjevné, že procentuální úspěšnost je u osmi otázek vyšší v případě 3. a 4. ročníku Střední školy informatiky a cestovního ruchu, u zbylých dvou otázek je úspěšnost ročníků vyrovnaná (0 % úspěšnost). Dále nejvyrovnanější úspěšnost studentů je u poslední otázky, která se týká reklamačního řízení (rozdíl úspěšnosti 12,70 %). Největší rozdíl úspěšnosti (41,49 %) je u šesté otázky- příkladu z praxe na směnu peněz. Druhý největší rozdíl úspěšnosti (41,18 %) je u deváté otázky, která se týká pojistného a daní u sjednané brigády. Celkově lze konstatovat, že vyšší finanční gramotnost mají studenti 3. a 4. ročníku Střední školy informatiky a cestovního ruchu SČMSD Humpolec, s.r.o.

4.6 Výsledky testování- Dětský domov Senožaty a Dětský domov Humpolec

Testy vyplnili studenti vyrůstající v dětských domovech, kteří jsou ve věku studentů prvních, třetích a čtvrtých ročníků- v rovnoměrném zastoupení. Testování se účastnilo devět studentů učebních oborů a dva studenti maturitních oborů.

Děti z dětského domova Senožaty a Humpolec se účastní mnoha projektů týkajících se finanční gramotnosti, jsou pro ně pořádána různá školení. Jedním z nich je kurz: *Život nanečisto*, kde si mimo jiné mohou vyzkoušet simulované uzavírání smluv (i nevýhodně

koncipovaných), hospodaření s penězi, dozví se jaká jsou rizika nezaměstnanosti nebo jaké jsou formy efektivních investic finančních prostředků. Další kurzy, kterých se děti zúčastnily nebo účastní jsou: *Tréninky dospělosti, Začni správně, festival Out of home, Albert- finanční gramotnost.* (60) (61) (62)

4.6.1 Hodnocení testů studentů, kteří vyrůstají v dětských domovech

V tabulce č. 23 jsou informace o studentech vyrůstajících v dětských domovech, kteří vyplnili test a souhrnný výsledek testování. Celkem test vyplnilo 11 studentů, z toho 5 dívek a 6 chlapců. Jedná se o 9 studentů učebních oborů a 2 studenty maturitních oborů. Z doplňujících otázek u testů bylo zjištěno, že 72,73 % těchto studentů vlastní běžný účet a více než polovina (63,64 %) studentů by měla zájem mít finanční gramotnost jako povinný předmět. Dohromady tito studenti získali 42 bodů z možných 220 bodů, celková úspěšnost tak činí 19,09 %.

Tabulka č. 23: Informace o žácích a souhrnný výsledek- dětské domovy

Celkem studentů	11	Procentuální zastoupení
Počet dívek	5	45,45 %
Počet chlapců	6	54,55 %
Vlastní běžný účet	8	72,73 %
Zájem o předmět FG	7	63,64 %
Celkem bodů za ročník	42	
Celková úspěšnost ročníku	19,09 %	

Zdroj: vlastní zpracování

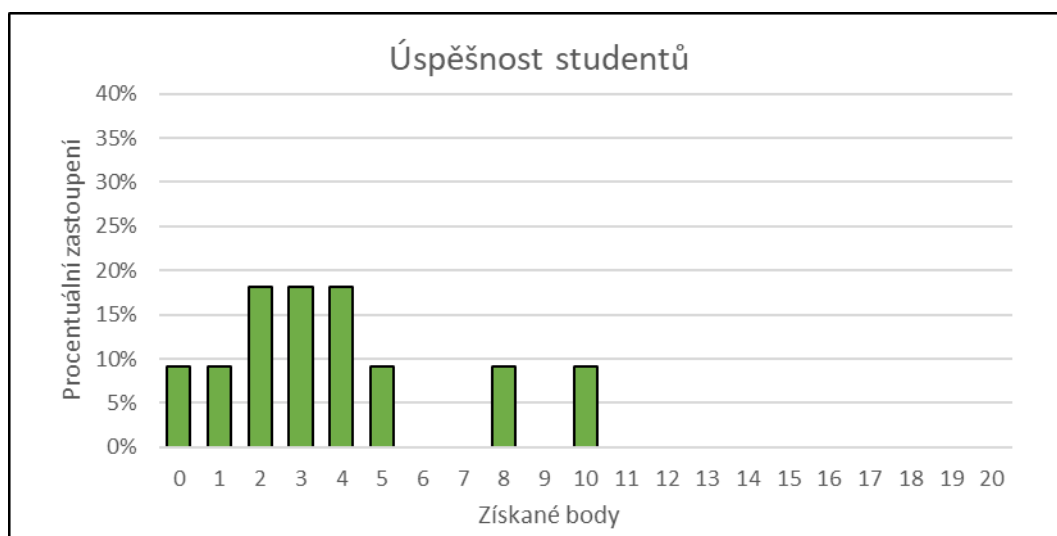
V tabulce č. 24 na následující straně je přehled výsledků studentů vyrůstajících v dětských domovech, jejich úspěšnost, tzn., jaký počet studentů získal daný počet bodů (1-20) a procentuální zastoupení. Graf č. 16 je grafickým znázorněním tabulky č. 24 a zobrazuje, jaké procento studentů získalo 0-20 bodů. Nula a jeden bod získal jeden student (9,09 %). Dva, tři a čtyři body získali dva studenti (18,18 %). Jeden student získal pět bodů, žádný ze studentů nezískal šest nebo sedm bodů. Osm a deset bodů získal pouze jeden student, devět bodů nezískal žádný student. Nikdo ze studentů nezískal více než deset bodů z možných dvaceti bodů.

Tabulka č. 24: Úspěšnost studentů- dětské domovy

Získané body	Počet studentů	Procentuální zastoupení
0	1	9,09 %
1	1	9,09 %
2	2	18,18 %
3	2	18,18 %
4	2	18,18 %
5	1	9,09 %
6	0	0,00 %
7	0	0,00 %
8	1	9,09 %
9	0	0,00 %
10	1	9,09 %
11	0	0,00 %
12	0	0,00 %
13	0	0,00 %
14	0	0,00 %
15	0	0,00 %
16	0	0,00 %
17	0	0,00 %
18	0	0,00 %
19	0	0,00 %
20	0	0,00 %

Zdroj: vlastní zpracování

Graf č. 16: Úspěšnost studentů- dětské domovy

Zdroj: vlastní zpracování

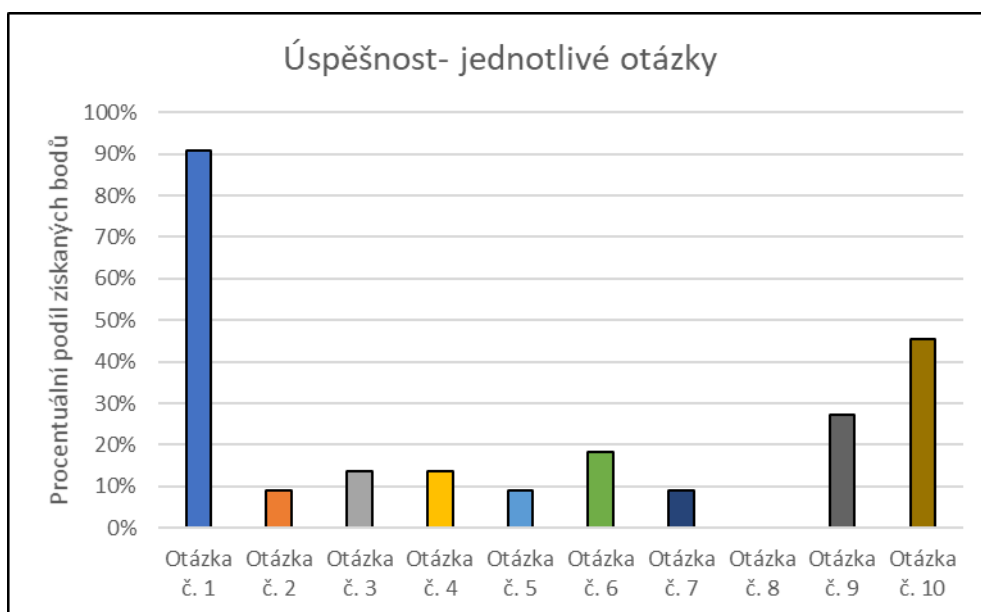
V tabulce č. 25 je vyhodnoceno, kolik bodů celkem získali studenti z jednotlivých otázek a procentuální podíl (počet získaných bodů celkem z dané otázky / maximální (možný) počet bodů celkem z dané otázky). Úspěšnost u první otázky je největší (90,91 %), studenti z ní získali celkem 10 bodů. Tato otázka (*Uved'te, jaká instituce v ČR vykonává dohled nad bankami.*) byla hodnocena jedním bodem, tudíž je patrné, že odpověď na tuto otázku nevěděl pouze jeden student. Úspěšnost u druhé otázky (*Co znamená inflace a co je jejím důsledkem? 2 body*) je 9,09 %. Třetí otázka (*Jaký je rozdíl mezi úrokem a RPSN (co přesně znamená zkratka RPSN)? 2 body*) má úspěšnost 13,64 %. Čtvrtá otázka má rovněž úspěšnost 13,64 %. Pátá otázka (*Jaký je rozdíl mezi debetní a kreditní platební kartou? 2 body*) má 9,09 % úspěšnost. Z šestého příkladu z praxe, který se týká směny peněz, studenti získali celkem 4 body z 22 bodů (18,18 % úspěšnost). Ze sedmého příkladu na jednoduché úročení studenti získali celkem 2 body z 22 bodů (9,09 % úspěšnost). Osmý příklad týkající se mikropůjčky má nejmenší úspěšnost, nevyřešil ho žádný student. Devátá otázka týkající se pojistného a daní během studia má 27,27 % úspěšnost. Poslední otázka, která se týká reklamačního řízení má druhou největší úspěšnost (45,45 %). Vyhodnocení jednotlivých otázek je také vyobrazeno v grafu č. 17 na další straně.

Tabulka č. 25: Vyhodnocení otázek- dětské domovy

Úspěšnost jednotlivých otázek	počet získaných bodů	podíl získaných bodů
Otázka č. 1	10	90,91 %
Otázka č. 2	2	9,09 %
Otázka č. 3	3	13,64 %
Otázka č. 4	3	13,64 %
Otázka č. 5	2	9,09 %
Otázka č. 6	4	18,18 %
Otázka č. 7	2	9,09 %
Otázka č. 8	0	0,00 %
Otázka č. 9	6	27,27 %
Otázka č. 10	10	45,45 %

Zdroj: vlastní zpracování

Graf č. 17: Úspěšnost studentů- dětské domovy

Zdroj: vlastní zpracování

4.7 Celkové vyhodnocení a komparace výsledků

4.7.1 Porovnání úspěšnosti 1. ročníků jednotlivých škol

V tabulce č. 26 a grafu č. 18 na následující straně jsou vyhodnoceny odpovědi prvních ročníků jednotlivých škol, výsledky škol v jednotlivých otázkách jsou porovnány. Na základě úspěšnosti škol v jednotlivých otázkách je přiřazeno školám pořadí.

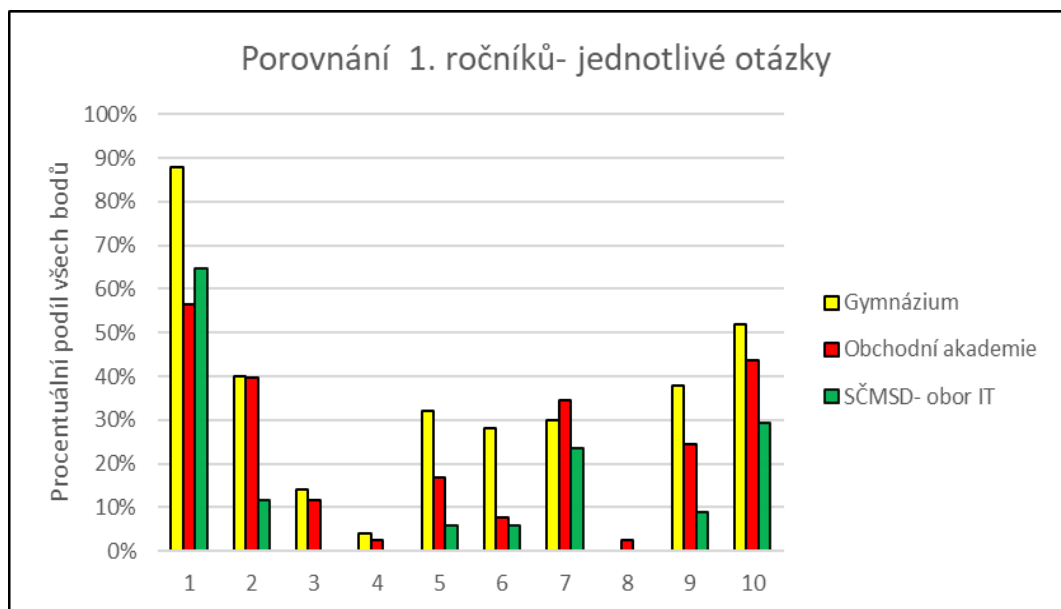
Z tabulky č. 26 a grafu č. 18 je patrné, že nejúspěšnější z prvních ročníků byli studenti Gymnázia Pelhřimov. Ve všech otázkách měli nejvyšší úspěšnost kromě sedmé a osmé otázky. V případě osmé otázky týkající se mikropůjčky rozdíl úspěšnosti není téměř znatelný, tato otázka měla u všech škol nejnižší úspěšnost. Studenti Obchodní akademie Pelhřimov byli nejúspěšnější v otázce č. 7 a č. 8., u sedmé otázky na jednoduché úročení měli úspěšnost 34,62 %. Nejhůře dopadli studenti Střední školy informatiky a cestovního ruchu Humpolec, kdy pouze jednou byli v úspěšnosti druzí a to u první otázky, týkající se bankovního systému.

Tabulka č. 26: Porovnání 1. ročníků jednotlivých škol

Jednotlivé otázky	podíl bodů 1. ročník Gymnázium	podíl bodů 1. ročník Obchodní akademie	podíl bodů 1. ročník SČMSD- obor IT	Pořadí úspěšnosti GY	Pořadí úspěšnosti OA	Pořadí úspěšnosti SČMSD
Otázka č. 1	88 %	56,41 %	64,71 %	1.	3.	2.
Otázka č. 2	40 %	39,74 %	11,76 %	1.	2.	3.
Otázka č. 3	14 %	11,54 %	0,00 %	1.	2.	3.
Otázka č. 4	4 %	2,56 %	0,00 %	1.	2.	3.
Otázka č. 5	32 %	16,67 %	5,88 %	1.	2.	3.
Otázka č. 6	28 %	7,69 %	5,88 %	1.	2.	3.
Otázka č. 7	30 %	34,62 %	23,53 %	2.	1.	3.
Otázka č. 8	0 %	2,56 %	0,00 %	2.-3.	1.	2.-3.
Otázka č. 9	38 %	24,36 %	8,82 %	1.	2.	3.
Otázka č. 10	52 %	43,59 %	29,41 %	1.	2.	3.

Zdroj: vlastní zpracování

Graf č. 18: Porovnání 1. ročníků jednotlivých škol

Zdroj: vlastní zpracování

4.7.2 Porovnání úspěšnosti 3. a 4. ročníků jednotlivých škol

V tabulce č. 27 a grafu č. 19 na následující straně jsou vyhodnoceny odpovědi

třetích a čtvrtých ročníků jednotlivých škol, výsledky škol v jednotlivých otázkách jsou porovnány. Na základě úspěšnosti škol v jednotlivých otázkách je přiřazeno školám pořadí.

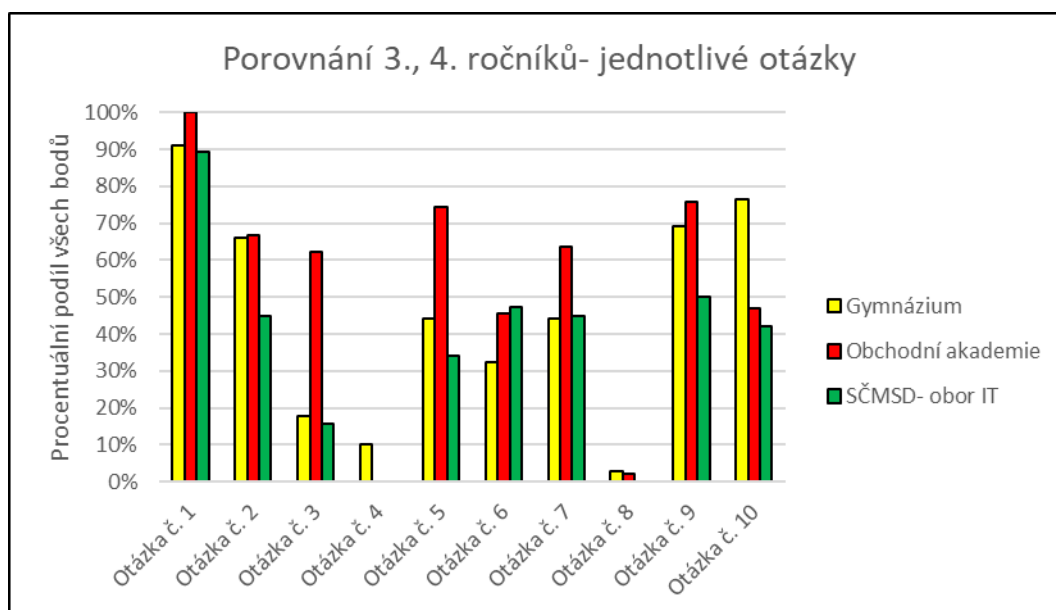
Tabulka a graf ukazuje, že studenti Obchodní akademie Pelhřimov byli nejúspěšnější, jelikož měli nejvyšší úspěšnost v šesti otázkách. V první otázce měli dokonce 100 % úspěšnost. V otázce č. 5 týkající se znalosti rozdílu mezi debetní a kreditní platební kartou měli výrazně vyšší úspěšnost (74,24 %). Studenti gymnázia byli nejúspěšnější v otázce č. 4, č. 8 a č. 10. Jako jediní byli schopni odpovědět na čtvrtou otázku, která je zaměřena na znalost rozhodčí doložky. Výrazně vyšší úspěšnost měli také v otázce č. 10, která se týká reklamačního řízení. Studenti oboru Informační technologie Střední školy informatiky a cestovního ruchu SČMSD Humpolec byli nejméně úspěšní. Měli nejnižší úspěšnost ve všech otázkách kromě otázky č. 6 a č. 7. V otázce č. 6 zaměřené na směnu peněz byli nejúspěšnější (47,37 %) úspěšnost.

Tabulka č. 27: Porovnání 3. a 4. ročníků jednotlivých škol

Jednotlivé otázky	Podíl bodů 3. a 4. ročník Gymnázium	Podíl bodů 3. a 4. ročník Obchodní akademie	Podíl bodů 3. a 4. ročník SČMSD- obor IT	Pořadí úspěšnosti GY	Pořadí úspěšnosti OA	Pořadí úspěšnosti SČMSD
Otázka č. 1	91,18 %	100,00 %	89,47 %	2.	1.	3.
Otázka č. 2	66,18 %	66,67 %	44,74 %	2.	1.	3.
Otázka č. 3	17,65 %	62,12 %	15,79 %	2.	1.	3.
Otázka č. 4	10,29 %	0,00 %	0,00 %	1.	2.	3.
Otázka č. 5	44,12 %	74,24 %	34,21 %	2.	1.	3.
Otázka č. 6	32,35 %	45,45 %	47,37 %	3.	2.	1.
Otázka č. 7	44,12 %	63,64 %	44,74 %	3.	1.	2.
Otázka č. 8	2,94 %	2,02 %	0,00 %	1.	2.	3.
Otázka č. 9	69,12 %	75,76 %	50,00 %	2.	1.	3.
Otázka č. 10	76,47 %	46,97 %	42,11 %	1.	2.	3.

Zdroj: vlastní zpracování

Graf č. 19: Porovnání 3., 4. ročníků jednotlivých škol

Zdroj: vlastní zpracování

4.7.3 Komparace výsledků 1. ročníků se 3. a 4. ročníky všech škol

V tabulce č. 28 a grafu č. 20 jsou porovnány výsledky prvních ročníků s výsledky třetích a čtvrtých ročníků všech škol dohromady.

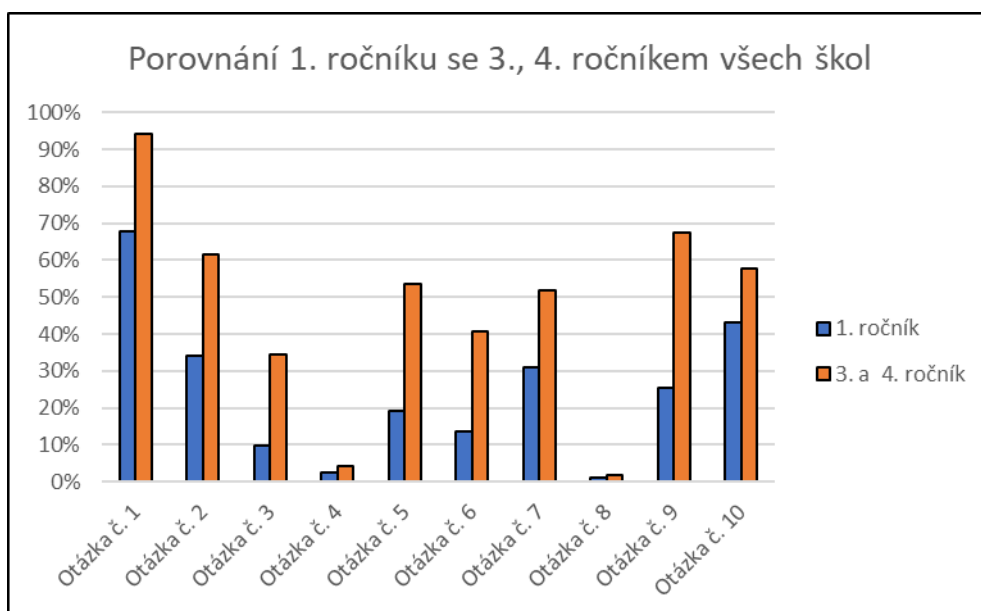
Tabulka č. 28: Porovnání 1. ročníků se 3. a 4. ročníky všech škol

Jednotlivé otázky	Podíl získaných bodů 1. ročníky	Podíl získaných bodů 3. a 4.ročníky	Rozdíl úspěšnosti
Otázka č. 1	67,90 %	94,19 %	26,29 %
Otázka č. 2	33,95 %	61,63 %	27,68 %
Otázka č. 3	9,88 %	34,30 %	24,42 %
Otázka č. 4	2,47 %	4,07 %	1,60 %
Otázka č. 5	19,14 %	53,49 %	34,35 %
Otázka č. 6	13,58 %	40,70 %	27,12 %
Otázka č. 7	30,86 %	51,74 %	20,88 %
Otázka č. 8	1,23 %	1,94 %	0,71 %
Otázka č. 9	25,31 %	67,44 %	42,13 %
Otázka č. 10	43,21 %	57,56 %	14,35 %

Zdroj: vlastní zpracování

Graf č. 20: Porovnání 1. ročníku se 3. a 4. ročníkem všech škol

Zdroj: vlastní zpracování

Z tabulky a grafu je patrné, že ve všech otázkách mají větší úspěšnost třetí a čtvrté ročníky. Největší rozdíl úspěšnosti (42,13 %) je u otázky č. 9. Druhý největší rozdíl v úspěšnosti je u otázky č. 5. (34,35 %). Naopak nejmenší rozdíl úspěšnosti je zaznamenán u otázky č. 8 a č. 4 (0,71 % a 1,6 %), kde je ovšem úspěšnost celkově velice nízká a tudíž srovnatelná.

4.7.4 Souhrn odpovědí celkem

Tabulka č. 29 a graf č. 21 na následující straně zobrazuje souhrnné výsledky odpovědí studentů všech vybraných středních škol a ročníků na jednotlivé otázky. V tabulce č. 29 je vyhodnoceno, kolik bodů celkem získali studenti z jednotlivých otázek a procentuální podíl (počet získaných bodů celkem z dané otázky / maximální (možný) počet bodů celkem z dané otázky). Hodnoty ve sloupci- Podíl získaných bodů jasně ukazují, která otázka byla pro studenty nejnáročnější nebo naopak méně náročná. Pro větší přehlednost je zde uvedeno i pořadí jednotlivých otázek dle obtížnosti.

Tabulka č. 29: Výsledky- všechny třídy

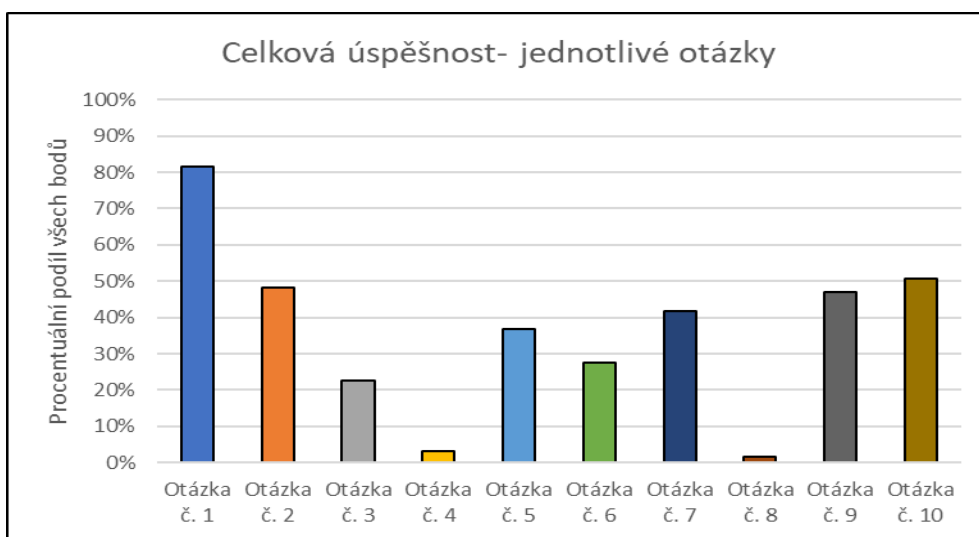
Celková úspěšnost jednotlivých otázek	Součet bodů všech tříd	Podíl získaných bodů	Pořadí dle obtížnosti*
Otázka č. 1	136	81 %	1
Otázka č. 2	161	48 %	3
Otázka č. 3	75	22 %	8
Otázka č. 4	11	3 %	9
Otázka č. 5	123	37 %	6
Otázka č. 6	92	28 %	7
Otázka č. 7	139	42 %	5
Otázka č. 8	8	2 %	10
Otázka č. 9	157	47 %	4
Otázka č. 10	169	51 %	2

*1- nejméně obtížná otázka

Zdroj: vlastní zpracování

Z grafu č. 21 na následující straně je patrné, že nejméně obtížná otázka pro studenty vybraných středních škol byla první otázka, která má úspěšnost 81 %. Tudiž 31 studentů ze 167 studentů nevědělo, jaká instituce v ČR vykonává dohled nad bankami. Poslední otázka, která se týká reklamačního řízení má druhou největší úspěšnost (51 %). Třetí největší úspěšnost (48 %) byla zaznamenána u druhé otázky týkající se inflace. Čtvrtá nejméně náročná otázka pro studenty byla otázka č. 9 týkající se pojistného a daní při sjednané brigádě na dohodu o provedení práce, která má 47% úspěšnost, což je pouze 1 % rozdíl úspěšnosti oproti otázce č. 2. V pořadí pátá nejméně obtížná otázka s úspěšností 42 %, je otázka č. 7- příklad na jednoduché úročení. Následuje otázka č. 5 (*Jaký je rozdíl mezi debetní a kreditní platební kartou*), která má 37 % úspěšnost. Z šestého příkladu z praxe, který se týká směny peněz, studenti získali celkem 92 bodů z 334 bodů (28 % úspěšnost). Třetí otázka (*Jaký je rozdíl mezi úrokem a RPSN (co přesně znamená zkratka RPSN)?*) dělala studentům problémy, úspěšnost má 22 %. Otázka č. 4 byla pro studenty druhá nejkomplikovanější- jen 3 % úspěšnost. Nejobtížnější pro studenty byla otázka osmá- příklad týkající se mikropůjčky, úspěšnost má pouze 2 %. Celkově byla zaznamenána úspěšnost u teoretických otázek 33,67 %, zatímco u praktických otázek 30,76 %, studenti tedy byli o 2,91 % úspěšnější v teoretických otázkách.

Graf č. 21: Výsledky- všechny třídy

Zdroj: vlastní zpracování

4.7.5 Vyhodnocení odpovědí všech studentů na doplňující otázky za testem

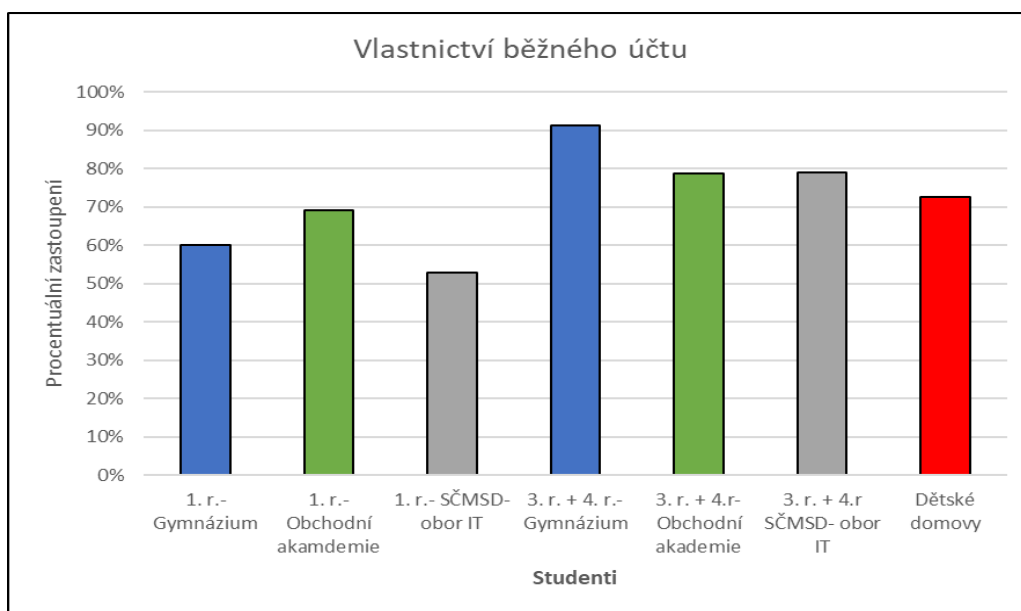
V tabulce č. 30 je přehled kladných odpovědí v procentech všech studentů na tyto dvě otázky: 1) *Máte založen vlastní bankovní účet?* 2) *Myslíte, že by se finanční gramotnost měla vyučovat na školách jako povinný předmět?* V grafu č. 22 a v grafu č. 23 jsou výsledky daných otázek přehledně znázorněny.

Tabulka č. 30: Vyhodnocení doplňujících otázek- všichni studenti

Studenti	Vlastní běžný účet	Zájem o předmět FG
1. r.- Gymnázium	60 %	76 %
1. r.- Obchodní akademie	69,23 %	79,49 %
1. r.- SČMSD, obor IT	52,94 %	47,06 %
3. r. + 4. r.- Gymnázium	91,18 %	73,53 %
3. r. + 4.r- Obchodní akademie	78,79 %	93,94 %
3. r. + 4.r SČMSD, obor IT	78,95 %	73,68 %
Dětské domovy	72,73 %	63,64 %
Celkem studentů	73,6 %	75,84 %

Zdroj: vlastní zpracování

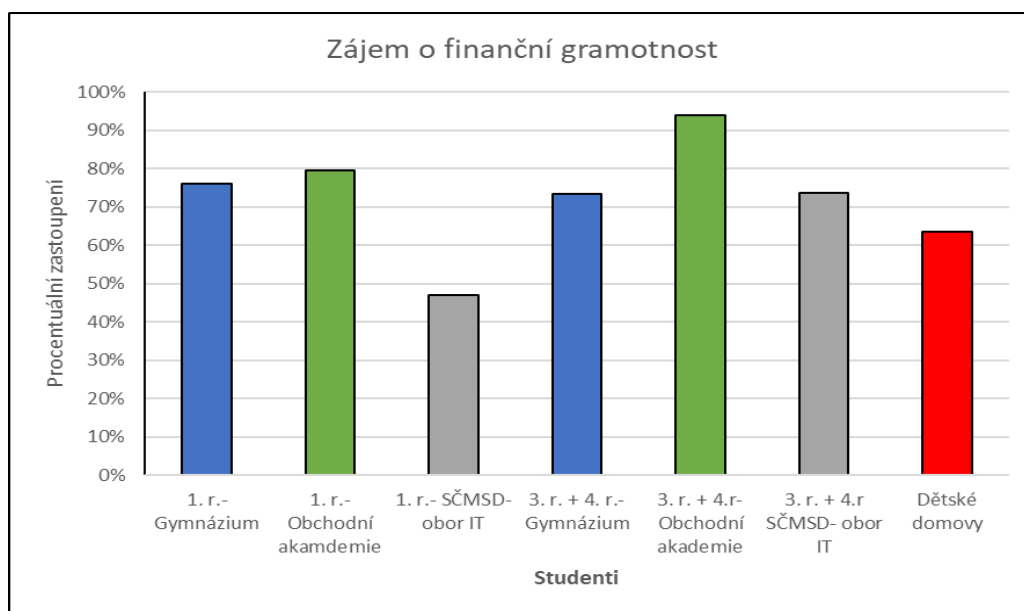
Graf č. 22: Vyhodnocení otázky: Vlastnictví běžného účtu- srovnání výsledků

Zdroj: vlastní zpracování

Z grafu č. 22 je patrné, že více studentů vlastní běžný účet je ve třetích a čtvrtých ročnících než v prvních ročnících, to platí pro všechny vybrané střední školy. Nejvíce studentů, kteří vlastní běžný účet je ve třetím a čtvrtém ročníku Gymnázia Pelhřimov (91,18 %). Nejméně studentů (52,94 %) vlastní běžný účet je v prvním ročníku Střední školy informatiky a cestovního ruchu v Humpolci. Téměř stejný počet studentů vlastní běžný účet je ve třetím a čtvrtém ročníku Obchodní akademie a Střední školy informatiky a cestovního ruchu v Humpolci (téměř 79 %). V případě vybraných studentů z dětských domovů vlastní běžný účet 72,73 % z nich.

Graf č. 23: Vyhodnocení otázky: FG jako povinný předmět- srovnání výsledků

Zdroj: vlastní zpracování

V grafu č. 23 je zobrazeno, jaké procento studentů z vybraných středních škol si myslí, že by se finanční gramotnost měla vyučovat na školách jako povinný předmět. Nejvíce studentů tohoto názoru je ze třetího a čtvrtého ročníku (93,94 %) a prvního ročníku (79,49 %) Obchodní akademie Pelhřimov. Více než polovina studentů (52,94 %) prvního ročníku Střední školy informatiky a cestovního ruchu Humpolec si myslí, že by se finanční gramotnost neměla vyučovat jako povinný předmět. Ve všech případech odpovědělo kladně na tuto otázku více studentů z vyšších ročníků než z nižších ročníků dané školy, jen u Gymnázia je tomu naopak. 76 % studentů prvního ročníku a 73,53 % z vyšších ročníků Gymnázia odpovědělo kladně. V případě vybraných studentů z dětských domovů 63,64 % odpovědělo kladně.

5. Výsledky a diskuse

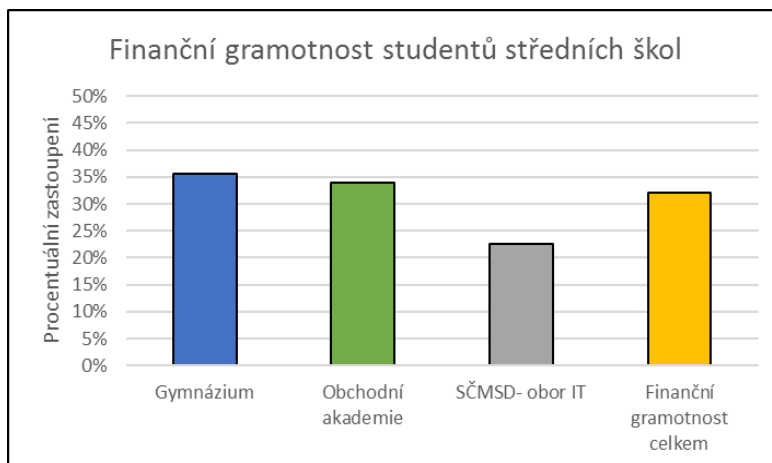
V tabulce č. 31 a grafu č. 24 je zobrazena úspěšnost jednotlivých škol ve výzkumu finanční gramotnosti. Je zde také vyvozena celková úspěšnost studentů všech škol. Největší úspěšnost (35,59 %) byla zjištěna u studentů Gymnázia Pelhřimov, druhou největší úspěšnost (33,89 %) mají studenti Obchodní akademie Pelhřimov, rozdíl úspěšnosti u těchto škol je pouhých 1,7 %. Nejmenší úspěšnost (22,64 %) byla zaznamenána u studentů Střední školy informatiky a cestovního ruchu SČMSD Humpolec- oboru Informační technologie, jejich finanční gramotnost se liší o 11,25 % oproti studentům Obchodní akademie a o 12,95 % oproti studentům Gymnázia. Studenti Gymnázia a Obchodní akademie mají tedy téměř srovnatelnou finanční gramotnost, u studentů Střední školy informatiky a cestovního ruchu je ovšem výrazně nižší. Průměrná úspěšnost studentů všech škol v testování finanční gramotnosti je 32,07 %.

Tabulka č. 31: Úspěšnost škol ve výzkumu finanční gramotnosti- srovnání

	Gymnázium	Obchodní akademie	SČMSD – obor IT	Finanční gramotnost celkem
Celkem získaných bodů	420	488	163	1071
Celkem studentů	59	72	36	167
Maximální možný počet bodů	1180	1440	720	3340
Úspěšnost	35,59 %	33,89 %	22,64 %	32,07 %

Zdroj: vlastní zpracování

Graf č. 24: Úspěšnost jednotlivých škol a celková úspěšnost

Zdroj: vlastní zpracování

Dílčím cílem této práce bylo určit finanční gramotnost malého vzorku studentů dospívajících v prostředí dětských domovů, což bylo i předmětem třetí výzkumné otázky. Samotná úspěšnost studentů v tomto testování vyjadřuje zároveň jejich úroveň finanční gramotnosti. V tabulce č. 32 je uvedena jejich celková úspěšnost 19,09 % a pro srovnání úspěšnost všech studentů vybraných středních škol, která je 32,07 %. Rozdíl v úspěšnosti tak činí 12,98 %. Je tedy patrné, že v tomto výzkumu je finanční gramotnost studentů dospívajících v prostředí dětských domovů nižší než studentů, kteří vyrůstají v prostředí běžných rodin, je však nutné zohlednit počet studentů figurujících v obou skupinách. Také průměrná hodnota úspěšnosti studentů vybraných středních škol je výrazně ovlivněna výsledky studentů Gymnázia a Obchodní akademie, ale pokud by výsledky byly srovnány pouze s nejméně úspěšnými studenty šetření- studenty oboru Informační technologie, tak výsledný rozdíl úspěšnosti není tak významný (3,55 %). Stále však platí, že i tito studenti mají lepší výsledek než děti z vybraných dětských domovů.

Tabulka č. 32: Celková úspěšnost škol a dětských domovů

	Školy celkem	Dětské domovy celkem
Celkem bodů	1071	42
Celkem studentů	167	11
Maximální počet bodů	3340	220
Celková úspěšnost	32,07 %	19,09 %

Zdroj: vlastní zpracování

V tabulce č. 33 a grafu č. 25 na následující straně je zobrazen souhrn úspěšností jednotlivých ročníků, je zde porovnána úroveň finanční gramotnosti jejich studentů. Z těchto výsledků je patrné, že nejlépe v testu finanční gramotnosti uspěli studenti 3. a 4. ročníku Obchodní akademie, mají téměř 50 % úspěšnost. Druzí nejúspěšnější jsou studenti 3. a 4. ročníku Gymnázia, kteří mají úspěšnost 41,03 %. Nejméně úspěšní z vyšších ročníků jsou studenti oboru IT Střední školy informatiky a cestovního ruchu, úspěšnost mají 32,37 %, což je 8,66 % rozdíl oproti studentům 3. a 4. ročníku Gymnázia. Z mladších žáků mají největší úspěšnost (28,2 %) studenti Gymnázia, kteří byli pouze o 4,17 % méně úspěšní než starší žáci Střední školy informatiky a cestovního ruchu. Druhou největší úspěšnost (21,28 %) z mladších žáků mají studenti Obchodní akademie. Nejméně úspěšní byli studenti 1. ročníku Střední školy informatiky a cestovního ruchu, jejich úspěšnost je

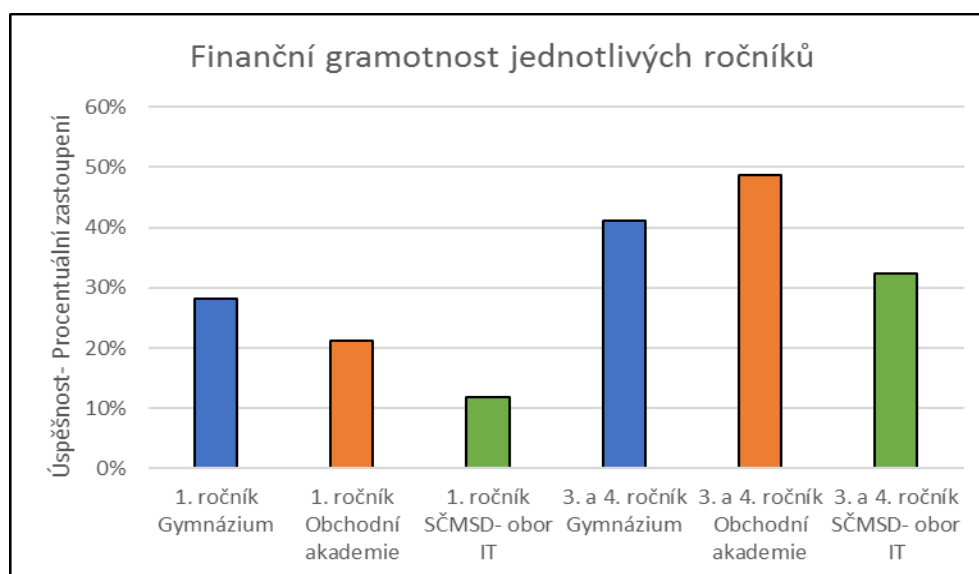
pouhých 11,76 %, což je rozdíl téměř 10 % oproti 1. ročníku Obchodní akademie. Na základě těchto výsledků lze potvrdit druhou výzkumnou otázku, studenti Střední školy informatiky a cestovního ruchu SČMSD Humpolec, s.r.o. mají prokazatelně nižší úroveň finanční gramotnosti v porovnání se studenty dvou dalších středních škol. Z těchto výsledků je patrné, že studenti Obchodní akademie udělali největší pokrok ve vzdělávání se v této oblasti, rozdíl úspěšnosti mezi mladšími a staršími studenty je 27,51 %. To lze přisuzovat ekonomickému zaměření školy.

Tabulka č. 33: Porovnání úspěšností jednotlivých ročníků

	1. ročník Gymnázium	1. ročník Obchodní akademie	1. ročník SČMSD- obor IT	3. a 4. ročník Gymnázium	3. a 4. ročník Obchodní akademie	3. a 4. ročník SČMSD- obor IT
Celkem bodů	141	166	40	279	322	123
Celkem studentů	25	39	17	34	33	19
Maximální počet bodů	500	780	340	680	660	380
Celková úspěšnost	28,20 %	21,28 %	11,76 %	41,03 %	48,79 %	32,37 %

Zdroj: vlastní zpracování

Graf č. 25: Porovnání úspěšností jednotlivých ročníků

Zdroj: vlastní zpracování

Tyto výsledky by mohly být vysvětleny i případným zájmem studentů o samotné téma finanční gramotnosti. Jedna z doplňujících otázek pod testem (*Myslíte, že by se*

finanční gramotnost měla vyučovat na školách jako povinný předmět?) by mohla poukazovat na zájem či nezájem studentů o problematiku finanční gramotnosti. V tabulce č. 30 je uvedeno jaké procento studentů odpovědělo kladně na tuto otázku. Nejvíce studentů, kteří odpověděli kladně, je ze třetího, čtvrtého ročníku (93,94%) a prvního ročníku (79,49 %) Obchodní akademie. Více než polovina studentů (52,94 %) prvního ročníku střední školy informatiky a cestovního ruchu v Humpolci odpověděla záporně. Ve všech případech odpovědělo kladně na tuto otázku více studentů z vyšších ročníků než z nižších ročníků daných škol, jen u Gymnázia je tomu naopak. 76 % studentů prvního ročníku a 73,53 % studentů vyšších ročníků Gymnázia odpovědělo kladně. V případě vybraných studentů z dětských domovů 63,64 % odpovědělo kladně.

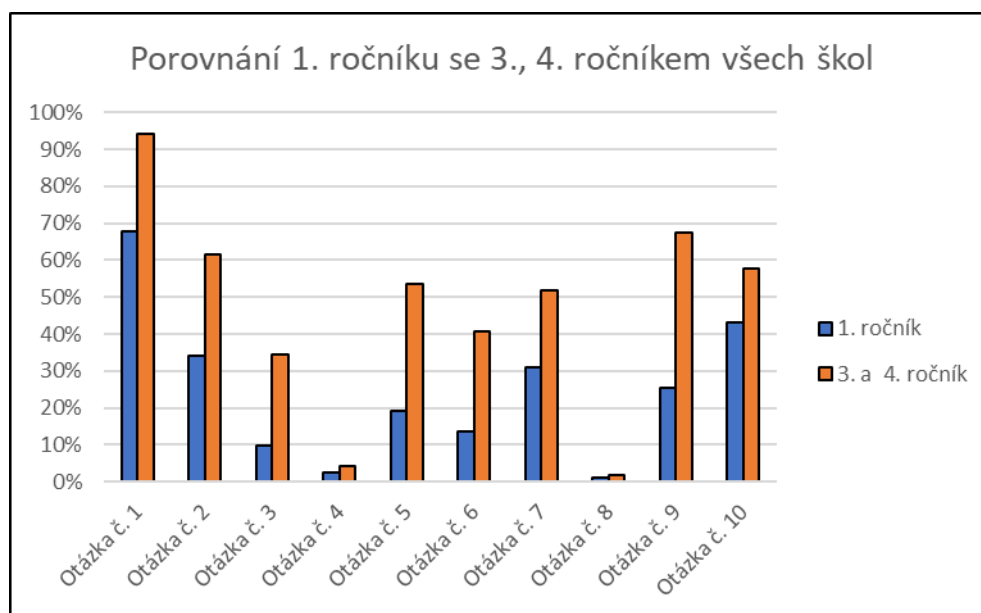
V tabulce č. 34 a grafu č. 26 na další straně jsou vyhodnoceny jednotlivé otázky a porovnány výsledky prvních ročníků s výsledky třetích a čtvrtých ročníků všech škol dohromady.

Tabulka č. 34: Porovnání 1. ročníků se 3. a 4. ročníky všech škol

Jednotlivé otázky	Podíl získaných bodů 1. ročníky	Podíl získaných bodů 3. a 4.ročníky	Rozdíl úspěšnosti
Otázka č. 1	67,90 %	94,19 %	26,29 %
Otázka č. 2	33,95 %	61,63 %	27,68 %
Otázka č. 3	9,88 %	34,30 %	24,42 %
Otázka č. 4	2,47 %	4,07 %	1,60 %
Otázka č. 5	19,14 %	53,49 %	34,35 %
Otázka č. 6	13,58 %	40,70 %	27,12 %
Otázka č. 7	30,86 %	51,74 %	20,88 %
Otázka č. 8	1,23 %	1,94 %	0,71 %
Otázka č. 9	25,31 %	67,44 %	42,13 %
Otázka č. 10	43,21 %	57,56 %	14,35 %

Zdroj: vlastní zpracování

Graf č. 26: Porovnání 1. ročníku všech škol se 3. a 4. ročníkem všech škol

Zdroj: vlastní zpracování

Z tabulky a grafu výše je patrné, že ve všech otázkách mají větší úspěšnost třetí a čtvrté ročníky. Největší rozdíl úspěšnosti (42,13 %) je u otázky č. 9. Druhý největší rozdíl v úspěšnosti je u otázky č. 5. (34,35 %). 9. otázka se týká problematiky brigád a 5. otázka debetní a kreditní platební karty, tudíž je velký rozdíl v úspěšnosti možné vysvětlit tím, že starší studenti mají více zkušeností s těmito záležitostmi. Naopak nejmenší rozdíl úspěšnosti je zaznamenán u otázky č. 8 a č. 4 (0,71 % a 1,6 %), kde je ovšem nutné zdůraznit, že úspěšnost je celkově velice nízká a tudíž srovnatelná. Na základě těchto zjištěných výsledků a tabulky č. 35 níže lze říci, že finanční gramotnost studentů třetích a čtvrtých ročníků je vyšší než finanční gramotnost studentů prvních ročníků všech vybraných škol. Rozdíl v úspěšnosti 1. ročníků a 3.,4. ročníků je 20,67 %. Finanční gramotnost studentů se tudíž s věkem zvyšuje a výzkumnou otázku č. 1 lze potvrdit.

Tabulka č. 35: Porovnání úspěšnosti všech ročníků

	1. ročníky	3. a 4. ročníky
Celkem bodů	347	724
Celkem studentů	81	86
Maximální počet bodů	1620	1720
Celková úspěšnost	21,42 %	42,09 %

Zdroj: vlastní zpracování

Co se týče souhrnu všech odpovědí studentů celkem, úspěšnost u teoretických otázek byla 33,67 %, zatímco u praktických otázek byla zaznamenána úspěšnost 30,76 %, studenti tedy byli o 2,91 % úspěšnější v teoretických otázkách. Přestože se nejedná o výrazný rozdíl, je nutné se zamyslet nad jeho původem. Ten shledávám v nastavení školského systému u nás, kdy je často kladen přílišný důraz na memorování znalostí než na jejich využití v praxi. Průměrná úspěšnost otázek byla 36%, přičemž úspěšnost pod průměrem byla zaznamenána u 4 otázek, naopak úspěšnost nad průměrem u 6 otázek.

Při identifikaci nedostatků se velká neznalost projevila u studentů, a to jak u mladších tak u starších, v otázce č. 4 a č. 8 (3 % a 2 % úspěšnost). První z těchto otázek se týká vysvětlení pojmu rozhodčí doložka, z čehož usuzuji, že se na školách nedostatečně probírají právní předpisy, které jsou ovšem naprosto nezbytné k dobrému fungování jedince v naší právní společnosti. Osmá otázka je zaměřena na výpočet celkové splacené částky u krátkodobé půjčky. Tyto půjčky jsou v současnosti velice oblíbené, a přitom velmi riskantní. Není neobvyklé, že se lidé kvůli malé půjčce dostanou do tzv. dluhové spirály, kdy se snaží jednu půjčku splatit jinou. Nastává pak ve společnosti situace, kdy je mnoho lidí v exekuci. Problémy studentům dělala také třetí otázka (*Jaký je rozdíl mezi úrokem a RPSN (co přesně znamená zkratka RPSN)?*), která má úspěšnost 22 %. Ukázalo se, že mnoho studentů nezná zkratku RPSN, která je ovšem u úvěrových produktů zásadní. Další otázka, která studentům činila problémy (28 % úspěšnost), je ot. č. 6- příklad z praxe, který se týká směny peněz. Přitom v dnešní době, kdy je cestování stále více dostupné, je důležité, aby si studenti dokázali směnit peníze bez obtíží.

Naopak nad průměrem skončila první otázka (81 % úspěšnost), kdy většina studentů ví, jaká instituce v ČR vykonává dohled nad bankami. Další otázka s úspěšností nad průměrem je ot. č. 10 (51 % úspěšnost) týkající se reklamačního řízení, více než polovina studentů by si dokázala poradit v dané situaci. Podobná (48 %) úspěšnost byla zaznamenána u druhé otázky týkající se inflace, téměř polovina studentů zná tedy její význam. Otázka č. 9 týkající se pojistného a daní při sjednané brigádě na dohodu o provedení práce má 47% úspěšnost, necelá polovina dotázaných studentů se tedy někdy setkala s tímto typem smlouvy a ví, co obnáší. Otázka č. 7 má úspěšnost 42 %, méně jak polovina dotázaných studentů tedy dokáže spočítat příklad na jednoduché úročení. Otázka č. 5 (*Jaký je rozdíl mezi debetní a kreditní platební kartou*) má 37 % úspěšnost, tudíž je lehce nad průměrem, ale vzhledem k tomu, že 73,6 % ze všech studentů vlastní běžný účet

(viz tabulka č. 30), tak zde byla očekávána větší úspěšnost. Podrobný přehled úspěšností otázek je zobrazen v tabulce č. 29.

Při identifikaci nedostatků ve finančním vzdělávání u dětí z dětských domovů se velká neznalost projevila v otázce č. 2, č. 5, č. 7 a č. 8, kdy jejich úspěšnost byla méně než 10 % (viz tabulka č. 25). U osmé otázky byla dokonce 0 % úspěšnost. Nejméně úspěšným studentům v rámci středních škol, studentům Střední školy informatiky a cestovního ruchu SČMSD Humpolec, s.r.o., největší potíže činila otázka č. 3, č. 4 a č. 8 a to jak mladším, tak starším studentům. Otázku č. 4 a č. 8 nezodpověděl žádný z těchto studentů správně. Otázka č. 3 měla 0 % úspěšnost u mladších studentů a 15,79 % úspěšnost u starších studentů (viz tabulka č. 22). Doporučení, která by mohla pomoci učitelům ve výuce a zlepšení úrovně finanční gramotnosti těchto studentů, jsou sepsána v závěru.

6. Závěr

Hlavním cílem diplomové práce bylo komparovat úroveň finanční gramotnosti u vybraných skupin studentů ve věku 15-19 let z různých typů středních škol. Práce si také kladla za cíl zjistit, jak se liší finanční gramotnost u těchto studentů s rostoucím věkem. Výzkumné šetření bylo provedeno pomocí testu finanční gramotnosti na Gymnáziu Pelhřimov, Obchodní akademii Pelhřimov a Střední škole informatiky a cestovního ruchu SČMSD Humpolec, s.r.o. (obor Informační technologie). Dílčím cílem bylo určit úroveň finanční gramotnosti malého vzorku studentů dospívajících v prostředí dětských domovů. Toto testování bylo provedeno ve 2 dětských domovech v kraji Vysočina u vybraných studentů ze stejné věkové skupiny jako při testování ve školách a v rovnoměrném zastoupení. Test vyplnili studenti 1., 3. a 4. ročníků středních škol, přičemž 3. a 4. ročníky byly analyzovány dohromady, a 11 studentů dospívajících v prostředí dětských domovů. Test vyplnilo celkem 178 studentů, z toho 101 dívek a 77 chlapců. Druhým dílčím cílem bylo identifikovat nedostatky ve finančním vzdělávání, které se mohou vyskytovat u různých věkových skupin či u dětí z dětských domovů a případně navrhnout řešení pro jejich eliminaci. V praktické části práce byly také stanoveny tři výzkumné otázky, které byly následně vyhodnoceny.

V rámci komparace jednotlivých škol byla nejvyšší úroveň finanční gramotnosti zjištěna u studentů Gymnázia Pelhřimov, jejich úspěšnost v testu je 35,59 %. Druhou nejvyšší finanční gramotnost mají studenti Obchodní akademie Pelhřimov, kteří jsou v testu úspěšní z 33,89 %. Rozdíl úspěšnosti u těchto dvou škol je pouhých 1,7 %. Nejmenší úspěšnost (22,64 %) je zaznamenána u studentů Střední školy informatiky a cestovního ruchu Humpolec-oboru Informační technologie, jejich úspěšnost se liší o 11,25 % oproti studentům Obchodní akademie a o 12,95 % oproti studentům Gymnázia. Studenti Gymnázia a Obchodní akademie mají tedy téměř srovnatelnou finanční gramotnost, u studentů Střední školy informatiky a cestovního ruchu je ovšem výrazně nižší. Celková průměrná úspěšnost studentů všech škol v testování finanční gramotnosti je 32,07 %.

Porovnáním úspěšností jednotlivých ročníků bylo zjištěno, že nejlépe v testu finanční gramotnosti uspěli studenti 3. a 4. ročníku Obchodní akademie, mají téměř poloviční úspěšnost (48,79 %). Druzí nejúspěšnější jsou studenti 3. a 4. ročníku Gymnázia, kteří mají úspěšnost 41,03 %. Nejméně úspěšní z vyšších ročníků jsou studenti oboru IT

Střední školy informatiky a cestovního ruchu, úspěšnost mají 32,37 %. Z mladších žáků mají největší úspěšnost (28,2 %) studenti Gymnázia, kteří jsou pouze o 4,17 % méně úspěšní než starší žáci Střední školy informatiky a cestovního ruchu. Druhou největší úspěšnost (21,28 %) z mladších žáků mají studenti Obchodní akademie. Nejméně úspěšní jsou studenti 1. ročníku Střední školy informatiky a cestovního ruchu, jejich úspěšnost je pouhých 11,76 %, což je rozdíl téměř 10 % oproti 1. ročníku Obchodní akademie. Na základě těchto výsledků lze potvrdit druhou výzkumnou otázku, studenti Střední školy informatiky a cestovního ruchu SČMSD Humpolec, s.r.o. (oboru IT) mají prokazatelně nižší úroveň finanční gramotnosti v porovnání se studenty ostatních středních škol. Největší pokrok ve vzdělání v této oblasti byl zaznamenán u studentů Obchodní akademie, rozdíl úspěšnosti mezi mladšími a staršími studenty je 27,51 %.

V rámci porovnání 1. ročníků se 3. a 4. ročníky všech vybraných škol bylo tedy zjištěno, že finanční gramotnost studentů 3. a 4. ročníků je vyšší (42,09 % úspěšnost) než finanční gramotnost studentů 1. ročníků (21,42 % úspěšnost). Úspěšnost těchto ročníků se liší o 20,67 %. Úroveň finanční gramotnosti studentů se tudíž s věkem zvyšuje a výzkumnou otázku č. 1 lze potvrdit.

Dílčím cílem této práce bylo určit finanční gramotnost malého vzorku studentů dospívajících v prostředí dětských domovů, což bylo i předmětem třetí výzkumné otázky. Celková průměrná úspěšnost těchto studentů je 19,09 % a je vyhodnocena jako nízká úroveň finanční gramotnosti.

Po analýze finančního vzdělávání, na základě zjištěných nedostatků z vyplněných testů studentů, je vybraným školám doporučeno, aby mladší i starší studenty více připravovaly na reálné situace. Je třeba, aby studenti dokázali své znalosti prakticky aplikovat v běžném životě. Vyučující by se tedy při výuce měli více zaměřovat na příklady z praxe a také probírání právních předpisů, které jsou naprosto nezbytné k dobrému fungování jedince v naší právní společnosti. Studentům by měla být objasněna problematika krátkodobých půjček, tyto půjčky jsou v současnosti velice oblíbené a přitom velmi riskantní. Dále se ukázalo, že mnoho studentů nezná zkratku RPSN (rozdíl mezi úrokem a RPSN), která je ovšem u úvěrových produktů podstatná. Nejméně úspěšným studentům v rámci středních škol, studentům Střední školy informatiky a cestovního ruchu SČMSD Humpolec, s.r.o., by měla být navíc do výuky více zařazena oblast právní gramotnosti a ochrany spotřebitele. V případě dvou dětských domovů by studenti

potřebovali doplnit znalosti z finanční matematiky (jednoduché úročení), základní ekonomické znalosti (pojem inflace), a také objasnit krátkodobé půjčky a druhy platebních karet.

Na základě vyhodnocených testů bylo celkově zjištěno, že finanční gramotnost studentů je na nižší úrovni. Možným návrhem řešení tohoto problému je vyučování finanční gramotnosti v rámci samostatného povinného předmětu, což by mohlo být efektivnější než v rámci výuky jiných předmětů. Také je třeba studenty zaujmout a tím zvýšit zájem o tuto problematiku, zároveň výuku přizpůsobit jejich vzdělávacím potřebám.

Finanční negramotnost či nízká úroveň finanční gramotnosti může být příčinou zadlužení a dalších finančních problémů. Mnoho lidí si například neuvědomuje, jaká rizika přinášejí neuvážené půjčky. V dnešní době čím dál více lidí využívá krátkodobých půjček od bankovních i nebankovních institucí, které jsou mnohdy velice nevýhodné, a v situacích, kdy to není nezbytně nutné (půjčení na produkty a služby krátkodobé spotřeby). Dochází k růstu zadluženosti obyvatel a lidé nejsou schopni své závazky splácet. Je třeba, aby instituce zabývající se podporou finanční gramotnosti tato rizika minimalizovala a vhodným způsobem občany vzdělávala v této oblasti.

Finanční gramotnost vystihuje, do jaké míry člověk rozumí hlavním finančním koncepcím a jakou má schopnost hospodařit se svými financemi, zda dělá správná rozhodnutí a své finance plánuje v dlouhodobém horizontu s ohledem na životní události a měnící se ekonomické podmínky. Ke zvyšování úrovně finanční gramotnosti občanů byl vydán Ministerstvem financí dokument, tzv. Národní strategie finančního vzdělávání. Tento dokument je také podkladem pro Standardy finanční gramotnosti budující požadovanou úroveň finanční gramotnosti u studentů základních a středních škol. Standardy popisují cílový stav finančního vzdělávání a znalosti a dovednosti žáků, kterých by mělo být dosaženo během vzdělávání.

7. Seznam použitých zdrojů

- (1) DVOŘÁKOVÁ, Zuzana a Luboš SMRČKA. *Finanční vzdělávání pro střední školy: se sbírkou řešených příkladů na CD*. V Praze: C.H. Beck, 2011. Beckovy ekonomické učebnice. ISBN 978-80-7400-008-9.
- (2) Strategické dokumenty. *Ministerstvo financí Česká republika* [online]. Praha: oddělení 3503, 2014, aktualizováno 2017 [cit. 2018-08-21]. Dostupné z: <https://www.psfv.cz/cs/pro-odborniky/strategicke-dokumenty#narodni-strategie>
- (3) ORTON, Larry. *Financial Literacy: Lessons from International Experience*. CPRN Research Report September 2007 [online]. In: Ontario: Canadian Policy Research Networks, 2007 [cit. 2018-09-03]. Dostupné z: <https://canlearnsociety.ca/wp-content/uploads/2013/01/Financial-Literacy-Lessons-from-International-Experience.pdf>
- (4) REMUND, David L. Financial Literacy Explicated: The Case for a Clearer Definition in an Increasingly Complex Economy. *Journal of Consumer Affairs*. 2010, vol. 44, no. 2.
- (5) ŠKVÁRA, Miroslav. *Finanční gramotnost*. Druhé vydání. Praha: Miroslav Škvára, 2016. ISBN 978-80-904823-3-3.
- (6) HESOVÁ, Alena a Eva ZELENDOVÁ. *Finanční gramotnost ve výuce: metodická příručka* [online]. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků (NÚV), divize VÚP, 2011 [cit. 2018-09-12]. ISBN 978-80-86856-74-2.
- (7) Standard finanční gramotnosti. In: *Ministerstvo financí České republiky* [online]. Praha: oddělení 3503, 2017, 20.7.2017 [cit. 2018-09-12]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/aktualne/aktuality/2017/standard-financni-gramotnosti-29163>
- (8) POLOUČEK, Stanislav. *Peníze, banky, finanční trhy*. V Praze: C.H. Beck, 2009. Beckovy ekonomické učebnice. ISBN 978-80-7400-152-9.
- (9) ČERNOHORSKÝ, Jan a Petr TEPLÝ. *Základy financí*. Praha: Grada, 2011. ISBN 978-80-247-3669-3.

- (10) NOVÁKOVÁ, Vladimíra a Věroslav SOBOTKA, ed. *Slabikář finanční gramotnosti: učebnice základních 7 modulů finanční gramotnosti*. 2., aktualiz. vyd. Praha: COFET, 2011. ISBN 978-80-904396-1-0.
- (11) MANDEL, Martin a Jaroslava DURČÁKOVÁ. *Mezinárodní finance a devizový trh*. Praha: Management Press, 2016. ISBN 978-80-7261-287-1.
- (12) KLÍNSKÝ, Petr. *Finanční gramotnost: obsah a příklady z praxe škol*. Praha: Národní ústav odborného vzdělávání, 2008. ISBN 978-80-87063-13-2.
- (13) REJNUŠ, Oldřich. *Finanční trhy*. 4., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Grada, 2014. Partners. ISBN 978-80-247-3671-6.
- (14) Bankovní sektor. *ČESKÁ BANKOVNÍ ASOCIACE* [online]. Praha: ČBA, 2018 [cit. 2018-10-05]. Dostupné z: <https://www.czech-ba.cz/cs/bankovni-sektor>
- (15) Předpis č. 21/1992 Sb.: Zákon o bankách | Zákon č. 21/1992 Sb. (úplné znění). *Měsec.cz* [online]. Praha: Měsec.cz, 2017 [cit. 2018-08-10]. Dostupné z: <https://www.mesec.cz/zakony/zakon-o-bankach/uplne/>
- (16) O ČNB. *ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA* [online]. Praha: Česká národní banka [cit. 2018-08-18]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/o_cnb/
- (17) MEJSTRŠÍK, Michal, Magda PEČENÁ a Petr TEPLÝ. *Bankovníctví v teorii a praxi: Banking in theory and practice*. Praha: Karolinum, 2014. ISBN 978-80-246-2870-7.
- (18) REVENDA, Zbyněk. *Peněžní ekonomie a bankovníctví*. 5., aktualiz. vyd. Praha: Management Press, 2012. ISBN 978-80-7261-240-6.
- (19) PTATSCHEKOVÁ, Jitka a Jaroslava DITTRICHOVÁ. *Dvacet let české koruny: na pozadí vývoje obchodního bankovníctví v České republice*. Praha: Grada, 2013. ISBN 978-80-247-4681-4.
- (20) POLOUČEK, Stanislav. *Bankovníctví*. V Praze: C.H. Beck, 2006. Beckovy ekonomické učebnice. ISBN 80-7179-462-7
- (21) NÝVLTOVÁ, Romana a Pavel MARINIČ. *Finanční řízení podniku: moderní metody a trendy*. Praha: Grada, 2010. Prosperita firmy. ISBN 978-80-247-3158-2.
- (22) Zákon č. 257/2016 Sb.: Zákon o spotřebitelském úvěru. *Zákony pro lidi.cz* [online]. 14. července 2016 [cit. 2018-10-10]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2016-257#p87>

- (23) RADOVÁ, Jarmila a Petr DVOŘÁK. *Finanční matematika pro každého*. 4. rozš. vyd. Praha: Grada, 2003. Osobní a rodinné finance. ISBN 80-247-0473-0.
- (24) Jednoduché a složené úročení. *Finance v praxi* [online]. 2017, 21.4.2017 [cit. 2018-10-18]. Dostupné z: <http://www.financevpraxi.cz/finance-uroceni>
- (25) Co je a k čemu slouží RPSN? *FINANCE.cz* [online]. mladá fronta, 15.08.2018 [cit. 2018-10-25]. Dostupné z: <https://www.finance.cz/513218-rpsn/>
- (26) SYROVÝ, Petr a Tomáš TYL. *Osobní finance: řízení financí pro každého*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2014. Finance (Grada). ISBN 978-80-247-4832-0.
- (27) Roční procentní sazba nákladů, Příloha č. 1 k zákonu č. 257/2016 Sb. *Kurzycz* [online]. Kurzy.cz, spol. s r.o., AliaWeb, spol. s r.o., 1.12.2016 [cit. 2018-10-25]. Dostupné z: <https://zakony.kurzy.cz/257-2016-zakon-o-spotrebitelskem-uveru/priloha-1/>
- (28) DVOŘÁK, Petr. *Bankovníctví pro bankéře a klienty*. Praha: Linde, 2005. Vysokoškolská učebnice (Linde). ISBN 80-7201-515-X.
- (29) Co je to běžný účet?. *FINANCE.cz* [online]. mladá fronta [cit. 2018-11-02]. Dostupné z: <https://www.finance.cz/ucty-a-sporeni/bezne-ucty/abeceda-beznych-uctu/co-je-to-bezny-ucet/>
- (30) REVENDA, Zbyněk. *Peněžní ekonomie a bankovníctví*. 4. vyd. Praha: Management Press, 2005. ISBN 80-7261-132-1.
- (31) Spořicí účty. *Peníze.cz* [online]. [cit. 2018-11-12]. Dostupné z: <https://www.penize.cz/sporici-ucty>
- (32) BUŘÍNSKÁ, Barbora. Spořicí účty 2019: Úročení vkladů roste, ale pomalu. *Novinky.cz* [online]. Borgis, 22. 1. 2019 [cit. 2019-08-19]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/finance/clanek/sporici-ucty-2019-uroceni-vkladu-roste-ale-pomalou-40268578>

- (33) Termínované vklady. *Peníze.cz* [online]. [cit. 2018-11-20]. Dostupné z: <https://www.penize.cz/terminovane-vklady>
- (34) Základní informace: Úvěr. *Ministerstvo financí Česká republika* [online]. Praha: Ministerstvo financí Česká republika, 30.4. 2014 [cit. 2018-12-02]. Dostupné z: <https://www.psfv.cz/cs/uvery/zakladni-informace#3>
- (35) Kontokorent. *Peníze.cz* [online]. Praha: Partners media, c2000-2018 [cit. 2018-12-15]. Dostupné z: <https://www.penize.cz/kontokorentni-uvery>
- (36) CALLAGHAN, George S, Ian FRIBBANCE a Martin HIGGINSON. *Personal finance*. Chichester, West Sussex, England: John Wiley, 2007. ISBN 0-470-02855-6.
- (37) Kreditní karty. *Peníze.cz* [online]. Praha: Partners media, c2000-2018 [cit. 2018-12-15]. Dostupné z: <https://www.penize.cz/kreditni-karty>
- (38) KOCIÁNOVÁ, Helena. *Finanční gramotnost v kostce, aneb, Co Vás neměl kdo naučit*. Olomouc: ANAG, 2012. ISBN 978-80-7263-767-6.
- (39) Hypotéky. *Peníze.cz* [online]. Praha: Partners media, c2000-2019 [cit. 2019-01-03]. Dostupné z: <https://www.penize.cz/hypoteky>
- (40) Účelový vs. neúčelový úvěr: Souboj dvou velikánů. *Hyperfinance.cz*: portál pro vaše finance [online]. Praha: Bezvafinance, c2019, 19. 4. 2017 [cit. 2019-01-03]. Dostupné z: <https://www.hyperfinance.cz/magazin/ucelovy-vs--neucelovy-uver-souboj-dvou-velikanu/>
- (41) Rychlé půjčky. *Peníze.cz* [online]. Praha: Partners media, c2000-2019 [cit. 2019-01-03]. Dostupné z: <https://www.penize.cz/rychle-pujcky>
- (42) MIKROÚVĚR NEBOLI PAYDAY PŮJČKA. *TOMMY STACHI* [online]. Praha: TOMMY STACHI, c2019, 30.12. 2017 [cit. 2019-01-05]. Dostupné z: <https://tommystachi.cz/mikrouver-neboli-payday-pujcka/>
- (43) Životní pojištění. *Peníze.cz* [online]. Praha: Partners media, c2000-2019 [cit. 2019-01-05]. Dostupné z: <https://www.penize.cz/zivotni-pojisteni>

- (44) Neživotní pojištění. *FINANCE ALBATROS* [online]. Jihlava: FINANCE ALBATROS [cit. 2019-01-05]. Dostupné z: <http://www.financealbatros.cz/105-onas.html>
- (45) Co byste měli vědět o NEŽIVOTNÍM POJIŠTĚNÍ. *ZLATÁ KORUNA* [online]. Praha: pdMEDIA, c2003-2019 [cit. 2019-01-05]. Dostupné z: <http://www.zlatakoruna.info/financni-produkty/nezivotni-pojisteni/info>
- (46) oddělení 3603 (odbor 36). Spotřebitel. *Ministerstvo financí: Česká republika* [online]. Praha: Ministerstvo financí ČR, 30. 4. 2014 [cit. 2019-02-11]. Dostupné z: <https://www.psfv.cz/cs/ochrana-spotrebitele/spotrebitel>
- (47) oddělení 3603 (odbor 36). Dohled nad ochranou spotřebitele: Dohled nad ochranou spotřebitele na finančním trhu. *Ministerstvo financí: Česká republika* [online]. Praha: Ministerstvo financí ČR, 21. 12. 2017 [cit. 2019-02-11]. Dostupné z: <https://www.psfv.cz/cs/popis-financniho-trhu/dohled-nad-ochranou-spotrebitele>
- (48) Zákon č. 634/1992 Sb.: Zákon o ochraně spotřebitele. *Zákony pro lidi.cz* [online]. Zlín: AION CS, 2019 [cit. 2019-02-12]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1992-634>
- (49) Jaká máme práva při reklamaci?. *Epravo.cz* [online]. Praha: EPRAVO.CZ, 2002, 29. 1. 2002 [cit. 2019-02-12]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/obcanske-pravo/jaka-mame-prava-pri-reklamaci-15688.html>
- (50) Reklamace zboží a služeb: REKLAMACE: INFORMAČNÍ POVINNOST PRODÁVAJÍCÍHO. *Česká obchodní inspekce* [online]. Praha: Česká obchodní inspekce, c2017 [cit. 2019-02-16]. Dostupné z: <https://www.coi.cz/pro-podnikatele/informace-pro-prodejce-zbozi-a-sluzeb/reklamace-zbozi-a-sluzeb/>
- (51) oddělení 3603 (odbor 36). Finanční arbitr. *Ministerstvo financí: Česká republika* [online]. Praha: Ministerstvo financí ČR, 2017, 21. 12. 2017 [cit. 2019-02-16]. Dostupné z: <https://www.psfv.cz/cs/ochrana-spotrebitele/financni-arbitr>
- (52) oddělení 3603 (odbor 36). Rozhodčí řízení: Rozhodčí řízení a spotřebitel. *Ministerstvo financí: Česká republika* [online]. Praha: Ministerstvo financí ČR, 2017, 18. 8. 2017 [cit. 2019-02-16]. Dostupné z: <https://www.psfv.cz/cs/reseni-sporu/mimosoudni-reseni-sporu/rozhodci-řízení>

- (53) BRČÁK, Josef, Bohuslav SEKERKA a Dana STARÁ. *Makroekonomie - teorie a praxe*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014. ISBN 978-80-7380.
- (54) SAMUELSON, Paul Anthony a William D NORDHAUS. *Ekonomie*. Vyd. 2. Praha: Svoboda, 1995. ISBN 80-205-0494-x.
- (55) JUREČKA, Václav. *Makroekonomie*. 3., aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Grada Publishing, 2017. Expert (Grada). ISBN 978-80-271-0251-8.
- (56) Rozpočet. *Ministerstvo financí: Česká republika* [online]. Praha: Ministerstvo financí ČR, 13.2. 2015. Dostupné z: <https://www.psfv.cz/cs/rodinne-finance/rozpocet>
- (57) Obor Gymnázium. *Gymnázium a Obchodní akademie Pelhřimov*[online]. Pelhřimov: Gymnázium a Obchodní akademie Pelhřimov. Dostupné z: <https://www.gyoa.cz/zajemci/obor-gymnazium/>
- (58) Obor Obchodní akademie. *Gymnázium a Obchodní akademie Pelhřimov* [online]. Pelhřimov: Gymnázium a Obchodní akademie Pelhřimov. Dostupné z: <https://www.gyoa.cz/zajemci/obor-obchodni-akademie/>
- (59) Studijní obory: Informační technologie. *Střední škola informatiky a cestovního ruchu SČMSD Humpolec, s.r.o.* [online]. Humpolec: Střední škola informatiky a cestovního ruchu SČMSD Humpolec. Dostupné z: <http://www.stredniskola.com/new/index.php/studijni-obory/studijni-obory-maturita/34-ostatni-clanky/34-informacni-technologie>
- (60) Základní principy projektu. *Život nanečisto* [online]. Praha. Dostupné z: <http://www.zivotnanecisto.cz/o-projektu>
- (61) *Dětský domov Senožaty* [online]. Senožaty: ddsenozaty.cz - mbcomp, 2013. Dostupné také z: <https://www.ddsenozaty.cz/>
- (62) *Dětský domov Humpolec* [online]. Humpolec: Dětský domov, Humpolec, 2015. Dostupné také z: <http://ddhumpolec.cz/>

8. Přílohy

Test finanční gramotnosti pro SŠ

Milí studenti,

tímto bych Vás ráda požádala o vyplnění testu, který je určen pro praktickou část mé diplomové práce na téma finanční gramotnosti. Cílem testování je analyzovat současnou úroveň finanční gramotnosti studentů SŠ. Výsledky testování budou sloužit ke zmapování aktuální situace.

Test je vytištěný z obou stran a na jeho vyplnění máte 25 minut. U výpočtů uveďte postup.

Předem Vám velice děkuji.

Počet bodů z 20:

1) Uveďte, jaká instituce v ČR vykonává dohled nad bankami. (1 bod)

2) Co znamená inflace a co je jejím důsledkem? (2 body)

3) Jaký je rozdíl mezi úrokem a RPSN (co přesně znamená zkratka RPSN)? (2 body)

4) Co to znamená, když podepíšete smlouvu, ve které je uvedena rozhodčí doložka? (2 body)

5) Jaký je rozdíl mezi debetní a kreditní platební kartou? (2 body)

6) Pojedete do Itálie a potřebujete směnit 100 Euro. Kolik Kč budete na výměnu potřebovat? Výpočet proveďte na základě níže uvedených hodnot z kurzovního lístku směnárny. (2 body)

Měna	Deviza		Valuta	
	Nákup	Prodej	Nákup	Prodej
EUR	25,21	26,59	25,15	26,68
USD	22,16	23,42	22,12	23,46

7) Jaký bude stav vkladu 2 000 Kč za 1 rok při úrokové sazbě 2 % p.a.? Nezhledněte daň ani poplatky. (2 body)

8) Přes internet si chcete sjednat online půjčku ve výši 3 000 Kč. Délka splatnosti je 30 dnů. Kolik na této půjčce celkově přeplatíte? Je částka uvedená poskytovatelem (na obrázku níže) správně? Proveďte výpočet. (3 body)

Půjčka:	3000 Kč
Poplatek:	690 Kč
Zápůjční úroková sazba (ročně):	279.83%
RPSN:	1141.2%
Celkem splatíte:	3690 Kč

CHCI PŮJČKU!

9) Ke studiu jste si našel/a brigádu a se zaměstnavatelem se rozhodnete uzavřít dohodu o provedení práce. Váš výdělek měsíčně bude 6 000 Kč. Musíte odvádět pojistné na zdravotní a sociální pojištění? Jaké výhody budete mít, pokud podepíšete daňové prohlášení („růžové prohlášení“)? (2 body)

10) Reklamoval/a jste obuv a prodávající vám po 35 dnech od podání žádosti o reklamaci oznámil stanovisko, že nemáte nárok na kompenzaci, jelikož v rámci reklamačního řízení zjistili špatné užívání obuvi. Jednal prodejce dle zákona správně? Pokud ne, proč? (2 body)

Pohlaví: Dívka Chlapec

Máte založen vlastní bankovní účet? Ano Ne

Myslíte, že by se finanční gramotnost měla vyučovat na školách jako povinný předmět? Ano Ne

Zdroj: vlastní zpracování